

Margaret

11

NOVEMBER
1940

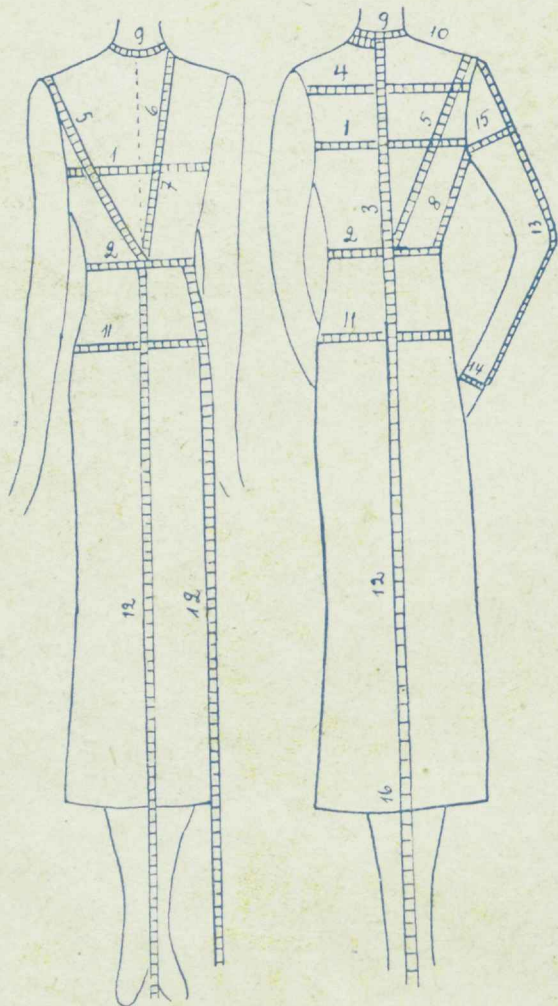
HIND
50
SENTI

Kleitide, pluuside, seelikute, mantlite ja kostüümide, pidžaamade, spordipükste, lasterõivaste, meeste- ja lastepesu

LÕIKEID

võib saada „Maretilt“ igaüks ise enda mõõtude järgi.

MÕÖTUDE VÕTMINE.

1. RINNAÜMBERMÕÖT — võetakse vabalt üle selja, ümber rinna kõige kõrgema koha.
2. VÕÖÜMBERMÕÖT — võetakse ümber vöökohta.
3. SELJAPIKKUS — võetakse alumiselt kaelalülilt vöökohani. Täpse ja loomuliku vöökohta leidmiseks seotakse pael ümber keha.
4. SELJALAIUS — võetakse risti üle selja, ühe käsi- varre algusest teiseni.
5. ÕLAKÕRGUS — võetakse vöökohta keskest seljalt õlanuki keskpaika (märkida arv) ja sealt esitüki vöökohajoonele keskele.
6. RINNAKÕRGUS — võetakse tagant alumisest kaelalülilt üle õla ette, vööpaela keskkohani.
7. VÖÖKÕRGUS — võetakse tagant alumisest kaelalülilt üle õla ette, vööpaela keskkohani.
8. KÜLJEPIKKUS — võetakse kaenla alt vööpaelani.
9. KAELAMÕÖT — võetakse ümber kaela jala.
10. ÕLAPIKKUS — võetakse kaela juurest õlanukini.

11. PUUSAÜMBERMÕÖT — võetakse vabalt ümber puusa kõige laiemal kohal.
12. SEELIKUPIKKUS — võetakse eest, küljelt ja tagant maani, ühtlasi märkides, mitu sentimeetrit peab seeliku äär maast kõrgemal olema.
13. VARRUKAPIKKUS — võetakse õlanukist üle küünarnuki käerandmeni (käsi küünarnukist kõverdatud).
14. RANDMEÜMBERMÕÖT — võetakse vabalt ümber randme.
15. VARRUKALAIUS — võetakse kaenlaaluse kohalt ümber käsi- varre.
16. ÜLDPIKKUS — võetakse alumiselt kaelalülilt alla soovitud pikkuseni.
17. PÕLVEKOHAPIKKUS — võetakse vöökohalt (küljelt) alla põlveni.
18. PÜKSIPIKKUS — võetakse vöökohalt (küljelt) alla soovitud pikkuseni. Pükstele vajaline kehapikkus võetakse istuval inimesel küljelt vöökohast kuni toolini.

LÕIGETE HINNAD.

KLEIDLÕIGE: (hommikmantel, kostüümjakk, lasterõivad üle 12-a. lastele): rinna-, vöö-, puusaümberrmõöt, seljapikkus, seljalaius, õlakõrgus, rinnakõrgus, vöökõrgus, kaelamõöt, küljepikkus, üldpikkus, varrukapiikkus, varrukalaius, randmeümberrmõöt.

Hind kr. 1.25 + 15 snt. postikulu.

MANTLI- JA KOSTÜÜMILOIGE: mõõdud samad, mis kleidil.

Hind kr. 1.50 + 15 snt. postikulu.

PLUUSILOIGE: rinna- ja vööümberrmõöt, seljapikkus, seljalaius, õlakõrgus, rinnakõrgus, vöökõrgus, kaelamõöt, küljepikkus, pluusipikkus, varrukapiikkus, varrukalaius, randmeümberrmõöt. Kui pluus pikem, siis vastav ümberrmõöt pluusipikkuse kohalt.

Hind 75 snt. + 15 snt. postikulu.

SEELIKULOIGE: vöö- ja puusaümberrmõöt, seelikupikkus eest, küljelt ja tagant.

Hind 70 snt. + 15 snt. postikulu.

PIDŽAAMALOIGE: samad mõõdud, mis pluusil, + vöö- ja puusaümberrmõöt, püksipikkus, põlvekohapiikkus ja kehapikkus.

Hind kr. 1.25 + 15 snt. postikulu.

SPORDIPÜKSID: (lühikesed rannapüksid, püks-seelik jne.); vöö- ja puusaümberrmõöt, kehapikkus, põlvekohapiikkus, üldpikkus.

Hind 70 snt. + 15 snt. postikulu.

LASTERÕIVAD kuni 12 a. vanuseni (mantlid, kleidid): mõõdud needsamad, mis täiskasvanu- lgi. (Lapse vanus juurde lisada.)

Hind 85 snt. + 15 snt. postikulu.

VÄIKESED LÕIKED: imikupesu, kraed, vestid, varrukad jne.

Hind 50 snt. + 15 snt. postikulu.

Naistepesu: aluskleit, öösärk, särkpüks.

Hind 90 snt. + 15 snt. postikulu.

Väike rinnahoidja — 50 snt. + 15 snt. postikulu; suur rinnahoidja — 65 snt. + 15 snt. postikulu; väike korsett — 85 snt. + 15 snt. postikulu; pikk korsetlet kr. 1.50 + 15 snt. postikulu.

MEESTEPESU: öösärk, päevasärk — 90 snt. + 15 snt. postikulu; aluspüksid, poisikesesärk ja püksid — 65 snt. + 15 snt. postikulu.

Lõiked valmistatakse tellimiste sissetuleku järjekorras. Tasu saata rahas või 10- ja 15-sendistes postmarkides.

Lugupeetud lugejad!

Kõigile kirjadele, millele soovitakse kirjalikku vastust, palume juurde lisada 15 senti postmarkides. Ilma margita kirjad jäävad tähele panemata.

Maret

N° 11 (71) NOVEMBER 1940

EESTI NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

Suure Oktoobrirevolutsiooni pidustused Tartus.

Ülal Tartu Maavalitsuse hoone öises tuledesäras. All Punaarmee üksusi möödumas aukülastest. Publik jälgimas paraadi käiku.

Pildil: kunstnik B. Štšeglovi maal
„Tormijooks Talvepaleele“

„Õöl vastu 26. oktoobrit revolutsioonilised töölised ja
madrused võtsid tormijooksuga ära Talvepalee ja vangistasid
Ajutise Valitsuse. Relvastatud vastuhakk Petrogradis võitis.“

(„Ülelülidulise Kommunistliku (bolševikkude)
Partei Ajalugu. Lühikursus.“)

Eesti NSV töötava rahva saadikute valimiste väljakuulutamine NSVL
Ülemnõukokku ja valimiskampania algus võeti kõigi töötajate poolt
Eestis suurte poolehoiuavaldustega ja südamlikkusega vastu. Üleriigi-
liselt on avaldatud siirast rõõmu, et väikesel Eesti rahval on võimal-
datud oma täisõiguslike esindajate kaudu osa võtta üheväärselt teiste
suurte rahvaste esindajatega võimsa sotsialismimaa valitsemisest.

Anname oma hääled ausatele ja teadlikkudele Marxi-Lenini-Stalini
võitluslipu all võitlevatele parteilistele ja parteitutele bolševikkudele.

Elagu NSV Liidu Ülemnõukogu!

Elagu meie suur juht sms Stalin!

Lenini arvamus naisküsimumusest

4. järg ja lõpp.

Minu küsimusele, kuidas on olukorrad ses suhtes Nõukogude Liidus, vastas Lenin:

„Proletariaadi diktatuuri valitsus, koos Kommunistliku Partei ja ametiühingutega, ei jäta muidugi ühtki kivi ümber pööratavate pingutuses hävitada meeste ja naiste tagurlikud ideed ning vana ebakommunistlik psühholoogia. Seaduse järgi on loomulikult meestel ja naistel täiesti võrdsed õigused. Ja kõikjal puutub silma siiras soov seda võrdsust rakendada tegelikkuses. Me toome naised sotsiaalmajandusse, seadusandlusse ja valitsusse. Kõik hariduslikud asutised on neile avatud, nii et nad võivad suurendada oma kutselisi ja sotsiaalseid võimeid. Me asutame ühiskööke ja avalikke söögisaale, pesukodasid ja parandustöökodasid, rinnalaste varjupaiku, lasteaedu, lastekodusid ning igasuguseid hariduslikke asutisi. Lühidalt, praegu teostame tõsiselt oma programmi nõuet üksikute majapidamiste majanduslike ja hariduslike funktsioonide üleviimiseks ühiskonnale. See tähendab naise vabanemist vanast majapidamise orjusest ja mehest sõltuvusest. See võimaldab tal kasutada oma talenti ja kalduvusi täiel määral. Lapsed kasvatatakse üles hoopis soodsamais tingimustes kui kodus. Meil on kõige edumeelsemad kaitseseadused naistöliste jaoks kogu maailmas ja organiseeritud tööliste ametnikud teostavad neid. Me asutame naistehaiglaid, kodusid emadele ja lastele, kliinikuid emadele, organiseerime loeng-kursusi lapse eest hoolitsemise üle, näitusi, mis õpetavad emadele, kuidas kanda hoolt iseenda ja oma laste eest, ning teisi säärseid asju. Me teeme kõige tõsisemaid pingutusi, et muretseda elatist naistele, kes on tööta ja hoolitsuseta.

Me saame aru, et see pole väga palju, võrreldes töötavate naiste tarvidusega, et see on veel kaugel sellest, mis on vajalik naiste tõeliseks vabaduseks. Ent siiski see on määratu edu, võrreldes tingimustega, mis valitsesid tsaristlik-kapitalistlik Venemaal. See on ka suur edu, võrreldes tingimustega neis mais, kus kapitalismil on veel vabad käed. See on hea algus õiges suunas ja me arendame seda edasi. Teeme seda kogu oma energiaga, võite uskuda. Nõukogude riigi olemasolu iga päev tõestab üha enam selgesti, et me ei saa edasi minna naisteta. Mõelge, mis see tähendab riigis, kus tublisti 80% rahvastikust on talupojad! Väikemaapidamine tähendab eraldatud väikesi majapidamisi, kusjuures naised on äheldatud nende külge. Ses suhtes on teil palju kergem ja parem kui meil. Eeldame, et teie naisproletaarlased haaravad paraja ajaloolise momendi võimusaavutamiseks ja revolutsiooniks. Ning selles oleme meie kindlad.

Meie tugevus kasvab meie raskustega. Faktide jõud ajab meid edasi otsima uusi abinõusid naistemasside vabastamiseks. Koostöös Nõukogude riigiga võib palju ära teha. Koostöö muidugi kommunistlikus ja mitte kodanlikus mõttes, nagu jutlustatakse reformistide poolt, kelle ebarevolutsiooniline entusiasm muutus auruks odava äädikana. Isiklik algatus peab minema käsikäes kooperatsiooniga, algatus, mis muutub ja immutatakse ühise tegevusega. Proletariaadi diktatuuri all naiste vabastamine toimub kommunismi arenemise kaudu, isegi küllades. Ma rajan selles oma suurimad lootused tööstuse ja põllumajanduse elektrifitseerimisele. See on suur töö! Ja raskused seda teostada on suured, kohutavalt suured. Masside suurimad jõud peab äratama ja rakendama selle teostamiseks. Ja miljonite naiste jõud peab aitama.“

Kaks korda oli koputatud viimase kümne minuti jooksul, millal Lenin jätkas rääkimist. Nüüd avas ta ukse ja hüüdis: „Ma tulen kohe!“ Siis, pöördudes minu poole, lisandas ta naeratades: „Näete, Klara, ma pean kasutama asjaolu, et jutlesin naisega. Seletan oma hilinemist vihjega hästituntud naiselikule sõnaohtrusele, kuigi seekord oli mees see ja mitte naine, kes rääkis nii ohtrasti. Üldiselt pean tunnustama, et te võite tõepoolest kuulata tõsiselt. Võib-olla see oligi, mis ergutas mind nii palju rääkima.“

Nõnda naljatledes Lenin aitas mulle mantli selga. „Te peate rõivastuma soojemalt!“ ütles ta mõtlikult. „Moskva ei ole Stuttgart. Teie eest peab hoolitsema. Ärge külmetuge! Nägemiseni!“ Ta raputas südamlikult mu kätt.

Kava ülemaailmalise naiste kongressi jaoks

Umbes kaks nädalat hiljem oli mul teine jutuajamine Leniniga naislikumusest. Lenin külastas mind. Nagu enamasti ikka, oli ta külastus ootamatu, äkiline paus ränga töökoorma vahel, mis viimaks sai võiduka revolutsiooni juhust. Lenin paistis väga väsinuna ja murelikuna. Vrangeli kaotus

ei olnud ikka veel kindel ja kahe suure linna varustamine toiduga vaatas Nõukogude valitsusele näkku järeleandmatu sfinksina.

Lenin küstles mind juhtnööride ja teeside asjus. Rääkisin talle, et oli moodustatud suur komisjon, millest osa võtsid kõik juhtivad naisseltsimehed Moskvast, olles esitanud oma seisukohad. Ettepanekud olid üles märgitud ja väiksema komisjoni kätte kaalumiseks antud. Lenin kinnitas, et peame meeles pidama, et kolmas maailma kongress käsitleks kõiki neid küsimusi põhjaliku hoolega, nagu vaja.

„See fakt üksi võidab mõnegi seltsimehe eelarvamused. Teiste kallal peavad naisseltsimehed tööle asuma — ja seda kõvasti. Mitte sosistades nagu lahked tädikased, vaid rääkides valjusti nagu võitlejad, selgesti rääkides,“ hüüdis Lenin vaimustatult. „Kongress ei ole salong, kus naised hiilgavad oma graatsiaga, nagu seisab romanssides. See on areen, kus võitleme teadmiste eest, kuidas revolutsiooniliselt teostada. Näidake, et oskate võidelda. Esmalt muidugi vaenlase vastu, kuid vajaduse korral ka parteis. Me tegeleme miljonite naistega. Meie Venemaa partei pooldab kõiki ettepanekuid ja abinõusid, mis aitab neid võita. Kui nad ei ole meiega, võib kontrrevolutsioonil õnnestuda neid juhtida meie vastu. Peame alati mõtlema sellest — naistemassid, peame nad võitma, ükskõik milliste raskuste ees me seisaksime seda tehes.“

Siin, kesk revolutsiooni, tema kiirelt voolavat elu ja tugevat, kiiret pulsilööki, olin mõelnud kava rahvusvahelise tegevuse jaoks töötavate naiste massides. „Teie suured parteitute naiste konverentsid ja kongressid andsid mulle peaidee. Kanname selle idee rahvuslikult pinnalt rahvusvahelisele. On fakt, et maailmasõda ja ta tagajärjed puudutasid sügavalt kõiki naisi mitmesugustest sotsiaalsetest klassidest ja seisustest. Nad elasid käärimises ja tegevuses. Nende ees seisavad küsimused kõige kibedamate murede vormis, kuidas hoida alal ja kasutada elu, millest enamik neist üldse ei unistanud, millest ainult vähesed on selgesti aru saanud. Kodanlik ühiskond ei ole võimeline vastama neid küsimusi rahuldavalt. Ainult kommunism võib seda teha. Peame naistemassid kapitalistlikes mais tegema sellest teadlikuks ning korraldama sel otstarbel parteitute naiste rahvusvahelise kongressi.“

Lenin ei vastanud kohe. Pilguga, mis paistis olevat sissepoole pööratud, kõvasti kokku surutud huultega, alumine huul kergelt ette tõugatud, ta mõtles mu ettepaneku üle järele. Siis ta ütles: „Jah, me peame seda tegema. See on hea kava. Kuid head kavad, isegi hiilgavaimad, ei anna tulemusi, kui neid hästi ei teostata. Kas olete mõelnud, kuidas seda läbi viia? Millised on teie vaated selle kohta?“

Andsin need Leninile edasi üksikasjalikult. Esimene asi oli moodustada mitmel maal naisseltsimeeste komiteed, mis seisaksid tihedas ja kestvas ühenduses meie rahvuslike sektsioonidega, et ette valmistada, korraldada ja üles kutsuda kongressiks.

„Kas see komitee peaks kohe alustama oma tööd ametlikult ja avalikult, oli otstarbekohasuse küsimus, mida tuli veel kaalutleda. Igal juhul tema liikmete esimeseks ülesandeks oleks astuda ühendusse ametiühingusse organiseeritud naistöliste juhtidega, töölikklassi poliitilise naisliikumise juhtidega, iga liiki kodanlike naiste, haarates naisarste, õpetajannasid, ajakirjanikke jne., organisatsioonide juhtidega ja asutada igas üksikus riigis Parteitute Korraldav Komitee. Rahvusvaheline Komitee tuleks moodustada Rahvuslike Komiteede liikmeist, kes korraldaks ja kutsuks kokku Rahvusvahelise Kongressi, määrates kindlaks selle päevakorra ja aja ning koha.“

Minu arvamus järgi kongress peaks kõige esiteks kaalumisele võtma naiste õiguse elukutseliseks tööks. See haarab küsimused, mis on seotud tööpuudusega, võrdse tasuga võrde töö eest, seaduspärase kaheksatunnise tööpäevaga ja naisi kaitsva seadusandlusega, ametiühinguga ja kutseorganisatsiooniga, sotsiaalse hoolitsusega ema ja lapse eest, sotsiaalsete asutistega perenaise ja ema aitamiseks jne. Päevakord peaks veel sisaldama naise seisundi abielus ja perekonnaseaduse ning ühiskondlik-poliitilise seaduse. Viimistlesin need ettepanekud ning tõin ette uusi selle kohta, kuidas rahvuslikud komiteed võiksid teha põhjalikke ettevalmistusi kongressiks süstemaatilise kihutustööga ajakirjanduses ja koosolekuil. Kihutustöö oleks erilise tähtsusega ühenduseloomiseks võimalikult kõige laiemate naistemassidega, nende mõjutamiseks käsitleda tõsiselt arutuseletulevaid probleeme ja nende tähelepanu juhtimi-

V. I. LENIN

seks kommunismile ning Kommunistliku Internatsionaali parteidele. Kihutustöö peaks aset leidma kõigi sotsiaalsete kihtide aktiivsete ja töötavate naiste hulgas; ta peab kindlustama kõigi mainitud organisatsioonide esindajate koha/oleku ja koostöö kongressil niisama hästi kui delegaatide koha/oleku kõigilt avalikelt naiste koosolekult. Kongress olgu 'rahvaesindus' hoopis teises mõttes kui kodanlikud parlamendid.

Kommunistlikud naised ei pea muidugi mitte olema ainult toukejõuks, vaid samuti ka juhtijateks ettevalmistava töö juures. Neile peab osutama energilist toetust meie seksioonide poolt. Kõik see endastmõistetavalt eeldab Rahvusvahelise Komitee tööd, kongressi oma tööd ja selle töö kasutamist. Kommunistlikud teesid ja resolutsioonid kõigi päevakorrapunktide kohta esitatu kongressile selgesti arusaadavana põhimõtte ning objektiivselt ja teaduslikult rajatuna valitsevatele sotsiaalsele olukorrale. Need teesid peaks läbi kaalutama ja heaks kiidetama Internatsionaali täidesaatvate jõudude poolt. Kommunistlikud loosungid ja kommunistlikud ettepanekud olgu kongressi töö ja avaliku tähelepanu keskuseks. Pärast kongressi peab neid levitama võimalikult kõige laialdasemate naisemasside hulgas ja nad peavad aitama kindlaks määrata naiste osa massi rahvusvahelise väljaandmise puhul. Välditamatu tingimus tagajärjeks on loomulikult, et kõik naiskommunistid komiteedes ja kongressil oleksid kindlasti ja tihedasti ühinenud süstemaatiliseks koostööks selgete ning kindlaksmääratud põhimõtetega. Ühtki ei tohiks lubada välja libiseda temale määratud kohalt."

Minu rääkides Lenin noogutas sageli nõusolevalt pead või tegi heakskiitvaid märkusi. „Mulle näib, kallis seltsimees,“ ütles ta, „et olete väga hästi kaalunud asja poliitilist külge ning samuti ka organisatsiooni peapunkte. Ma usun täiesti kindlasti, et praeguses olukorras säärane kongress võib teha tähtsat tööd. Ta peaks meie võimalikuks tegema võita enese poole laialdased naistemassid. Elukutsetega naised, vabrikutöölised, perenaised, õpetajannad ja teised. See oleks väga

tore, väga tore! Mõelgem olukorrale suureviisiliste töötülde ja poliitiliste streikide puhul. Milline kasv proletariaadi revolutsioonilisele jõule on teadlikult mässuliste naiste kaasatulek! See on muidugi siis, kui me mõistame, kuidas võita ja hoida neid. Kasu oleks suur, tohutu. Kuid siiski tekivad mõningad küsimused. On arvata, et riigivõimud vaatavad kõige vähem soodustavalt kongressi tööle, et nad püüavad teda ära hoida. Aga ma ei usu, et nad julgevad teda toorelt maha suruda. Mida nemad teevad, see teid ei hirmuta. Aga kas te ei karda, et kodanlike ja reformistlike liikmete arvuline enamus ning nende kaheldamatult tugev 'vana vaim' ei suru alla kommuniste nii komiteedes kui ka kongressil? Ja lõpuks, ning mis kõige tähtsam, kas teil on tõepoolest usku meie naiseltsimeeste marksistlikku arengusse, nii et nad moodustaksid, kui vaja, löökrüümi nendest, kes tuleksid auga võitlusest läbi?"

Ma vastasin, et võimud kõige tõenäosemalt ei võtaks tarvitusele vägivalda kongressi vastu. „Kavalad võtted ja toored määrused kongressi vastu võiksid olla ainult propagandaks sellele. Kodanlikele elementidele astutakse meie kommunistide poolt vastu ajaloolise materialismi teaduslikult suurema tugevusega sotsiaalsete probleemide mõistmisel ja seletamisel, meie nõudmistele ja ettepanekute järjekindlusega, ja viimaks, mis pole vähem tähtis, proletariaadi revolutsiooni võiduga Venemaal ja tema teedrajava tööga naiste vabastamisel. Nõrkused ja puudused üksikute seltsimeeste arengus ning arusaamises võib tasa teha süstemaatilise koostöö ja ettevalmistusega. Ma loodan kõige paremat meie vene seltsimeestest selles asjas. Nemat on meie falanksi raudseks keskuseks. Ühes nendega ma julgeksin usaldavalt ette võtta rohkem kui kongressi lahingud. Peale selle, ka siis, kui jääksime hääletamisel alla, isegi meie võitluse paljas olemasolu suruks kommunismi esirinda ning oleks äärmiselt suure propagandaväärtusega hilisemal kontakti loomisel.“

Lenin naeris südamest. „Samasugune entusiast vene naisrevolutsionääride suhtes nagu ikka. Jah, jah, vana armastus ei ole nõrgenenud. Ning ma usun, teil on õigus. Isegi lüüasaamine pärast tublit võitlust oleks edu, ettevalmistus tulevasteks võitudeks töölisnaiste hulgas. Kõike kokku võttes — see ettevõte on riskimist väärt. Me ei saa üldse täielikult kaotada selles võitluses. Ma muidugi loodan võitu, loodan seda kõigest hingest. See oleks tähtsaks lisandiks meie tugevusele, meie frontid suur laienemine ja kindlustamine, see tooks uut elu, liikumist ja aktiivsust meie ridadesse. Ning see on alati kasulik. Veel enam, kongress tõstaks ja suurendaks rahutust, ebakindlust, vaenlikkust ja konflikte kodanlaste ning nende reformistlike sõprade laagris. Kujutlege ainult neid, kes tulevad kokku koos 'revolutsiooni hüäänidega', ja kui kõik läheb hästi, nende juhtimise all, — ausad, taltsad sotsiaaldemokraatlikud naised Scheidemanki, Dittmanni ja Legien'i laagrist; vagad kristlased, paavsti poolt õnnistatud või luterliku vandega, riiginõunikkude tütreid ja värskete valitsusnõunikude tütreid, inglise leedid, patsifistid ja kirglikud prantsuse naisliikumise jüngrid. Millise pildi annaks selline kongress kodanluse kaost ja hävingust. Millise peegelpildi tema tühisusest ja lootusetusest. Selline kongress rõhutaks lagunemise tunnuseid ja nõrgendaks nõnda kontrevolutsiooni jõude. Iga vaenlase jõudude nõrgenemine on samal ajal meie oma jõu tugevdamine. Mina nõustun kongressi korraldamisega — rääkige Gregoriga*) selle üle. Ta kindlasti saab aru asja tähtsusest. Me toetame seda kõigi jõududega. Niisiis alake ja head õnne võitluseks!"

Jätkates rääkisime seisukorras Saksamaal, eriti tulevases „Ühendavast Kongressist“ vanade „spartakistide“**) ja independentide***) vasaku tiiva vahel. Seepeale Lenin ruttas ära, tervitades mõningaid seltsimehi, kes kirjutasid toas, mida tal tuli läbistada.

Seltsimees Zinovjev kiitis samuti mu kava heaks. Lootusrikkalt alustasin ettevalmistavat tööd.

Õnnetuseks kongress kukkus läbi Saksa ja Bulgaaria naiseltsimeeste hoiangu pärast, kus tollal oli parim kommunistlik naisliikumine väljaspool Venemaad. Nad keeldusid kongressist osa võtmast. Kui ma Leninile rääkisin, vastas ta: „Kahju, väga kahju! Seltsimehed on lasknud käest libiseda toreda võimaluse avada lootusetee töölisnaiste-massidele ja nõnda viia neid tööliklassi revolutsioonilistesse võitlustesse. Kes teab, kas säärane soodus juhus võib kunagi korduda? Rauda peab taguma siis, kui ta on kuum. Kuid ülesanne ise jääb. Te peate leidma tee, kuidas jõuda naistenii, kes on kapitalismi poolt surutud hirmuäratavasse viletsusse. Te peate, peate leidma selle. Sellest tarvitusest ei saa mööda hülida. Ilma organiseeritud masside tegevuseta kommunistliku juhtimise all ei saa olla võitu kapitalismi üle, ei saa olla kommunismi ülesehitamist. See ongi, miks lõpuks naised on sunnitud tõusma mässuks.“

*) Gregor Zinovjev.

**) Spartakuse Liit, asutatud Karl Liebknechti ja Rosa Luxemburgi poolt, Kommunistliku Partei eelkäija Saksamaal.

***) Independentide Sotsiaaldemokraatlik Partei.

EESTI NAINETE ELAMINE

„Naise täielikuks vabastamiseks ja tema üheväärsuse saavutamiseks mehega on tarvilik ühismajapidamine ja naise osavõtt üldisest tööprotsessist... Kodune majapidamine on enamuses ebaproduktiivseim, mahajäänuim, raskeim töö, mida sooritab naine. See on pisitöö, mis ei sisalda midagi, mis kuidagi arendaks naist.“

Lenin.

Et mõista paremini uut ühiskonda, kuhu oleme astunud nii ainulaadselt päikesepaistelisel ja valuta, tuleme lühidalt meelde sotsialismi eelaega ja selle saabumiskäiku me suurel kodumaal.

Kõik 1917. aasta revolutsioonile eelnenud katsed parandada naise poliitilist ja majanduslikku olukorda jooksid paratamatult karile kapitalistliku korra kurnamissüsteemi vastu.

Tsaarirežiimi all kannatas kõige enam töölisaaine. Ta oli kahekordne ori: ori ühiskonnas ja ori perekonnas. Kodanlikud teoreetikud tembeldasid naist „teise järgu“ olevuseks, kuna juba loodus ise (emadus!) tegevat naisele takistusi ta osavõtus üldisest tootmisprotsessist.

Sageli vallandati tollal käitistes töötavaid rasedaid naisi. Naine püüdis võimalikult kaua varjata rasedust ja sünnitas mõnikord töökohal, masina kõrval. Tal polnud sünnitus- ja arstiabi. Ajal, kus naine vajab erilist hoolt, jättis kodanlik seadusandlus töötava naise saatuse hooleks. Neis tingimustes muutus vabrikus töötav naine juba 30–40-aastasena töövõimetuks. Üks kolmandik kõigist tsaariaegse Vene tööstustöölisist läks tööle enne 12. eluaastat (neist 10% enne 10. a.), teine kolmandik 12–14-aastaselt ja vaid üks kolmandik 15-aastaselt.

Samasugune olukord valitseb kapitalistlikes riikides praegugi. Keegi inglise naiskirjanik kirjeldab inglise naise töötingimusi tööstuses (raamat on vist ilmunud 1939./1940. a.). Ametlikult on Inglismaal keelatud palgaline tööjõud vabrikuis alla 14 aasta vanustel. Kuid tegelikult töötavad 11–12-a. lapsed. Mõnedes tööstusharudes, kus on nõutav eriti suur kiirus, vallandatakse 17–18-a. noorukid kui „vanadused“ pärast kolmteistkümnendat. Tööpäeva lõppedes kogu noorus andub prostitutsioonile.

Samuti kirjeldatakse olukordi Prantsusmaal, Ameerikas, Jaapanis.

Üle poole palgatöölisist tsaariaegses Venes töötas majateenijatena ja päevapalgalistena kapitalistide, ametnike, preestrite ja suurmaoomanike juures, kus nad olid kaitsetud oma peremeeste-tööandjate omavoli vastu.

Tsaariaegne abieluseadus nõudis, naine „...allugu oma mehele kui perekonnapeale, suhtugu temasse... piiramatult sõnakuulmises...“ Seda kapitalistide seadust toetas kirik kogu oma mõjuvõimuga ja jutlustas naisele „kannatlikkust“ elus, ähvardas teda põrgupiinadega ja töötas taevariigi igavesi õndsusi. Töölisaaine oli perekonnas oma mehe täieline ori, kes teda võis karistamatult peksta ja igal viisil alandada. Kui naine katsus põgeneda, tõi politsei ta mehe nõudel tapiga koju tagasi.

Kuid kõik need kannatused karastasid töötavat naist. Töötades käitistes, võttis ta osa tootmisprotsessist. Sellega ta astus välja oma kitsast kodusest ringist.

Juba Veebruarirevolutsiooni ajal võitles naine koos mehega. Just töötava naise eilseist kannatusist kasvas välja tema võitluskäik ja väinustuse jõud. Ta oli agitaator käitistes. Ta võitles punaarmealasena kodusõjapäevil liinil ja tagalas. Aastasadu koduses orjuses kinni olnud vene töötav naine ajas ennast ses palangus otsustavalt ja lõplikult sirgu.

Neljandal Moskva ülemnõukogulise parteiute töötavate naiste kongressil 23. IX 1919. a. ütles Lenin: „Meie ülesanne nii sotsialismi ehitamisel üldse kui ka naiskõrval on kaheksandane. Esimene osa on pinna puhastamine uue hoone ehitamiseks. Mõtleme vanade seaduste lammutamist, mis asetisid naise alluvasse olukorda mehe suhtes: abielulahutus-seadused, vallaslapsesse puutuvad seadused jne. Neis ei jätnud me kivi kivile. See esimene osa ülesandest on võrdlemisi lihtne ja kiirestiostatav. Teine osa on uue hoone, sotsialismi hoone, ehitamine. See on raske ja aeganõudev töö. Selles saavutame võidu vaid siis, kui sellest võtab osa kodusest kitsast perekonnaringist vabastatud Nõukogude naine.“

Kuidas täitis Nõukogude naine temale pandud ülesanded?

Iga aastaga kasvab naise osatähtsus tööstuses, kolhoosides ja sovhoosides, kultuuri- ja teadusaladel. Sta. in. viisaastakute

väljel kasvas töötavate naiste arv enam kui kolmekordseks, kolmelt miljonilt 1929. aastal 10,7 miljonile 1939. a., s. o. 37,4% kõigist töölisist N. Liidus.

Naised töötavad vedurijuhtidena raudteedel, valuritena rauatehastes ja masinistidena kivisekaevandusis. Suurtööstuses töötab 41,6% naisi.

Kolhoosides töötab naine kombainijana, traktoristina, mehaanikuna. 1939. a. töötas 60 000 naist MTS mehhaniseeritud kaadreis. Traktoristide, kombainijate ja autojuhtide kursusi ning koolides õpib praegu üle 100 000 naise.

2892 auhinnaaajast üleliidulisel põllumajandusnäitusel oli 765 naist.

Iga aastaga kasvab naisinseneride, -tehnikute ja -teadlaste arv.

Liidu Ülemnõukogus ja liiduvabariikide ülemnõukogudes töötab 1625 naist. Kohalikes nõukogudes on 422 279 naist.

Paljud naised on saanud autasu sõjaväes.

Riiklikus ja parteitöös juhtivatel kohtadel töötajaid on enam kui 20% naisi.

Kolmanda viisaastaku kava läbiviimisel täitis naine tööstuses ette nähtud normi 140%–200%-ni.

Kõigis Nõukogude õppeasutistes töötas 1938./1939. õppeaastal 34 miljonit inimest. 1938. a. oli kõrgemais õppeasutis 43,1% naisi, tehnikumides ja teistes õppeasutistes 51,6% naisi.

— 1. jaanuaril 1938. a. oli N. Liidu kõrgemais õppeasutis 206 242 naist, kuna samal ajal kõigis Euroopa kapitalistlikes riikides — 95 991 naist. 1938. a. oli N. Liidus 62 963 naisarsti, s. o. 56%, 1. jaanuaril 1939. a. olid 55,7% alg- ja keskkoolide õpetajaks naised.

Nõukogude naine võib sellisel töötada kõigil aladel mehe kõrval vaid seepärast, et esmakordselt maailma ajaloos ühendati naise kui inimese töövõimed ja huvid tema eriülesandega, emadusega. Talle loodi tingimused, kus ta võis areneda ja töötada tervikuna.

Kogu maal loodi lastesõime, -aedade ja toitlate võrk.

20 a. jooksul on tööstustöölise tööviljakus N. Liidus tõusnud enam kui kolmekordseks, tunni tööviljakus enam kui neljakordseks (kuna tööpäeva pikkus lühenes 10–11 tunnilt 6–7 tunnile), võrreldes kapitalistliku Venega. — Esimese viisaastaku jooksul tõusis tööviljakus suurtööstuses 41% võrra, teisel viisaastakul veel 82% võrra. — Tööviljakus sotsialistlikus põllumajanduses oli 1937. a. kaks korda suurem kui üksikmajapidamistes. Toodang ühe tööstustöölise kohta tõusis 1936. aastal 308,8% võrra, võrreldes 1913. aastaga.

Ühe töölise tööviljakus kasvas USA-s 1936. aastal 50% võrra, Inglismaal — 32% võrra.

N. Liidus oli keskmine talinuisaak 1937.—1939. aastail 14,3 sentnerit hektaarilt, keskm. suvinuisaak 7,6 sentnerit hektaarilt, keskm. talirukkisaak 12,0 sentnerit hektaarilt. 1939. a. olid vastavad saagid samas järjekorras: 15,9, 10,3, 11,5 sentnerit. Üksikuis rajoones tõusis mitmesuguste teraviljade keskm. saak hektaarilt kuni 25,6 sentnerini.

Nisusaak Põhja-Ameerikas 1937. a. oli 7,9 sentnerit, rukkisaak 7,3 sentnerit hektaarilt.

Mis tiivustab Nõukogude inimest saavutama nii kõrgeid töönorme? See põhjendab riigi põhistruktuuril: iga üksiku töölise huvid ühtuvad ühiskonna kui terviku huvidega. „Elada on nüüd parem, seltsimehed. Elada on lõbusam. Kui elu on lõbus, läheb töö iseenesest. Seepärast saavutame nii kõrgeid töönorme. See loob töökaugelasi,“ ütles Stalin I üleliidulisel shahhaanovlaste kongressil.

„Meie ütleme, tööliskond ise peab ennast vabastama. Täpselt samuti peab töötav naine ise ennast vabastama...“ Et tegelda poliitikaga, oli kapitalistlikus ühiskonnas nõutav eriline ettevalmistus. Meil, tööliste riigis, muutuvad poliitika ülesanded igale töötavale inimesele lihtsaks ja mõistetavaks. Sest nad sisaldavad vaid seda, mis puutub iga töölise heakäekäiku.“ (Lenin.)

Need Lenini sõnad on meile, eesti naistele, praegu erilise tähtsusega. Kas meie suudame ja tahame ühineda oma õdede töö ja võitlusega, kes on käinud juba nii pika tee sotsialismi ehitamisel? Me suudame seda. Kuid kas kõik meist tõsiselt tahavad seda? Pole kahtlust — töötavad eesti naised koonduvad selleks võitluseks ja ülesehitustööks.

Uus ühiskond ei vaja enam naist, kes upub oma koduse majapidamise pisimuredesse. Uue ühiskonna mees ei vaja naist-mängukanni, vaid elujulget, armsat ja rõõmsameelset töökaaslast, seltsimeest.

Meid julgustab teadmine, et ühiskond vajab meie kõigi kaasabi. See annab jõudu ja vaimustab meid me vastutusrikkas töös — sotsialismi ehitamisel kommunismi suunas.

Mihhail Šolohhov jutlemas kasak A. K. Ponomarjeviga.

Nõukogude armastatuimaid kirjanikke

Mihhail Šolohhov

Doni ääres, Vešenskaja stanitsas, e'ab praegu Nõukogude Liidu silmapaistvaimaid kirjanikke: Mihhail Aleksandrovitš Šolohhov, kuulsate romaanide „Vaikne Don“ ja „Ülesküntud uudismaa“ autor, N. L. Ulemnõukogu saadik ja Teadusteakadeemia tegevliige. Šolohhovi tööd on tõlgitud peaaegu kõigisse maailma keeltesse, olgugi et ta on aastatelt üsna noor mees.

Ta sündis 24. mail 1905. aastal Kružilino talus Vešenskaja stanitsas. Oma lapsepõlve-aastad, oma nooruse veetis ta Doni laiades steppides. 1918. aastal oli Šolohhov sunnitud katkestama oma õpingud gümnaasiumis, sest Doni ääres mõl-las verine sõda. Kaheksateistkümne-aastaseks, juba üksikasjadeni tutvunud ja sisse elanud kasakate ellu ning kommetesse, alustas ta kirjutamist. Algul kirjutas ta väikesi lühijutte ajalehtedele ja ajakirjadele. Tema esimene novellikogu „Taevasinine stepp“ ilmus 1925. aastal. Neis novelles kajastub teravalt kodusõja verine tragöödia, mis oli tõeliselt ka kõige õudsem Doni maadel. Siin näeme venda võitlemas venna vastu, poega seismas vastamisi isaga.

1925. aastal hakkas Šolohhov kirjutama oma monumentaalset romaani „Vaikne Don“. Romaani viimne köide ilmus käesoleva aasta esimesel veerandil.

Romaani „Vaikne Don“ tegevus algab enne imperialistlikku sõda, kandub üle sõjakeerisesse, läbib Oktoobrirevolutsiooni ja kodusõja verised päevad. Romaani peategelane Grigori Melehhov on sõjakas, vapper ja sotsialistlikult mõtlev inimene. Suure meisterlikkusega kujutab Šolohhov oma peategelase hinge kahe-

paiksust. Melehhov on väga vastuvõtlik revolutsioonilisele agitatsioonile, mis on suunatud sõja lõpetamisele. Kuid hiljem, kui tuleb küsimusse maajagamine, leiab see kasakate poolt suurt vastuseisu. Neid meeleolusid kasutavad Doni mail valged kindralid ja ahvatlevad kasakaid iseseisva Doni riigi loomise heaks sõdima. Alles

Tööst üle jäänud aja kasutab Mihhail Šolohhov jahiks ja kalapüügiks.

hiljem taipavad kasakad, et valgetel kindralitel pole üldse kavatsusel luua iseseisvat Doni riiki, vaid nad on inglise ja prantsuse imperialistide käsilasteks, et küllustada uut, võidukat talupoegade ja tööliste valitsust. Seda taipab ka varsti Grigori Melehhov ja kapituleerub. Järgjärgult hävivad Melehhovite perekonna liikmed. Ellu jäävad Grigori noorem õde, ta naine ja poeg Mišatka. Need kolm on uue kasakluse elujõulised tüübid.

Mitte vähem kuulub Šolohhovi teine romaan „Ülesküntud uudismaa“, mille autor kirjutas „Vaikse Doni“ kallal töötamise vaheaegadel. Romaani aineks on N. L. kujunev uus külaelu. Siin käsitleb Šolohhov valgekaartlaste ja küla-kulakute vägikaika-vedamist sotsialistliku ideega. Samuti näitab Šolohhov siin tavaliste talupoegade hingeelu, kes ripuvad kogu hingega oma maalapi küljes, kuid tulevad süiski lõpuks paremale arusaamisele, et ainus õige tee on talunike kolhoosiseerimine, sest ühisel jõul saavutatud tulemused on palju suuremad. „Ülesküntud uudismaa“ on terve tüüpide galeerii. Seal on kõhklejaid, kulakuid, kontr-revolutsionääre ja samas suuri, ustavaid tööinimesi, kes järgnevad kogu oma südamega kommunistlikule ideele.

Šolohhov arvestab iga oma lugeja arvamusel. Kodus, Doni ääres, on ta eriti armastatud. Ta omab siin uut kõrval-ehitistega maja. Sageli koguneb siia kõikjal kirjanikke, ajakirjanikke, talupoegi ja töölisi, et vestelda oma armastatud kirjanikuga. Tihti aitab ta kasakaid mitmesugustes küsimustes oma nõu ja abiga. Kommunistliku Partei liikmena tegeleb ta väga palju kohapealsete organisatsioonidega ja muredega. Tänu tema vaevale, on asutatud kasaka-noorsoo poolt Vešenskaja stanitsasse teater, on asutatud koole jne.

Tunnid, mis Šolohhovil pole täidetud kirjandusliku tööga ega ka pühendatud seltskondlikule tööle, kasutab ta jahiks ja kalapüügiks.

Esimene naisstahhaanovlane ja Ülemnõukogu saadik Levdokija Vinogradova

I

Mu elulugu on lühike. Olen 23-aastane. Elus pole mul mitte midagi erilist. Ma kasvasin ja mind kasvatati nagu tuhandeid teisi Nõukogude Liidu tüdrukuid ja poisse. Ma võin öelda enese kohta täie õigusega, et olen meie Nõukogude maa kasvandik. Ma olin ju oktoobrilaps, olin pioneer ja praegu olen komnoor. Jutustada lapsepõlvest? See oli nii hõljuti, et mul tarvitseb vaid pooleldi sulgeda silmad — ja ma näen ennast ja oma sõbratare lühikestes kuuekestes ja punastes lipsudes. Me jookseme endises Višugski kirikus, mis on võetud pioneerklubii alla. Me anname välja järjekordset seinalehe numbrit... vineeril. Jah, vineeril, sest paberit meil ei olnud. Aga me ei norutanud. Meie üksust juhatas Pavlik Ljubimov. Ta oli naljahammis ja suure algatusvõimega, aga mina olin seinalehe toimetaja. Milliseid imeilusaid etendusi me andsime usulise uima ja sotsiaalsete haiguste vastu! Ma olin suur draamaringi sõber ja mängisin vaimustusega Fljusi osa.

Suvel sõitsime kogu kambaga laagrisse, Kamenkasse. Rõõmuga meenutan seda aega. Hommikul hakkab jõelind laulma ja meie jookseme otsekohe jõele. Jõgi on puhas, selge. Päike kuldab puude latvu. Aga õhtuti on meil lõkkes. Kes on olnud pioneer, see teab, milline tore asi on lõke metsas. Ma ei unusta kunagi: lamame või istume tiheda ringina tule ümber. Kuivad oksad pragisevad ja meie laulame oma armsamat laulu „Kartul“.

Ma õppisin neli aastat Višugi algkoolis. Siis läksin täienduskooli, seal õppisin aastakese ja siis nn. FZU-s.*)

Ma ei uskunud, et minust saab kuduja. Peas keerlesid mingisugused segased mõtted: kord tahtsin olla näitleja, kord arst, kord agronoom. Kui me õppisime kolmandas klassis, korraldati ekskursioon vabrikusse, meid juhiti läbi ketramis- ja kudumisruumide.

Mulle meeldis kudumisjaoskond. Ma nägin valgeid kangaid ja mürisevaid telgi. Mul tekkis mõte hakata kudujaks. Tulin koju ja rääkisin sellest emale. Ema töötas palju aastaid ketrajana ja mõtles millegipärast, et ka minust saab ketraja.

1929. aastal andsin sooviavaldise FZU kooli. Katsete järel alustati valikut: ühed valiti ketrajateks, teised kudujateks. Ma olin suures ärevuses. Aga sõbratarid nokkisid mind veel: „Sind võetakse tingimata ketrajaks.“

Mul punetasid isegi põsed ärevusest, kui kooli osakonnajuhataja võttis nimekirja kätte. Mind määrati kudumiskursusele. Kuidas ma rõõmustusin! Kõigest jõust jooksin koju emale jutustama oma rõõmust. Aga juba esimesel õppepäeval kirjutasin oma vihikule: „Kuduja Dusja Vinogradova.“

Ma armastasin väga meie programmi põhianet — kudumist. Mäletan, et juba esimesel õppeaastal lugesin läbi raamatud: „Millised on kangaste vead“, „Automaattelje ülesseadmine“, „Puuviil ja selle ümbertöötamine“ ja palju teisi. Paar-kolm kuud oli meil praktika „elutuul telgedel“.

Juba koolis oli mul huvitav arendada kiirust. 30 minutiga ma sõlmisin 120 sõlme. Aga hiljem hakati meid viima käitisse. Need olid parimad tunnid päevas. Tööstuspraktika jaoks anti mulle algul kaks telge, siis neli, siis seitse. Vähehaaval õpetati meile laadija, noppija ja kuduja ülesandeid.

Alguses sain ma 1 rubla 20 kopikat päevas. See oli mu esimene töötasu. Ma olin sellele väga uhke, tahtsin sellega osta kogu maailma.

Kaheaastase õppeaja jooksul ei saanud ma ühtegi „nõrka“.

Neid päevi, kus ma olin FZU õpilane, ma mälestan rõõmuga. Need olid armsad palavad päevakesed. Elasin siis emaga vanades puust „numbrites“, endises kasarmus. Armastasin väga lugeda seiklusraamatuid, eriti armastasin Cooperit ja Jule Verne'i, kogu aeg tõmbas mind miski kuhugile rändama.

1930. aastal ma astusin Komsomoli. Ja elamine muutus veel huvitavamaks. Ma juhatasin tsehhi gruppi. Talvel korraldasime suusaretki, suvel jalutuskäike, lõbutsesime, vaidlesime, mürasime.

1931. a. septembris ma lõpetasin FZU kooli, mulle anti 16 automaati. See oli ajalooline päev mu elus. Ma olin õnnelik. Kuid oli ka pisut hirmu. Mu kõrval töötasid vanad kudujad, ent ma ei küsinud nende käest mitte midagi, taht-

sin kõik ise saavutada. Olin kangekaelne. Vist olen ma praegugi kangekaelne...

Esimesel kuul mul ei vedanud: töötasin praaki 40% Seda meenutadagi on häbi. Mulle sattus halb komplekt. Mäletan, tuln koju rõhutult ja mõtlesin kogu õhtu. Ei tahtnud maha jääda. Vaatasin kõik teljed läbi, meenutasin kõik, mida õpetati FZU-s, mida olin lugenud raamatuid, ja tegin märkmeid, millised viisin abimeistrile. Kas seepärast, et mitte kunagi varem polenud kudujad esitanud sääraseid nõudmisi, või häbist, et ta ei taibanud ise seda teha, abimeister punastus. Kuid mu paberikesse ta võttis vastu ja hakkas telgi korda seadma. Töö läks paremini. Kuu aja pärast oli kava üle täidetud.

Pärast viidi mind üle noorte brigaadi ja anti mulle 26 telge. Minu vahetajad olid Njura Beljankuna ja Tasja Burunina; nad õpetasid mulle palju, töötasime sõbralikult. Kui tähtis on sõbrustada vahetajaga!

See oli 1933. aastal. Noorte brigaad ei töödanud hästi. Juba esimesel nõupidamisel me otsustasime korrastada teljed ühiselt ja pidada sagedamini üksteisega nõu. Töötamine muutus kergemaks, jäi isegi vaba aega järele. Ja, vaat, siin tuligi mõte: aga mis siis, kui võtta enam telgi?

Konstantin Fedorovitš Kulikov, kudumise-osakonna juhataja, hakkas meiega korraldama tehnilisi harjutusi: jutustas, küsis, andis raamatuid lugeda, sundis joonestama.

Ma õppisin veel paremini automaati tundma. Ikka sagedamini tuli pähe mõte, kas mitte võtta veel mõned teljed? Sest muudu on kuidagi igav, haigutad, pühid mitu korda põrandat...

1935. aasta veebruaris tuli tagasi VII Üleliiduliselt Nõukogude kongressilt meie saadik — kuduja Nastja Boldõreva. Ja, vaat, siis me hakkasime tõsiselt rääkima üleminekust tihendatud tööle. Ma läksin üle 40 teljele. Need olid palavad päevad. Paljud töölisel karjusid: „Nad on hulluks läinud, nad ei tule ju toime!“

Ma tundsin end alguses ebakindlalt, ei teadnud, mis on vajalik nii suure hulga telgede käsitamiseks. Närveerisin tugevasti. Kuid siiski täitsin kava 102-protsendiliselt.

Meie ühingu KK premeeris mind. Ma rõõmustusin. Mul tekkis tahtmine veel edasi minna. Otsustasin üle minna 70 telje käsitamisele. Minuga koos tuli üle Marusja Vinogradova. Ta nõustus olema vahetajaks.

Konstantin Fedorovitš Kulikov, kellest ma juba rääkisin, aitas minul leida otstarbeka liikumise ja õieti jaotada tööaja. Töö läks hästi. Ma elasin alatise tõusu tähe all.

Ühingu KK premeeris meid sõiduga Belomori kanalile ja me asusime matkale.

Küll olid need imeilusad päevad! Ma nägin esmakordselt Leningradi ja kanalit, millest olin nii palju lugenud.

Teel koju me rääkisime rongis palju vabrikust. Me sõitsime värsket jõuga ja tahtsime kõvasti töötada.

Rongis oli palav vaidlus. Ma nimetasin enda poolt käsitatavate automaatide arvu ja äkki põrises ülemiselt narilt kahtlev meheboss:

„Kas üks inimene suudab juhtida 70 telge?“

Pärast puhkust me asusime veel energilisemalt tööle. Me mõtlesime Marusjaga palju sellest, kuidas üle minna veel suuremale tihendamisele. Ma ütlesin Marusjale:

„Läheme üle saja peale!“

Marusja vastas:

„Ma ei jää sinust maha, läheme.“

Oktoobris me läksime üle 100 teljele.

II

Ma ei hakka täpselt kirjeldama, kuidas ma läksin üle järjest suuremale telgede arvule, millised on minu töömeetodid. Sellest on juba palju ja üksikasjalikult kirjutatud. Ma tahan ainult meelde tuletada oma esimest oktoobrisõitu Moskvasse parimate tekstiiltöölise kokkutulekuks. Seal ma jagasin teistega oma töökogemusi. Me olime vastuvõtul sms Molotovi ja sms Andrejevi juures. Seal olid ka jalanõude-töölised. Ma sattusin säärasesse vaimustusse, et andsin lubaduse üle minna 140 teljele.

Kaks päeva pärast naasmist ma hakkasin käsitama 144 telge. Marusja ei jäänud minust maha.

Kui palju oli sapiseid naeratusi, kui palju oli etteheiteid! Hiljem hakkas kõik vaibuma: inimesed nägid, et me saime tööga hästi hakkama.

*) FZU — vabriku- ja tehasekool.

Sõit Moskvasse üleliidulisele stahhaanovlaste nõupidamisele näib mulle siiani imeilusa unenäona. Ma ei mõelnudki, et kõik tuleb nii, nagu oli. Seltsimees Stalin jättis mulle sügava mulje. Nüisugune lihtne, lõbus, silmad säravad.

Ma närveerinis väga enne oma esinemist. Mul oli hirm, süda peksis tugevasti. Aga Stahhanov, kes oli juba esinenud, naeratas heasüdamlikult.

Astusin tribüünile. Vaatasin ringi. Nägin, seltsimees Stalin vaatas nii rõõmsalt ja heatahtlikult minu peale. Muutusin kohe rahulikuks.

Kui palju suurepäraseid inimesi ma nägin Moskvas: poliitikuid, kirjanikke, kunstnikke, arhitekte, artiste. Ja kõik kõnelesid minuga väga lihtsalt ning lahkelt. Enne ma ainult unistasin, kuidas saaks lähedalt näha mõnd artisti, aga nüüd lihtsalt vestlesin Moskoviniga, Leonidoviga.

Suures Teatris vaatasime balletti „Pariisi leek“ ja ooperit „Jevgeni Onegin“. Veel vaatasime „Äikest“ ja „Vaenlasi“. Käisime planetaariumis, sõitsime metros. Ma sain sõbraks metro ehitajatega. Me andsime üksteisele töötuse liikuda edasi, töötada lõõklastena.

Käisime vabrikutes ja tehastes. Sügava mulje jättis mulle käitis „Šarikopodšipnik“. Vabrikus „Oktoobrirevolutsioon“ ma sõlmisin lepingu sotsialistlikuks võistluseks kuduja E. Ilarionovaga.

Olime sovhoosis „Lessnõje Poljanõ“. See on suurepärase sovhoosi! Seal lüpstakse lehma elektri abil. Meie Marusjaga jutustasime sovhoosi töolistele oma tööst ja nemad meile oma tööst. Nad lubasid anda riigile veel enam piima-produkte.

Me lahusime Moskvast, üle kuhjatud kingitustega. Mida kõike meile küll ei kingitud! Küll siidkleite, küll villaseid jakke, küll kingi. Zoo'ogia-aed isegi kinkis meile kummalegi puuri väikeste papagoidega. Marusjal on rohelised, aga minul üks sinine, teine roheline.

Sõjatööstuse liit kinkis mulle toreda jahipüüsi kõigi liisanditega. On isegi häbi, et nii palju saime kinke! Ja mitte need kingid ise pole mulle nii kallid, vaid kõige kallim on see südamekallus, millega need mulle annetati.

Varsti ma läksin üle 208 teljele. Sel päeval me Marusjaga saatsime seltsimees Stalinile telegrammi selle kohta, et pidasime sõna, mille andsime talle stahhaanovlaste nõupidamisel.

28-ndal oli puhkepäev vabrikus. Öhtul ma läksin ühte endisesse töölikasarmusse. Mind võtsid soojalt vastu nii vanad kui ka noorsugu ja lapsed.

29. novembril ma läksin üle 216 teljele. Rohkem telgi minu saalis enam polnud. Hakkasin pühendama peatähelepanu võistlusele kangas headuses ja odavuses.

Ma elan hästi. Mulle anti hele avar tuba telefoniga. Elan emaga, oma armsa Praskovja Ivanovnaga. Mina ja ema — me oleme väga suured sõbrad.

— Eh, Jevdokija, ütleb mulle ema, — kui saaksin maha visata aastat kakskümmend, lõõksin kaasa vabrikus.

Vabal ajal ja puhkepäeval käin klubis, kinos või meie kohaliku TRAM-i etendustel. Tahan nii seada oma aega, et jõuaksin ka jalutada ja suusatada ning uisutada. Ma ei taha maha jääda oma ühiskondlikus töös, sest mis kommunistlik noor ma muidu oleksin?!

Otsustasin teha oma pioneeride üksuse eeskujulikuks. Jah, ma unustasin kirjutada, et varem töötasin oktoobrilas-tega, siis olin kaks aastat pioneeride juht ja olen väga uhke selle koormatuse üle. Ma armastan lapsi ja nemad armastavad mind. Nad tulid isegi minu juurde tsehi ja vaatasid, kuidas ma töötan.

Ma tahaksin olla igakülgsest arenenud inimene. Tugev soov tõsta oma poliitilist ja kultuurilist taset tekkis mul pärast sõitu Moskvasse, pärast nõupidamist Kremliis. Ma sain aru, et tean alles väga vähe, et mul on vaja palju, palju teada. Tõsi küll, ma alati armastasin lugeda, kuid lugesin ilma süsteemita ja peamiselt seikluskirjandust. Nüüd hakkab lugema klassikuid, tutvun kaasaegse kirjandusega.

Moskvas kohtasin kirjanikke Ilja Erenburgi, Valetin Katajevit ja teisi. Mul oli häbi: ma polnud ju lugenud nende teoseid. Ma võtsin raamatukogust Erenburgi „Hinge kinni pidades“ ja lugesin selle läbi.

Vabriku komitee kinnitas minu juurde õpetaja. Ta käis minu juures kodus. Ma õppisin vene keelt, matemaatikat, geograafiat, ühiskonnateadust. Tahaksin ära õppida ka inglise keele.

Õpetaja käis samuti Marusja ja teiste paremate tööliste juures.

Üldse ma väga tahan elada, töötada, õppida, minna edasi. Ma olen väga õnnelik ja ma tahaksin tuua võimalikult palju kasu oma suurele kodumaale.

Ma mõtlen, et aasta pärast ma lähen õppima tekstiiltööstuse inseneriks.)*

Ma saan sadu kirju mitmest Nõukogude Liidu osast. Mulle kirjutatakse külmast põhjast, palavast lõunast, kirjutatakse Taškentist, Kaukaasiast, Burjat-Mongooliast. Kirjutavad tüdrukud ja poisid, töölised, insenerid, lendurid, õpetajad, artistid, õpetlased... Ja millised soojad kirjad! Vahel ma mõtlen: „Kas ma siis tõesti olen ära teeninud selle armastuse, selle sõpruse?“

Ma jüuan vaevalt vastata kirjadele. Ja iga päevaga tahaksin töötada veel energilisemalt, veel paremini, et õigustada seda armastust, seda usaldust.

Ma olen õnnelik, et toon kasu oma maale. Aga kõige suurem rõõm on hinges siis, kui kuulen, et ka teised tekstiiltöölised on hakanud töötama uute meetodite järgi.

Kiri Dusja Vinogradovale.

„Kallis Dusja!

Kui Teie eile jutustasite mulle te'gedest, tant-sudest, elust, ma mõtlesin: „Küll olen ma vana!“ Küsimus pole aastates. Ma tean Pariisis poisikesi, kes ütlevad muiates: „Kas võib siis elus midagi muutuda?“ Neid kuulates ma tunnen end noorena.

Teil on rõõmsad, naeratavad silmad, aga Teie naeratate pisut mõtlikult — põhjas on sääraseid ilmu varakevadel. Teie olete väga noor, Teie ei tea mitte ainult raamatuid, et elu võib muuta, Teie ise muudate teda — oma elu ja võõrast.

Ma vestlesin enam kui üks kord Teie prantsuse õdedega. Nad seisavad samasuguste te'gede taga nagu Teie, laiade või kitsaste taga. Nende nahk on tumedam kui Teie oma. Nad hääldavad „rrr“ põrisevalt. Teie ütlesite mulle, et armastate soolatud kurke, aga nemad pole kunagi elus maitse- nud soolast kurki. Nad armastavad närida küpsetatud kartulit. Need on head tüdrukud! Nad võiksid olla lõbusad nagu Teie, Dusja. Kuid nende silmad on võõrdunud naerust. Nagu uudishimulikud plika- kesed vaatasid nad ellu, kuid elus ei osutunud nende jaoks kohta. Iga inimene on loodud selleks, et alata, aga nendele öeldakse: „Teie tulete viimseks vaatuseks, etendus lõpeb otsekohe.“ Neid on palju — tüdrukuid ja poisid. Terve sugupõlv! On sääraseid lapsi: nad sündisid kogemata, keegi neid ei taht- nud, keegi ei rõõmustunud nende üle. Seal on sää- raseid inimesi — miljonid!

Teie õed, prantsuse kudujad, kaitsesid hiljuti üht vabrikut Rube'is. Vabrikantide Liit otsustas lõh- keda selle vabriku. Läänes on küllalt inimesi kaltsu- des, kuid vabrikandid mõtlevad ainult üht: kuidas müüa kangas kallimalt. Nad hävitavad telgi. Raske on Teie võõramaalasist õdedel ilma tööta, rõõmuta, ärevuseta. Üks neist — teda ei hüüta Dusja, vaid Denis — tuli kuidagi kord vabrikusse. Ta nägi telgi, mille peal ta varem töötas. Ta ütles: „Laske mind natuke töötada! Kasvõi muidu! Mul on vast- tik nii elada!“ Temale vastati, et teljed peavad seisma tegevuseta ja et tema, Denis, peab hulkuma mööda pikki tühje tänavaid.

Teie rääkisite mulle oma emast. Tal on, mida mälestada. Ta võib võrrelda mitte ainult traktorit kronuga, vaid ka väarikust orjusega. Tema mui- dugi saab aru, miks ma Teie peale vaadates nae- ratan, miks ma nii palju räägin noorusest: Teie omast, tütarlaps Dusja, ja teisest — meie maa noorusest.

Meie noorus möödus enne hommiku saabur- mist. Siis vaevalt koitis ja märjad ududelbed sega- sid hingamist. See polnud kerge noorus, kuid mil- leks seda salata? Me tabasime veel teise päeva. Inimene ei saa elada ühele minutile. Kui meid enam pole ja kui Teie, Dusja, muutute auväärseks vana- keseks, lahkelt naeratades Teie meenutate neid Moskva päevi. Teie mäletate neid nagu varast hom- mikut. Siis on Teie jaoks õhtu, aga uue inimsoo jaoks — keskpäev.

Meeldiv on Teid vaadata — Teie olete õnnelik. Ja see õnn on tõeline, sügavalt inimlik õnn. Teie ise võtsite õnne ja seda õnne ei saa keegi haavata: ta on nagu tuul ja rohi — kõigi jaoks.

Teie jutustasite mulle, et armastate lugeda Fennimore Cooperit. See on hea: nii nagu mina ei taha näida „noorukesena“, Teie ei taha näida roma- manikangelasena, kes ei naera, ei ohka, ei suudle, vaid käib ainult koosolekuil ja loeb tarku raama-

(Järg lk. 345.)

*) Praegu Dusja Vinogradova õpib Tööstusakadeemias.

Vanameister

Kristjan Raud

75-aastane

22. oktoobril s. a. pühitses oma 75 a. sünnipäeva vanameister Kristjan Raud. Ühes selle tähtpäevaga pühitseme ühtlasi oma rahva arengutee algust hariduse ja kultuuri omandamisel. See tee, enesest konar ja kitsas, on olnud alguses väga tugevasti takistatud tolleaegse valitseva klassi, mõisnike, poolt, kes ei näinud sugugi heameelega, et töötav rahvas omandaks haridust. Kuid tänu meie rahva väsimatule visadusele, oleme siiski selle lühikese ajaga loonud endale oma kirjanduse ja kunsti.

Kristjan Raud sündis 22. oktoobril 1865. a. Viru-Jaagupis, kus ta isa oli väikese karjamõisa väljavahiks. Oppis V.-Jaagupi kihelkonnakoolis, Rakveres, Tartus ja lõpetas Tartu I Opetajate Seminari 1887. a. Juba kahekümne-aastase seminaristina Tartus alustas Raud kunstilise tegevusega. Siin valitsev Düsseldorfi kunstiakadeemia õhkkond ei jätnud ka oma mõju avaldamata Rauale, mistõttu tema esimesed tööd olid märgitud selle ajastu pitsoriga. Ta kopeeris suure agarusega Hoffmanni töid ja avaldas ka iseseisvaid joonistisi ajakirjades. Pärast seminari lõpetamist oli ta õpetajaks Tartus ja Peterburis. 1893. a. astus ta Peterburi kunstiakadeemiasse, kus ta töötas kuni 1897. aastani. Akadeemia tardunud õppemeetod ei rahuldanud Kristjan Rauda kaugeltki. Ikka rohkem ja rohkem sai talle lähedaseks reaalse elu kujutamine, uus ärkav realism. Sel ajal tegutses kunstnikerühma, kes püüdsid viia kunsti rahva sekka, üheks juhtivaks meistriks oli Ilja Repin. Ning Repini kunst saigi Raua kujunemisele määravaks. Sellest ajast on pärit terve rida Raua realistlikke töid, nagu „Kartulivõtt“, „Kard-sepad“, „Kalurid“, „Ketraja“, „Üksindus“, „Torupillipuhuja“ ja suur hulk teisi töid.

1897. a. siirdus Raud Düsseldorfi, kuid vana kunstikants ei suutnud teda paeluda pikemaks ajaks. Paari kuu pärast siirdus ta juba Müncheni. Sinna jäi ta peatuma mitmeks aastaks. Algul töötas ta seal vanas realistlikus vaimus, kuid hiljem kaldus ikka rohkem ja rohkem uusidealism.

Ed. Viiralt

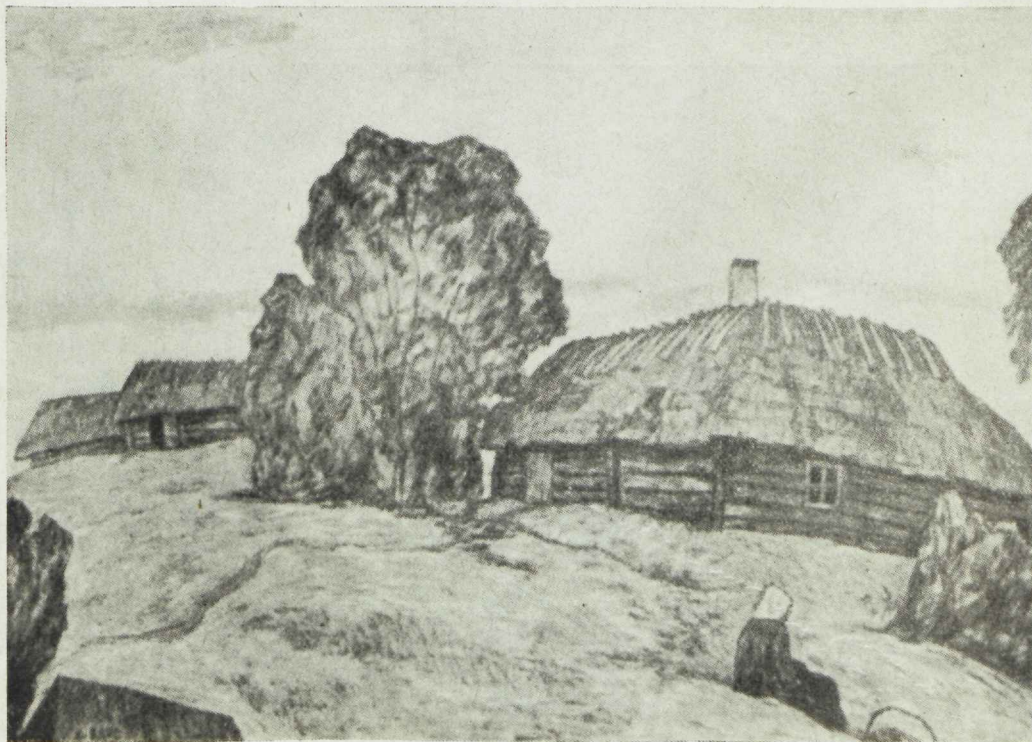
Kristjan Raud

1939

1903. aastal tagasi jõudnud Tartu, alustas ta tööd õpetajana ja kunstnikuna, mis vältas peagu kümme aastat. Nende aastate jooksul hakkas Raud huvituma vanavarakogumistest, suurendades seega tunduvalt Eesti Rahva Muuseumi etnograafilisi kogusid. Rahvakunstiga kokkupuutumine kujundas lõplikult Raua kunstisuuna. Ta ei jäänud kuivaks vanavarakogujaks, vaid ta hakkas sellest äratatud ideid ja mõtteid rakendama ka kunstis. Temast sai rahvusromantik. Muidugi andis selleks võib-olla väikese tõuke soome ja norra kunst, kuid Raud kujundas siiski iseseisvalt oma rahvakunsti läbi imunud stiili. Eeskätt süvenes ta rahva kunstitundes ornamentika kaudu.

Tartus hakkas Raud ka töötama „Kalevipoja“ ainete kallal. Alles 1935. aastal ilmus Eesti Kirjanduse Seltsi väljaandel „Kalevipoeg“ Raua ja Mugasto illustratsioonidega. Neis illustratsioonides märkame tõelist monumentaalsust ja tahumatuseni otsekohest lihtsust.

Kristjan Raua looming, mis hilisemal ajal on tegelenud ainult eesti kangelaslugudega, jääb kindlasti üheks tugevaks alussambaks, mille ohutusel uus sotsialistlik kultuur saab luua uut kunsti, mis on vormilt rahvuslik, sisult aga sotsialistlik.

Kristjan Raud

Villemi. Süsi.

Sünnitushaigla Staro-Titrovskaja stanitsas.

Emade- ja lastekaitse uued alused

ENSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi korraldusega 16. okt. 1940. a. asutatakse sotsiaalõiguslikud bürood emade- ja lastenõuandlate, rinnalaste- ja emadekodude, laste-polikliinikute ja suuremate haiglate juurde.

Tallinnas on avatud bürood I emade- ja lastenõuandlas, Lai tän. 40, II emade- ja lastenõuandlas, Lauupeo tän. 1, III emade- ja lastenõuandlas, Vene-Balti as. 96, IV emade- ja lastenõuandlas, Koidu tän. 13. Nõmmel on avatud bürood emade- ja lastenõuandla juures, Nõmme rinnalaste- ja emadekodu juures ning laste-polikliiniku juures. Tartus asuvad bürood emade- ja lastenõuandla, rinnalaste- ja emadekodu ning laste-polikliiniku juures. Teistes linnades ja maakondades, kus tegutsevad emade- ja lastenõuandlad, asutatakse sotsiaalõiguslikud bürood hiljemalt 15. novembriks, kusjuures esialgu iga maakonna jaoks rakendatakse tööle üks jurist, kuna peale selle iga büroo juures töötab sotsiaallasistent. Sotsiaalõigusliku büroo tegevuspiirkonnaks on vastava asutise tegevusraadius, kelle juures büroo asub.

Maavalitsuse tervishoiu-osakonna juures töötab keskbüroo, kust juhatakse maakonnas tegutsevate sotsiaalõiguslike büroode tööd.

Emade- ja lastenõuandlate juurde kutsumakse ellu komiteed, kuhu kuuluvad peale tervishoiulise ja sotsiaalõigusliku büroo personaali esindajate lastevanemate esindajad, EK(b)P kohaliku organisatsiooni ja E. Ametiühingute Kesklidu esindajad. Komitee ülesandeks on nõuandla tööle kaasaaitamine ja nõuandla tegevuse propageerimine.

Sotsiaalõiguslike büroode ülesannetest

Sotsialistlikus ühiskonnas leiab erilist tähelepanu laste ja emade tervishoidliku, sotsiaalse ja õigusliku kaitse korraldamine. Siin ei väljuta hoolekandelisest põhimõttest, vaid kogu tegevus rajatakse profülaktikale. Sotsiaalõiguslik

kaitse toimub samuti tihedas seoses tervishoidliku kaitse korraldamisega, mis on rajatud omakorda profülaktilisele põhimõttele.

Profülaktika seisneb selles, et võetakse õigeaegselt tarvitusele kõik abinõud haigestumisest hoidumiseks. Ka sotsiaalse olukorra korraldamise mõttes tuleb õigeaegselt võtta kasutamisele kõik vahendid, et ema ja laps ei satuks raskustesse, millest väljapääs on seotud suurte hingeliste vapustuste, majandusliku kahju või ruineeritud tervisega.

Seepärast on NSV Liidus 9. mail 1938. a. antud määrus, mis teeb kohustuslikuks asutada sotsiaalõiguslikud bürood

emade- ja lastenõuandlate, rinnalaste- ja emadekodude, suuremate sünnitushaiglate, polikliinikute ja ambulatooriumide juurde.

Juhtudel, kui haiglas, polikliinikus, ambulantsis, nõuandlas või mujal asutises ilmneb, et ravitava ema või lapse juures kerkivad üles majanduslikud raskused, halvad sanitaar- või korteriolud, rõvaste puudulikkus, vanemate halb vahekord lastega, kasvatusküsimused, siis tuleb siin abiks sotsiaalõiguslik büroo. Iga asutis on sellest otsekohe kohustatud teatama sotsiaalõiguslikule büroole. Olukorrast tingitult toimub nõu ja juhendite andmine büroos või nõuvajaja kodus. Büroos juhatakse nõuvajaja vastavasse asutisse või büroo teenijad ise astuvad ühendusse vastava asutisega, koostavad avaldusi, korraldavad töövahekordi ja abistavad rasedaid, emasid ja lapsi. Samuti toimub büroo kaudu imikuvarustise andmine ning haiglasse, puhkekodusse, sanatooriumi, lapse lasteaeda, lastesõime, suvikolooniasse jt. asutistesse paigutamiseks kaasaaitamine. Ema haiglas olles korraldab sotsiaallasistent ema kodust elu, hoolitseb kodu korralikkuse ja laste eest.

Büroo ülesandeks on ka vahetalitus laste perekondadesse kasvatada andmisel, lapsendamisküsimusis ja alimentide nõudmises. Samuti on bürool rohkesti ülesandeid perekonnaseisuametite poolt: lapse registreerimise, isa kindlakstegemise ja paljudes muudes lapse, ema ning raseda õiguste kaitsmise küsimusis.

Sotsiaalõigusliku büroo juhataja, jurist, annab nõu ja selgitab sotsiaalõiguslike küsimusi büroos, tarbe korral ka nõuvajajate kodudes, ning esineb nõuvajaja huvide kaitsjana kohtus ja teistes ametiasutistes.

Jurist ja patronaazõde (sotsiaallasistent) töötavad tihedas kontaktis vastava asutise meditsiinilise personaliga, kelle juures tegutseb büroo.

Sotsiaalõigusliku büroo teiseks suureks ülesandeks on sotsiaalõiguslike küsimuste selgitamine loengute ja kursuste kaudu käitistes, ametiühingutes, emade-ringides jne.

Niikaua kui emad on töö l põldudel, asuvad lapsed lasteaedades ja -sõimedes.

ESIMENE TÜTARLAPS NIKOLAI BOGDANOV

3. järg.

Südames oli meil rahu, ja kokkusurutud huultega ning kelmikas silm pilukil, tegi Sanja meist maalimise teel igasuguseid sangareid. Minu tegi valgeks polkovnikuks nagu kord ja kohus. Minu oinavurrud rippusid nii hirmsasti alla, et kui vend tuli mind õhtusöögile kutsuma, ei saanud ta hirmust sõnagi suust.

Saalis hakkas rahvas sumisema. See muusika häälestas meid sangarlikult, kuid mina ei püsinud paigal ja aina kõndisin ning lõin piitsaga vastu saapaid ja täristasin kannuseid...

Grimeerimine kestis kaua, siis pöristas korrapidaja Golovel lehmakrapiga kolmandat kella ja eesriie läks lahti, õigemini kisti lahti, kuna ta oli ülalt kuhugi kinni jäänud. Poisid rebivad, eesriie rebeneb, aga laiali tõmmata ei saa. Rahvas jagab näpunäiteid ja mehed kipuvad appi tulema... Noh, suure vaevaga kiskusime siiski lahti.

Kõnelus vaikis ja hakati nina nuuskama ning kõhima; ma tulin välja polkovnikumundris ja käega vurrusid varjates seletasin rahvale ära asjakäigu täpsemaks mõistmiseks näidendi sisu: mis seal sünnib ja milleks on ette nähtud üks või teine toiming.

Seletamise ajal silmasin saalis seitset või kaheksat oma küla väejuuksikut ja rohkem kui kümnet kahtlase välimusega meest. Tean juba, et lahtipäästetud võõga särkide all ripuvad pussid ja nagaanid, sest väejuuksikute juures pole see teistsiti mõeldavgi.

Heakene küll. Etendus algas.

Esimene vaatus, kus poisid ei taha Nõukogude Liidu sõtta minna, möödus osavõtu tähe all ja naised hakkasid koguni arutama:

— Pole tahtmist neil viletsakestel, kellelgi pole tahtmist, mitte üksi meie omadel.

— Näe, näe, kuidas ema mure käes murdub...

— Oh, Issand, mis küll igal pool ei juhtu!

Asjata luges kõneleja ette Revvojensovjeti*) käskkirja ja seletas, et kui tulevad valged, siis on asi veel täbaram. See kõik ei aidanud, poisid ütlesid: — Väejuuksikuiks hakkame! — ja lahkusid.

Eesriie.

Väejuuksikute ridades mõirati ja plaksutati. Oodake aga, lontrused, kui teises vaatuses ilmuvad valged, siis neavad teid teie oma emad ja õed.

— Oh... ma mängin neile niisugust kasakate polkovnikut, et...

Jälle kõlistati lehmakella ja eesriie avanes laskmise-stseeniga... Vähesed sangarid-punaarmeelased jooksid lavalt otse pealtvaatajate hulka ja see nendest, kes langes maha, hüüdis: „Suren idee eest.“ Külla astusid valged sõdurid, vehkides püssidega ja taarudes jalul (valged on alati purjus), ning sellega algavadki häbiteod.

Sõdurid püüavad tüdrukuid, raugad tahavad neid kaitsia ja saavad ise peksa; siis hakkavad tüdrukud meenutama oma vendi ja peigmehi, vanutatavad neid haarata püssid ja tulla päästma valgete lurjuste käest. Abi aga ei saabu. Kui siis tüdrukud hakkavad needma väejuuksikuid ja neid kui argpükse häbiga tembeldama, näidates sealjuures langenud sangarile, raevutsen mina laval, mina, kasakate polkovnik. Raevutsen ja kuulen, nagu ütleks keegi:

— Kuus täitsa uut püssi.

— Tühjalt laetud!

„Kas väejuuksikud on kadedad meie püssidele?“ jõudsin ma vaevalt mõelda, kui etteütleja juba röögib:

— Togi vanamoori!

Annan vanamooriile piitsaga ja karjun:

— Praetud põrsas olgu laual!

Rahvas jõudis selle aja peale juba sappi koguda ja kisen-dab mulle:

— Vaja tal, isasel koeral, vurrud maha tõmmata.

Vaatan korra — kõik väejuuksikud seisavad näitelava ees, valmis iga hetk lavale ronima, lapsed on hüpanud pinki-dele ja teised ei näe midagi.

Jooksen lava äärele.

— Kodanikud, istuge maha ja ärge segage teistel vaata-mist!

Samal hetkel võtavad väejuuksikud hoogu ja tormavad kogu karjaga lavale.

— Kuhu te trügite? hakkam karjuma ja neid jalahoopi-dega ning piitsaga tagasi tõrjuma. Mõned pääsevad läbi ja hakkavad meilt püsse ära kiskuma. Rahvas ei saa aru, arvab, et näidend kestab edasi. „Väejuuksikud tulid tagasi valgeid peksma,“ kaagutab publik.

Taon mööda löustu ja püüan tabada nägusid ikka kannu-sega... kannusega! Väejuuksikuid on palju, meid vähe ja püs-id ei ole laetud — see tähendab meile hukatust!

Golovel taipas, mis teha, võttis puuhalu ja äigas sellega vastu lampi. Mis järgnes siis? Pimedus, laskmine, paanika. Aknad löödi puruks — klaasikillud lendavad ja inimesed käi-vad üksteise peal justkui mõnes suures teatris. Laval keeb võitlus, põrand on läbi vajunud — põranda all käib kaklus. Naisõpetaja kisen-dab, mõned tüdrukud on akendes kinni jää-nud. Keegi virutas mulle nagaanipäraga ja lõi mu vurrud kus kurat ning huule veriseks.

Lõin tal osavasti nagaani käest ja hakkasin tulistama: küll otsesihis, küll igas suunas. Siis haarasin koguni veel püssi kätte ja panin plehku läbi akna...

...Kõik meie näitlejad, kel õnnestus põgeneda, kogunesid kokku raiesmiku äärde. Pikapeale muutus kõik vaikseks. Puu-dus kaks püssi ja läbivintsutatud näitlejate seas polnud Us-satškinit, seda surnud sangarit, kes ütles: „Suren idee eest...“

Polnud ka partisani mänginud Sanjat, polnud Goloveli. Tühjaksjäänud luhale vaatas alla kuu ja valgustas meie klubi pahempidipööratud aknaid, pinkide riismeid ja tervet tee peal asuvat dekoratsiooni.

Sellest kõigest tõmbus süda valusalt kokku.

— Eh... eh... Venemaa!

8.

Kui astusime klubisse, peatas meid kellegi sosin:

— Tasem, poisid, tasem.

Süütaime tapeedituusti, tõstsin selle oma pea kohale ja meile avanes väejuuksikute rüüstamistö veider pilt.

— Ah, lurjused... tõstsin rusika ja tahtsin vanduma ha-kata, kuid sõnad jäid kurku kinni: minu ees mustal ja päeva-lille-seemneid täis sülitatud põrandal põlvitas Sanja, ta selg võbises tasa. Astusin sammu lähemale ja siis nägin, et tema ees lamab Ussatškin — väike, kõhetu, jalas suured saapad. Lan-getasin temale tapeedituustilt valguse: punaka valguse käes he-lendas ta nagu kriiditükina ja luistel meeletuvaldaval värisesid higitilgad. Ma ei mõistnud, mida see tähendab, ei mõistnud isegi veel siis, kui poisid laskusid põlvil ja Sanja käsi, mis oli surutud tema rinnale, hakkas väriseni ning värisesaloonud siniste sõrmede vahelt hakkas voolama piksu verd.

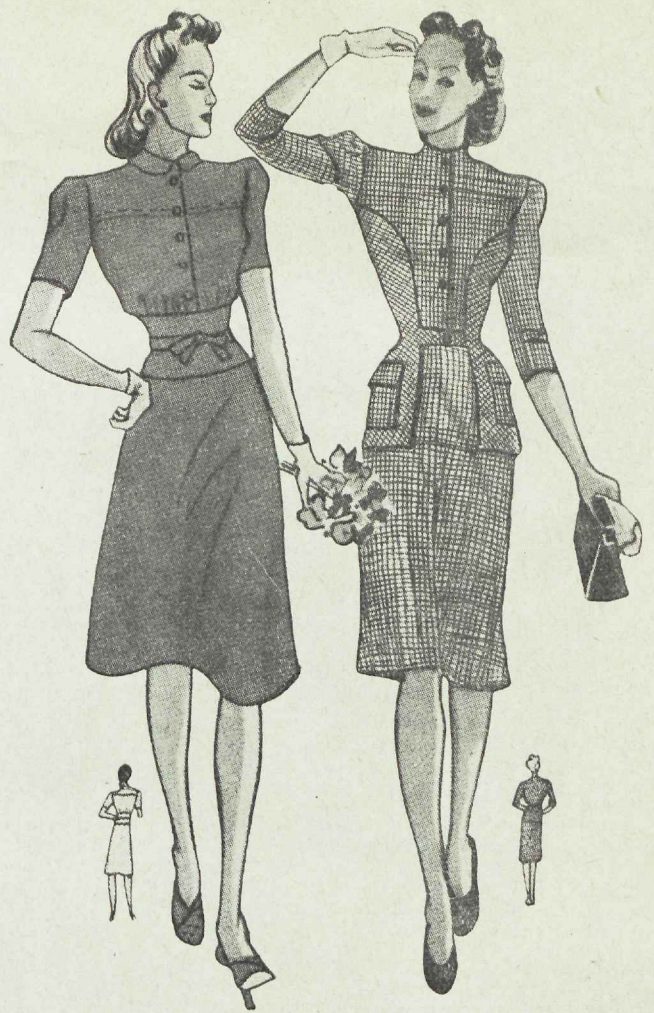
Üleni värisedes suurest pingutusest, avas Ussatškin järsku laud.

*) Revolutsiooniline sõjaväe-nõukogu.

403

404

405

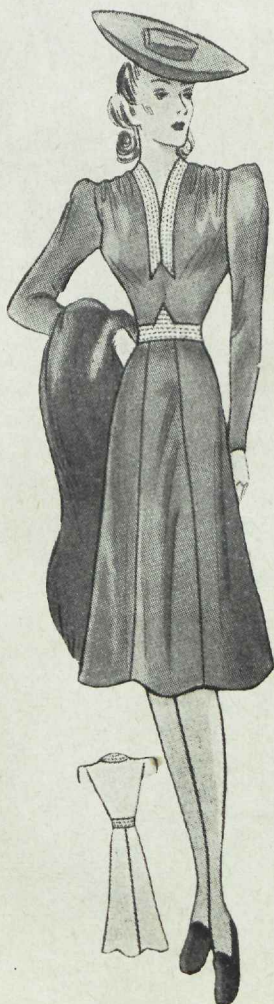
406

Kauneid kleite

(Kirjeldused lk. 340)

407

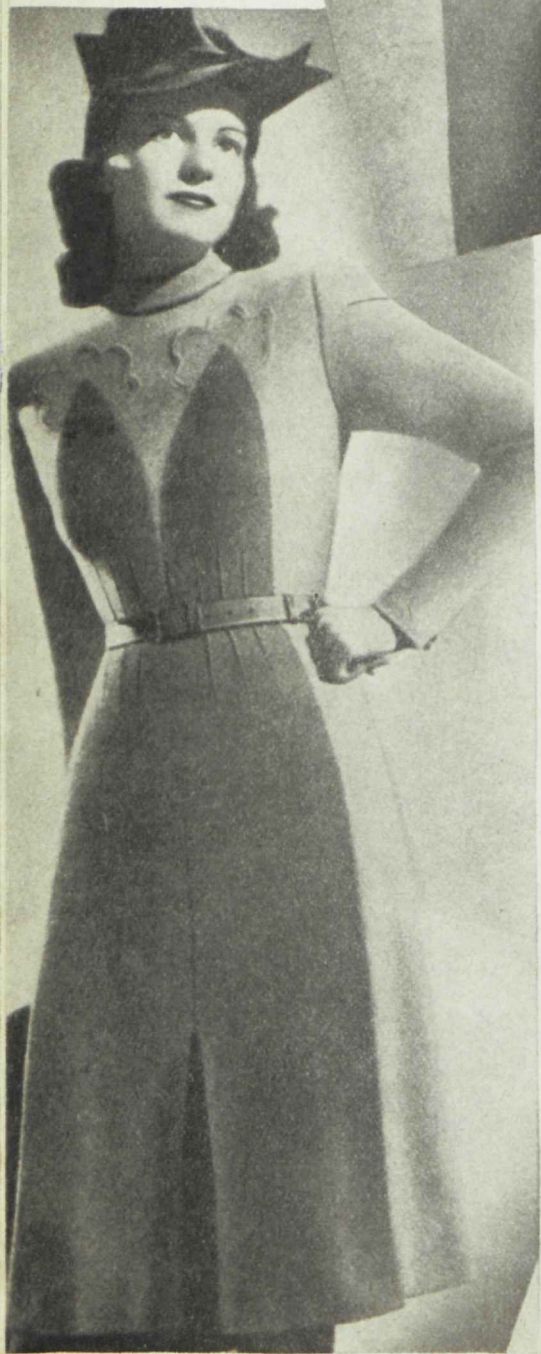
408

409

410

4.

1.

Huvitavalt kokku töötatud päevakleit kaheksugusest materjalist. Kleidi se'g, varrukad ja osa esitükist on hallist ning esitükk tumesinisest materjalist. Esitüki haledale osale on tepitud kaunistised, millele jääme nõõrsisse tõmmatud. Kleidi kinis seljal.

2.

Nägus pea'elõunakleit suurte rippuvate taskutega, mille keskosa on kaunistatud peente nõõrvoltidega. Lõige I lõikelehel.

3.

Huvitava tegumoega pealelõunakleit. Kleidi passe on kaunistavalt mõjuvast läikivast materjalist.

4.

Nägus vestpluus peenetriibulisest pestavast materjalist. Pluusil võivad olla ka pikad varrukad. Lõige II lõikelehel.

2.

4.

3.

5.

5.

Lihtsalõikeline päevakleit tumesinisest materjalist. Esitükk on kaunistatud peente nõörvoltidega. Väike valge krae. Lõige IV lõikelehel.

6.

Sportliku tegumoeaga plus ühevärvilisest villasest või paksemast puuvillasest materjalist. Lõige III lõikelehel.

7.

Päevakleit kahesugusest materjalist. Mood on sobiv kantud kleidi ümbertegemiseks. Vestiosa ja taskute äärised valida kleidile sobivas vastandvärvuses, kas tumedamad või heledamad.

8.

7.

Kaunis, laia tegumoeaga sügis- või talvmantel segavärvilisest paksemast villasest materjalist.

6

411

412

413

414

415

416

417

421-a

420-a

418-a 419a

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

411. Pealelõunakleit helepruunist nägusamuustrilisest puuvillpitsist.
412. Huvitava tegumoega pealelõunakleit mustast või tumesinisest siidist. Kaunistuseks paelpilu. Kleiti võib kanda vööga või ka ilma.
413. Sportliku tegumoega päevakleit. Pealmine krae ja taskuklapid võivad olla kas valgest või mõnest värvilisest materjalist.
414. Lihtsa tegumoega päevakleit väikese krae ja tepitud voltidega.
415. Kaunis pealelõunakleit kahesugusest sobivas värvuses kokku töötatud materjalist.

416. Paelkaunistisega kleit villasest või siidist. Heledale kleidile valmistada kaunistis tumedamast paelast ja tumedale vastupidiselt.
417. Lihtne, nägus päevakleit tepitud voltidega. Kaela- ja taskurätik sobivas värvuses siidist.
418. Kaunis teatrikleit vähese tikitud või aplitseeritud garnituuriga. Seelikuosa võib teha pika või lühikese, nagu näha joonisel 418-a.
419. Öhtukleit puuvillasest pitsist. Mood sobib ka lühikesele kleidile, nagu näha joonisel 419-a.
420. Nägus öhtukleit mustast siidist. Väikese valge või värvilise vestiga. Lõige V jakile ja lõige VI lühikesele seelikule (420-a) asuvad lõikelehel.

432

433

434

435

436

437

438

439

440

421. Kaunis pealelõuna- või teatrikleit, mis koosneb tumedast kitsast seelikust ja pikast jakk-pluusist. Sama jakk-pluusi võib kanda ka pika seelikuga õhtukleidina (421-a).
422. Nägus lihtsalõikeline talvmantel.
423. Laia tegumoega talvmantel. Taskud karusnahast.
424. Pestavast puuvill-materjalist pluus ja püksid väikesele poisile. Kaunistuseks valge krae ja lihtne tikand. Lõige VII lõikelehel.
425. Kaunis, vähese lihtsa tikandiga kleit väikesele tütarlapsele. Lõige VIII lõikelehel.
426. Talvmantel väikesele tütarlapsele.
427. Huvitava tegumoega talvmantel väikesele tütarlapsele. Passe ja varrukad on plüüsist või nahast.
428. Talvmantel ja müts tütarlapsele. Lõiked IX lõikelehel.
429. Passega kolmveerand-pikk mantel tütarlapsele.
430. Nägus vööga ja vähese karusnahaga kraega talvmantel suuremale tütarlapsele.
431. Meeldiva tegumoega talvmantel suuremale tütarlapsele. Lõige X lõikelehel.
432. Pihikuga seelik ja muustrilise materjalist pluus tütarlapsele.
433. Ülikond poisile. Kuub on kraeta.
434. Kahesugusest materjalist kokku töötatud kleit tütarlapsele.
435. Ülikond väikesele poisile. Pluusil valge krae ja värviline seotis.
436. Spordiülikond suuremale poisile.
437. Paelkaunistisega kleit tütarlapsele.
438. Nägus, ilukroogetega kaunistatud kleit tütarlapsele.
- 439—440. Kahesugusest materjalist huvitavalt koostatud ülikond poisile ja kleit tütarlapsele.

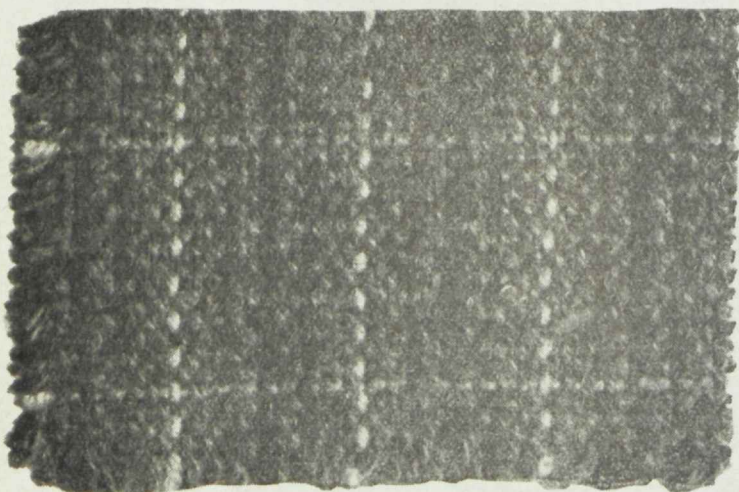
Poolvillane kleidiriie talveks

Leida Juhani

Suga nr. 80/2. Lõimeks keskmises tumeduses hall puuvillane lõng nr. 24. Niidetada 2 lõnga niiesilma. Koeks ühekordne koduvillane lõng heledamas ja tumedamas sinises toonis.

Kududa: esimesel tallalaua kolmekordselt poolitud tumedam lõng ja teisel, kolmandal ning neljandal tallalaua heledam sinine lõng ühekordselt poolitud.

- — tumedam sinine kolmekordselt poolitud
 × — heledam sinine ühekordselt poolitud.

Sügismantliriie

L. Viljasoo

Riie on kootud labases tehnikas. Materjaliks kolmekordne kodumaa villane lõng.

Käärida: 2 l. kirjut (korrutatud hall, kollane ja kirsspruun), 1 l. musta, 2 l. kirjut, 2 l. musta, 2 l. kirjut, 1 l. musta, 3 l. kirjut ja 1 l. valget.

Koetada samas järjekorras. Suga nr. 65/1.

Kauneid kleite

(Pildid asuvad lk. 335)

403. Huvitava tegumoega pealelõunakleit. Kleidi esiosa on kaunistatud värvuselt sobivast materjalist seotise ja kroogitud taskutega. Kinnis seljal ulatub kuni vöökohani.
404. Moodne kimonoõikeline kleit heledal materjalist. Vöö ja esitükile aplitseeritud ristikkheinalehe kujutised valmistada sametist või mõnest muust kaunistavalt mõjuvast materjalist.
405. Lihtne, noorusliku tegumoega kleit ühevärvisest materjalist. Passe on läbi tepitud jämeda niidiga. Kleit võib olla nii pikkade kui ka lühikeste varrukatega.
406. Meeldiv kleit peeneruudulisest puuvill-materjalist. Külgedel suured pealeõmmeldud taskud.
407. Kaunilt mõjuv kimonoõikeline pealelõunakleit siidist või villasest materjalist. Vöö ja taskurätik valida sobivas värvuses. Kaelust on võimalik kanda mahapööratud nurkadega või püstisena.
408. Lihtsalõikeline päevakleit on kaunistatud heledamavärvilise või valge tepitud vesti ja vöökohaga.
409. Kaunis, sportlik päevakleit, mis huvitavalt kokku töötatud kahesugusest materjalist. Ees kaks rida kaunistavaid nõpe.
410. Moodne päevakleit triibulisest materjalist. Kleidi passeosa ja lips on ühevärvisest, võimalikult kleidiriie põhitooniga samas värvuses materjalist. Lipsule on tikitud monogramm.

Heegelpitskaunistisega kohvilauagarnituur

(Algus lk. 342)

3. r.: 8 ketis., 1 kolmek. s., 1 pikoo (3 ketis. ning 1. ketisilmusesse 1 kinnissilmus), 4 kolmek. sammast, kusjuures iga samba vahel on 1 pikoo. ● 5 ketisilmust, 5 kolmek. sammast, kusjuures iga samba vahel on üks pikoo, 5 ketis. ●. Märkidevahelist osa korrata 3 korda. Edasi 5 ketis., 2 kolmek. s., 1 pikoo, 1 kolmek. s., 1 pikoo, 1 kolmek. s., 5 ketis., 1 kinniss., 5 ketis., — 6 kolmek. s., millede vahel pikood., 5 ketisilmust, 1 kinniss., 5 ketis. — Märkidevahelist osa korrata 4 korda. Edasi jätkata heegeldamist vastaskülje eeskujul. Rea lõpul lõng katkestada.

Heegeldatud kuju jäljendada linasele või puuvillasele riidele ning kontuurjooni mööda punuspistes riidele kinnitada. Ülearune riideosa heegelduse alt eemaldada. Ääre kaunistuseks heegeldada esimese reana kinnissilmuseid.

2. r.: 5 ketis., 1 sammast, +1 ketis., 1 s. +. Märkidevahelist osa korrata 7 korda. ● 5 ketis., 2 kahek. s. kokku heegeldada, 7 ketis., 1 s. risti heegeldada 1. ketisilmusesse ●. Märkidevahelist osa korrata 6 korda. Sellele järgnevad 5 ketisilmust ja 9 sammast, kusjuures iga samba vahel on 1 ketisilmus.

Ümmargune linake.

Ümmarguse linakese suurus on 21-sm läbimõõduga. Heegeldada esiteks nagu ovaalse lina juureski seessmine ring suuri lehekujutisi, luues üles 136 silmust, ning edasi on näidatud skeemil, millises sihis read lähevad.

Skeemid muustrilehel.

Rahvusliku mustriga vaip

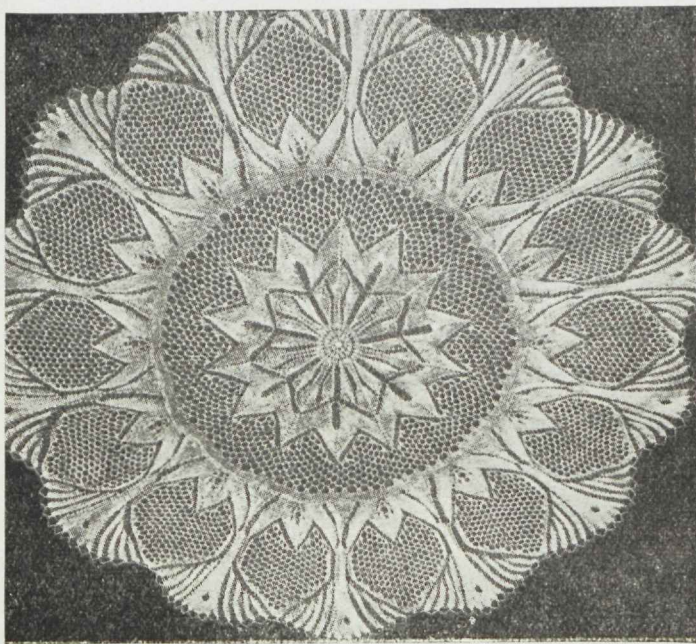
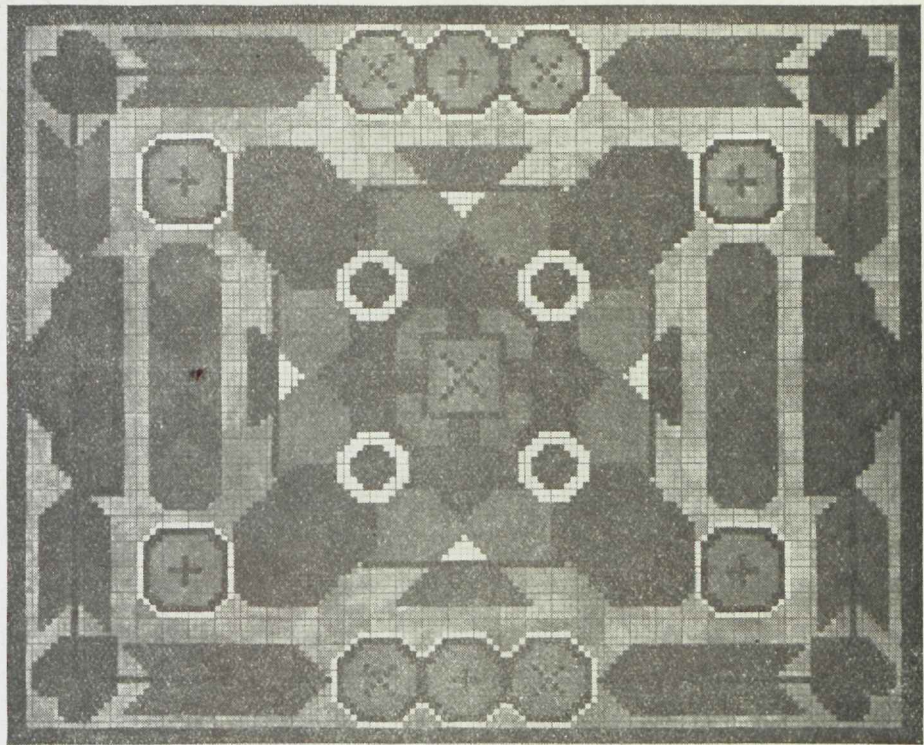
A. Madisson

Vaiba kavand on koostatud Kihelkonna motiividel. Vaiba suurus on 117×143 ruutu, nii et kui iga väike mustriruut võtta 1 sm^2 , siis tuleks ka vaiba suurus $117 \times 143 \text{ sm}$. Soovitakse aga valmistada suuremat vaipa, siis võib võtta ühe mustriruudu suuruseks kas $1\frac{1}{2}$ või 2 sm . Esimesel juhul tuleks vaiba suurus $175,5 \times 214,5 \text{ sm}$ ja 2-sm ruudusuuruse puhul $234 \times 286 \text{ sm}$. Vaipa võib põimida või õmmelda mitmesuguses pistes, nagu rist-, keelim-, ristik-, õispistes jne.

Värvid vaibale on tumedatoonilised.

- — tumesinine,
- ▲ — tumepruun,
- + — tumepunane,
- × — heledam punane,
- — punakaspruun,
- | — oranž,
- — helesinine,
- — vanarooma või roosakasbeež.

$\frac{1}{4}$ mustrit asub mustrilehel.

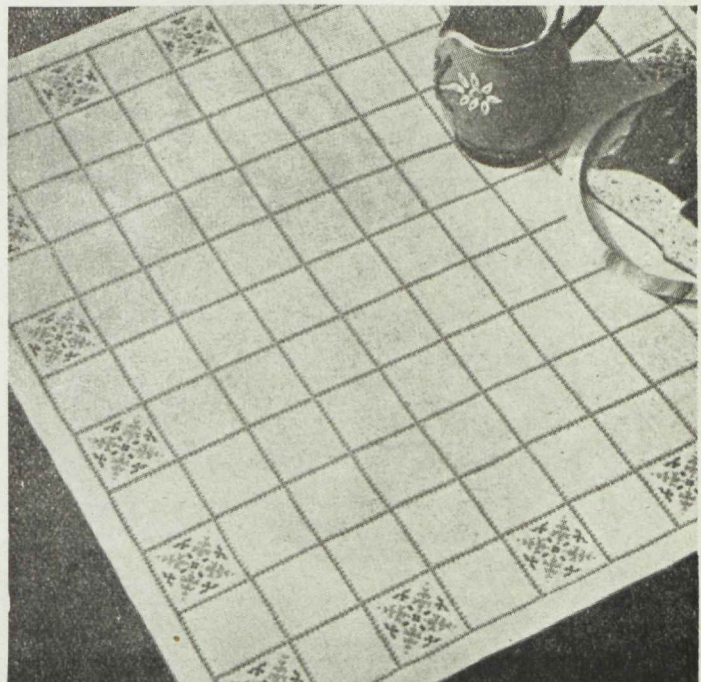
Ristpistetikandiga lina

Lina suurus on $80 \times 80 \text{ sm}$. Materjaliks võib olla jämeda-makoeline valge linane või puuvillane riie. Samuti sobib lina materjaliks ka poolpleegitatud džuuat, mille 4 lõnga annavad 1 sm . Linale palistise jagu 3 sm laiuselt juurde anda ning siis tikkida punase pärlniidiga nr. 5 ruutmuster, alates $5,5 \text{ sm}$ äärest eemal ja töötades mustrilehel antud mustrijärgi. Lina pind on jagatud 11 ruutu. Lina ääres on vahelduvalt üks ruut kaunistatud ristpistes motiiviga ning teine tühi. Tikandi valmistamisel võtta risti suurus umbes $\frac{1}{4} \text{ sm}$.

Lõpuks ajada eesnõelapistes tikitud ruudujoontest läbi 1 must pärlniit. Lina äärde teha $2,5 \text{ sm}$ laiune palistis, milleks äär sissepoole pöörata ja salapistes esimese ristpistetriibu juurde kinnitada. Muster mustrilehel.

Varrastelkootud lina

Lina suurus on 75-sm läbimõõduga. Materjaliks võib võtta valge, läikega heegelnööri nr. 40 või ka vastava jämedusega linase niidi. Tööd alatakse lina keskelt, luues üles 7 silmust, ja kootakse edasi ringis, mustrilehel antud kudumiskirja järgi. Antud mustriosa kududa 7 korda kõrvuti ühes ringis. Igale mustriringile järgneb 1 ring parempidi ja kaks korda ümber varda võetud kohas kootakse 1 s. pahempidi ja 1 s. parempidi. 92. ringil kootakse 91 ringi kaks korda ümber varda löödud kohtadel vahelduvalt 3 s. ja 4 s. (vaheldumisi 1 s. paremp ja 1 s. pahempidi), nii et ringis oleks 462 s., mille üle kootakse veel 4 ringi parempidi ja 4 ringi pahempidi. Siis järgneb ääreosa 101.—181. r. järel. Siit alates korraldata mustrit 14 korda kõrvuti ringis. 173. ringi viis korda ümber varda löödud kohta kududa järgmisel ringil 7 silmust. Pärast 182. ringi heegeldada silmused maha. Selleks võtta kudumiskirjal sulgudega näidatud silmuste arv ühe kinnissilmusega kokku ja heegeldada 12 ketisilmust vahele. Valmis linake niisutada ja korralikult venitada. Kudumiskiri mustrilehel.

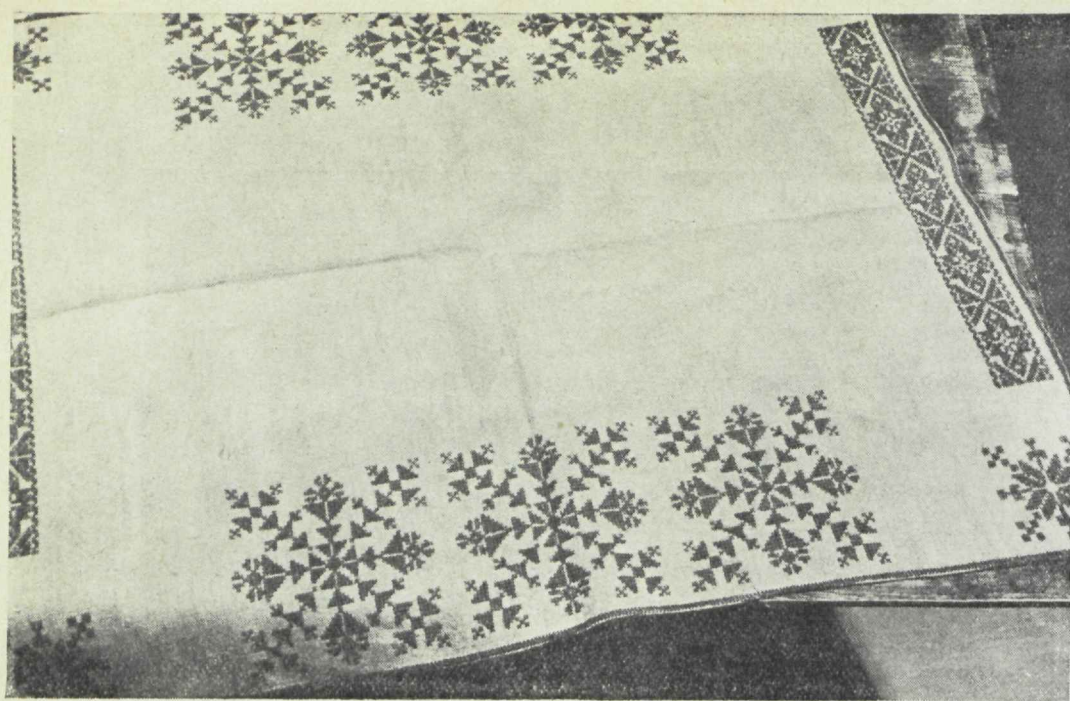

Ilmus müügile

MARGARET MITCHELLI kuulus romaan

„TUULEST VIIDUD“ I osa

880 lehekülge ● Hind brošüüris kr. 6.75

Tikitud laudlina

M. Tikk

Lina muster on koostatud Tarvastu tanuräti motiividel. Lina materjaliks on kasutatud kodukootud jämedamakoelist loendatavate lõngadega linast.

Antud lina riie on värvitud kollakas-punaseks. Värvimiseks võib kasutada ka külmaveevärvi. Tikand on tehtud ainult ühe värviga ristpistes, antud juhul on selleks sinine villane pärlilõng, kuid võib kasutada ka puuvillast lõnga või pärlniiti nr. 5.

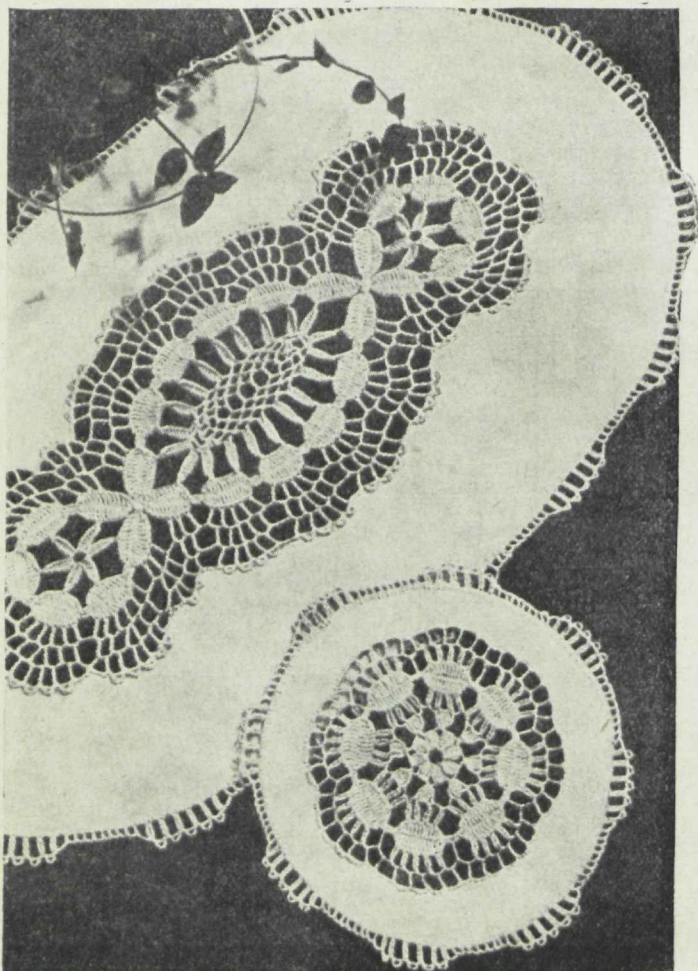
Lina ääristuseks $\frac{1}{2}$ sm laiune palistis õmmeldakse pahemalt poolt salapistes kinni ning kaunistatakse paremalt poolt üle palistiselaiuse ristikipiste-reaga. $\frac{1}{4}$ mustrit mustri-lehel.

Heegelpitskaunistisega kohvilaua-garnituur

Kohvilaua-garnituur on valmistatud valgest linasest või puuvillasest riidest ning kaunistatud keskelt heegelmotiiviga. Garnituur koosneb suuremast ovaalsest linast ja väikestest ümmargustest tassialustest linakestest.

Ovaalne lina

Antud linale kulub materjaliks 20–25 g heegelniiti nr. 20 või 30 ja 36×60 sm suurune tükk valget linast või puuvillast riidet. Heegeldustööd alustatakse keskmise kaunistusmotiiviga (skeem asub mustri-lehel), töötades esiteks paksud lehekujutised, milliste jaoks luua üles 384 ketisilmust. Loodud ketisilmuste rida sulgeda ringiks. Siis heegeldada, pistes ikka järgmisse ketisilmusesse, 1 kinnissilmus, 1 samm, 9 kahekordset sammast, 1 samm, 1 kinnissilmus, siis 3 ketisilmust ja 1 kinnissilmus ning 23 korda korrata. Ring lõpetada ja

niit katkestada. Seemine pool ringist heegeldada täpselt samuti. Siis asetada valmisheegeldatud lehekujutistega ring nii, nagu näha mustri-lehel asuval skeemil, nii et otstesse jääksid kuuest lehest koosnevad ringid. Ristumiskohad kinnitada väikeste pistetega kokkuõmblemise teel. Siis heegeldada otsmistesse väikestesse ringidesse: 8 ketisilmust, 1 kinniss. suure lehekujutise keskmisse sambasse ning 8 ketis. tagasi minnes üle heegeldada: 1 kinniss., 6 sammast ja 1 kinniss. Siis järgneb 9 ketisilmust, 1 kinniss. järgmise lehe keskkoha ja ketisilmused samuti eespoolkirjeldatud viisil üle heegeldada nagu esimene lehekene. Seejärel jääb 1 ketis. vabaks. Viimatikirjeldatud viisil heegeldada veel 4 lehekest ja niit kinnitada ning katkestada. Keskmise ovaali täitmiseks alata heegeldamist skeemil märgitud kohast ja heegeldada esiteks 8 ketisilmust, 1 kinniss. 1. suure lehekujutise 8. kahekordsesse sambasse, siis heegeldada 8 ketis., ja üle heegeldades sammastega, nagu harilikult, järgnevad 8 ketis., 1 kinniss. 2. kahekordsesse järgmise suure lehekujutise sambasse, 8 ketis. sammastega, + 13 ketis., 1 kinniss. 8. kahekordsesse sambasse samasse lehekujutisse ja tagasiminevalt 8 esimest ketis. üle heegeldada +. Märkidevahelist osa korrata 6 korda, kusjuures pärast 13. ketisilmust 1 kinnissilmus üks kord 2. ja siis 8. kahekordsesse sambasse kinnitada. Seejärel 3 korda heegeldada ainult 8 ketis. ja kinnissilmus heegeldada algul suure lehekujutise 2. kahekordsesse sambasse, siis 8. kahek. s. ja lõpuks jälle 2. suure lehekujutise kahek. sambasse. Nüüd heegeldada ovaal lõpuni, kusjuures viimne lehesilmus ühendada esimese lehesilmusega.

Ovaali 2. rida: 3 ketis., 1 kinniss. sellesse ketisilmusesse, mis järgneb teisele lehele. Edasi 7 korda vaheldumisi 5 ketis., 1 kinniss. järgmistesse ketisilmuste kaartesse lehekujutiste vahel. Lõpuks esimene ketisilmus viimasega ühendada.

3. r.: vaheldumisi 5 ketis., 1 kinniss. eelmise rea ketisilmustest koosnevatesse kaartesse. Selle rea viimne ketis. kaar koosneb ainult kahest ketisilmusest ja ühest sambast. Viimane heegeldada 1. ketisilmusesse.

4. r.: 5 ketis., 1 kinniss., 2 ketis., 1 samm vastasoleva ketis. kaare keskkoha, 2 ketis., 1 kinniss. järgm. kaaresse, 2 ketis., 1 kahek. samm vastasoleva ketisilmuste kaare keskkoha, 2 ketis., 1 kinniss. järgm. kaaresse ja lõpuks 1 samm vastasolevasse ketisilmuste kaaresse ning veel 2 ketisilmust. Siis viimased silmused ühendada esimestega ja niit katkestada. Järgmisena heegeldada mitmekordseid sambaid ja ketisilmuseid suurtesse lehekujutistesse. Alata esimese lehekujutisega pärast ristlemist.

1. r.: esimese lehekujutise 5., 7. ja 9. kahekordsesse sambasse 1 kolmekordne samm ja 3 ketisilmust. Järgneb 1 ketis. 3 järgneva lehekujutise juures teeme kolmekordse samba ja 3 ketisilmust 1., 3., 5., 7. ja 9. lehekujutise kahekordsetesse sammastesse. Siis 1 kinnissilmus, 1 kolmek. samm, 3 ketis. 1., 3. ja 5. lehekujutise kahek. sambasse. Järgneb 3 ketis. ja 1 kolmek. samm 5., 7. ja 9. kahek. sambasse pärast lehekujutiste ristlemist, siis 3 ketis. ja = 1 kolmek. samm igasse 1. sambasse, siis 5 korda igasse 2. ketisilmusesse 1 kolmek. s., 3 ketisilmust =. Märkidevahelist osa korrata 3 korda.

2. r.: 8 ketis., 1 kolmek. s. järgmistesse ketisilmusesse. × vaheldumisi 5 ketis., 1 kolmek. s., 4 kolmek. s., millele vahel 3 ketisilmust, ×. Märkidevahelist osa korrata 3 korda. Siis 5 ketis., 5 kolmekordset sammast, millele vahel 3 ketis., viimse samba järel 5 ketisilmust, o 6 kahek. sammast, millele vahel 3 ketis., eelmiste ketisilmuste kaartesse, 5 ketis. o. Märkidevahelist osa korrata 4 korda. Teine pool keskmisest ovaalset heegeldada täpselt niisamuti, nagu eespool kirjeldatud.

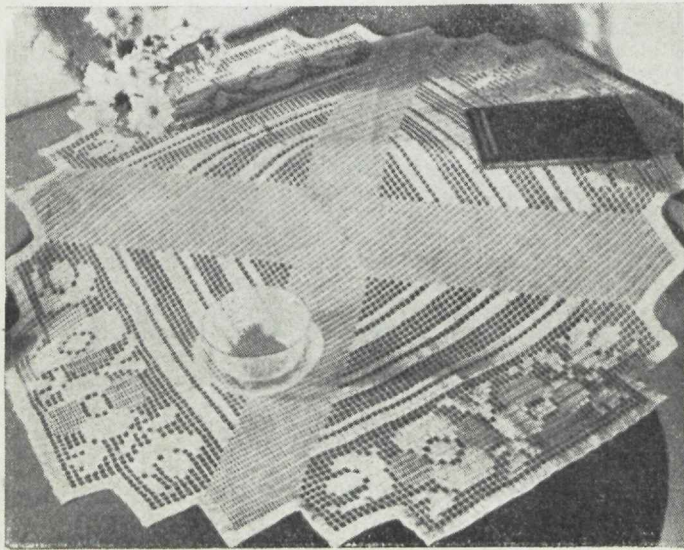
(Järg lk. 340)

HEEGELDATUD LINA

Lina materjaliks võib olla kreem või valge heegelniit või kalavõrguniit nr. 30. Materjali kulub umbes 150–175 g. Lina heegeldada mustri-lehel antud mustri järgi, alates märgitud kohast 193 ketisilmusega, ja heegeldada edasi-tagasi käivates ridades kahekordseid sambaid ja ketisilmuseid. Esimene kahekordne samm esimeses reas heegeldada 6. viimasesse ketisilmusesse. Ääresamm iga rea alguses koosneb 4 ketisilmusest. Mustri-lehel antud mustrit lugeda alt ülespoole ja vahelduvalt üks rida paremalt pahemale ning teine pahemalt paremale poole. Ühe täidetud ruudu kohta heegeldatakse 4 kahekordset sammast, ühe tühja ruudu kohta 1 kahekordne samm ja 3 ketisilmust ning ühe püstkriipsuga läbi tõmmatud ruudu kohta 2 korda vahelduvalt 1 kahekordne samm ja 1 ketisilmus. Iga uue saki alguseks tuleb rida pikendada, ühele poole minnes ketisilmuseid juurde heegeldades ja teisele poole ühe lisasilmuse loomisega edasi minnes, nagu näitab mustri-lehel olev proov. Mustri-lehel on antud $\frac{1}{2}$ heegelmustrit, kusjuures keskkohas on märgitud noolekestega. Teist poolt heegeldades tuleb muster ümber pöörata ja tööd jätkata.

Lina teise poole heegeldamisel tuleb mustriread sakkidena lühendada, nagu näha mustri-lehel. Valmisheegeldatud lina pesta ja niiskelt korralikult väljajoonistatud kuju järgi lauale laotatud puhtal alusel nõõp-nõõle abil välja venitada ja kuivada lasta.

$\frac{1}{2}$ mustrit mustri-lehel.

Narmastehnikas kootud padi

E. Nagel

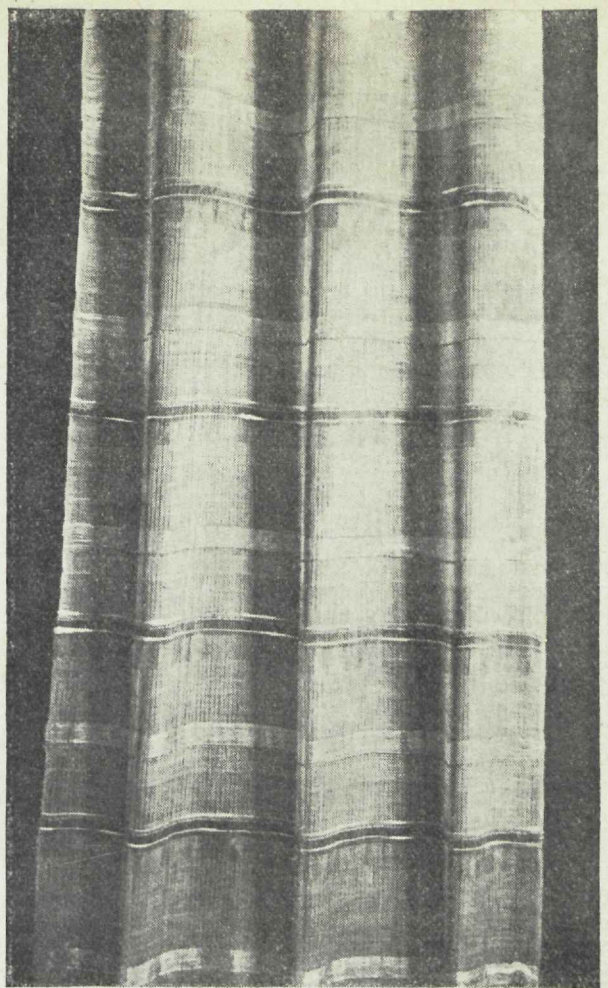
Padja muster on koostatud rahvuslikel motiividel.

Padja suurus 54 × 52 sm. Suga nr. 65/1. Lõimeks tumepruuniks värvitud võrguniit nr. 6/20. Võrguniiti käärida kanga laiuseks 372 lõnga ja pikkuseks 145 sm. Võrguniiti kulub 90–110 g. Narmasteks võtta kodumaa käsitöölõnga või endakedratud ja korutatud 3-kordset laidlõnga, millest on valmistatud ka käeso'ev padi. Lõnga kulub narmasteks 325–350 g. Värvide võtta padja esipoolele järgmiselt:

tumesinist	— 72 g
keskm. sinist	— 15 „
helesinist	— 10 „
halli	— 13 „
tumerohelist	— 12 „ (10)
tumepruuni	— 4 „
oranži	— 14 „
beeži	— 38 „
helekol'ast	— 48 „ (50)
sammalroh.	— 8 „

Vahela kududa lõime nr. 16/2, mida kulub 2 väikest vihti (90–96 g).

Padja tagumine pool on triibuline, äärtel tume ja keskele heledamaks minev. Tagumise poole kudumiseks kulub tumesinist lõnga 60 g, keskmist sinist 36 g, helesinist 16 g ja halli 14 g. Sidus võidakse võtta kas koerips või 4 nüega krepp. $\frac{1}{2}$ mustrit ja rakendus mustri-lehel.

Joonelised akna-eesriided

Els Teetlaus-Joost

Antud eesriiete on üles veetud roosa läiklõim nr. 24, mille värv CB värvikaardi järgi on nr. 515. Seadlus on kahe nüega labane. Suga nr. 80/1. Iga viies soa pinnuvahe jätta tühi.

Eesriiete, laiusega 100 sm, käärida 664 lõnga.

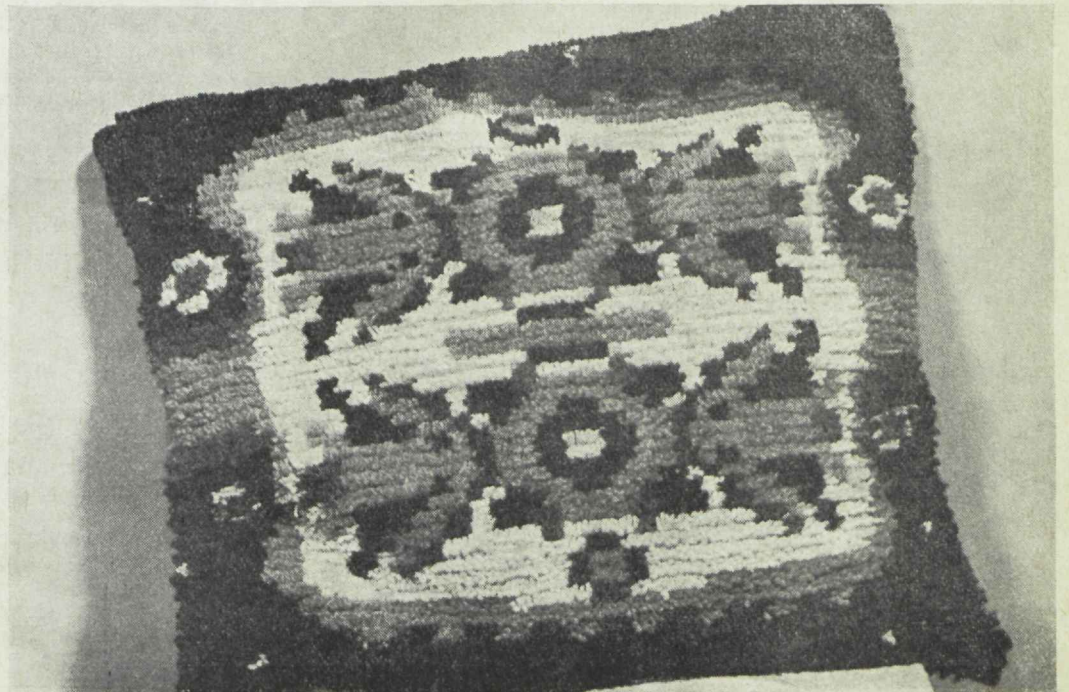
Koetamise kord:

8 sm lõimevärv roosat läiklõime, 3 sm sama värv kunstsiidi, 4 kude pruuni kunstsiidi nr. 628, 1 valge koduskedratud tombulõng, 2 sm pruuni siidi, 1 oranži-valgekirju froteerlõng, 2 kude pruunikashalli nr. 184, 1 lõng valget tombufroteerlõnga, 5 sm halli nr. 184, 3 sm halli nr. 578, 1 oranži-valgekirju froteerlõng, 3 sm halli kunstsiidi nr. 156.

Antud koetamist korrata sobiva pikkuse saamiseni.

Lõime värvide numbrid on antud CB kaardi järgi.

Tühjad soa pinnuvahed jätavad eesriiete ripsjoonelise üldmulje. Eesriie oma lihtsusest ja värvidelt on küllalt nägus ja sobib igale poole, samuti ka Kehra papp-tapeti juurde.

VANAKE

Vana kooliõpetaja insenerist poja vastu tõsteti süüdistus ühendusepidamises kahjuritega ja ta mõisteti viieks aastaks vangli. Õpetaja luges seda ajalehest. Ta hävitas ajalehe, võttis seinalt maha poja portree ja peitis selle kirjutuslaua laekasse. Õpetaja muutus kinniseks, jättis enese hooletusse, muutus tunnis hajameelseks, ja kui päriti kaastundlikult põhjuste järele, tõi ta ettekäändeks haiglase tervise ning vanaduse. Külarahval oli õpetajast kahju.

Õpetaja lamas voodis palitus ja viltides. Toas oli külm ja ebamugav. Akende ees rippusid kaua aega pesemata kardinad, aknalaudadel, laual, raamatutel, igal pool oli paks tolmukord. Keegi koputas ettevaatlikult uksele ja tuppa astus kõrgekasvuline, sihvakas mees, mütsis ja saabastes, seljas riidegakaetud poolkasukas. Ta kummardus sõbralikult ja astus õpetaja juurde, sirutades käe ning kõnetades teda ees- ja isanime järgi.

— Kas te ei tunne mind ära, Mihhael Petrovitš? Olen Fedja Karpov.

— Mis? sõnas õpetaja. — Fedja Karpov... Jaa, jaa, mäletan, mäletan. Toosama, kes siia tindipoti maha ajas. Ja ta vaatas kohale pörandal, kus kunagi ammu oli olnud tindiplekk.

— Just nii! Toosama.

— Missuguseks sa oled muutunud! Kuidas võikski see teisiti olla! Aastaid on palju möödunud. Ei teadnud oodata.

Õpetaja hakkas askeldama ja jooksis samovari tooma. Ta läks esikusse ja külaline kõndis mööda tuba, seisatades vahetevahel ja vaadates seinu ning esemeid. Kahe aastakümne möödudes ta tundis ära selle peaaegu muutumatuks jäänud süstise. Seesama kirjutuslaud, pool tosinat pleekinud viini toole, tuhmunud päevapildid ja laual, nagu tol'al, hunnik vihke. Ta tundis veel ära raamaturiivil seisva puuri — nüüd oli see tühi, siis elas seal tihane, kes vilistas, ajas pöranda'e linaseemne-kesti ja puristas vees. Tol ajal hõljus sellest toast tupojalapsele tundmatut mugavust, soojust ja isegi luksust. Nüüd oli tuba täis hooletuseljalgi, nagu ei elakski siin keegi alatiselt. Ja õpetaja enda kaju, mida ta mäletas puhtana, ilusana, oli nüüd kasimata ja hale.

Õpetaja sisenes samovariga, pani küdema raudahju ja tõi kuskilt sahvrist suure tüki külmunud taignat. Kõrvega raius ta selle küljest paar väikest tükkikest ja hakkas neid tulusel raual küpsetama. Õpetaja seletas, et ta elab nüüd täitsa üksi, ei käi kusagil ja teeb kõik ise. Et mitte kedagi tülitada, sötkub ta taigna, laseb läbi külmuda, ja kui on vaja, siis raiub ja küpsetab.

Vähehaaval muutus kõnelus elavamaks.

Karpov oli komandeeritud rajooni linna, ja kuigi tal maal polnud enam ühtegi sugulast, rõõmustus ta väga võimaluse üle külastada oma vana õpetajat, kes, nagu ta sai kuulda, töötab siin ikka veel edasi.

Külaline rääkis kõige rohkem oma lapsepõlvest, kus ta veel koolis käis ja jõe ääres ning metsas ringi jooksis. Tun-

dus, nagu oleks see kõige heledam aeg tema mitte enam noores elus. Nad istusid kaua koos ja lahkudes lubas külaline järgmisel päeval jälle tagasi tulla. Tema lahkudes astus Mihhael Petrovitš peegli ette ja tõmbas näo kortsu, siis tõi ta esikust puid, pani uuesti tule ahju ja hakkas korrastama oma tuba — pühkis märja lapiga esemetelt tolmu, korrasdas huupi kokku visatud raamatuid, pesi pörandat, ajas habet ja kõndis kaua mööda tuba, tegeldes oma mõtetega.

Karpov veetis õpetaja juures kaaks päeva ja sõitis ära lübadusega külastada teda suvel jälle.

Oli hiline õhtu. Õpetaja istus üksinda ja mõtles veel kord kõige sündinu üle järele.

Enne ärasõitu rääkis Karpov, et ametikohustuste põhjal pidi tema toimetama juurdlust Nikolai asjas. Nikolai ei tunnistanud oma süüd üles ja ainult ümberlükatamatud faktid sundisid teda järeleandmisele. Nähtavasti oli tal väga ebameeldiv, et just Karpov toimetab juurdlust, ja ülekuulamistel närveeris ta kõvasti. Paar kuud hiljem saatis ta, olles juba vangina asumisele saadetud, Karpovile kirja. Karpov jättis selle kirja Mihhael Petrovitšile.

„Feodor. Tahan avaldada mõned mõtted, mis mind ammu juba oma võimuses hoiavad. Viimasel ajal olen palju mõtelnud oma lapsepõlvele. Olen kuulnud, et raskete hetkedel paljud inimesed mõtleavad oma lapsepõlvele ja leiavad temas lahenduse raskustele, eksitustele ja pettumustele, mis tabavad täiskasvanud inimese keerulist elukäiku. Mulle meenub tihti, kuidas käisime Sinuga koolis, püüdsime linde, jooksime jõele. Siis kasvasime täisnimesteks ja söitsime igaüks ise kohta. Mul tekkisid teissugused sõbrad ja harjumused. Möödus hulk aastaid. Elasin inimeste keskel, kes mõtlesid, nagu elaksid nad teissuguses maailmas kui see, mida ehitasite teie, ja ma hakkasin ka mõtlema nagu nemadki. Pärast areteerimist, ülekuulamisel, kui kohtusin Sinuga, tundsin, et side selle eluga, milles elad Sina ja minu isa, ei ole katkenud, ja see täitis mind suure rahunusega. Ei saa just öelda, et ma areteerimiseni oleksin päris rahulikult elanud. Kahepaiksus sundis mind alati valvelolekule ja hoidumisele otsekohesest sõnast ning liigutusest. See oli rõhuv ja takistas elamist. Imelik asi on minuga sündinud siin — asumisel. Kadus vajadus kedagi petta. Siin olen kõikide ees selgelt väljas ja puudub tarve midagi varjata või ka teeselda. Selles suhtes olen praegu tuhat korda vabam, kui olin vabaduses viibides. Asumisel olemise algul piinas mind sageli mõte isast: mida küll elab tema läbi, kui kuuleb minust. Valus oli mõelda, et olen tema halli pea katnud häbiga. Nüüd mul seda tunnet enam ei ole. Mulle näib, et just siin olen muutunud isale lähedaseks, ja ma ei häbene põrmugi jälleägemist temaga pärast karistuse ärakandmist.“

Sellega lõppes kiri. Õpetaja kõndis korraks üle toa, puudutas käega poja lapsepõlve-raamatuid, võttis siis laekast tema pildi, laualt mälestuseks jäetud vöösvõtte Karpovist ja riputas mõlemad portreed kõrvuti oma voodi kohale.

M. ZOŠTŠENKO

KOHTUS

Kohtunik vaatab teraselt süüaluseid. Neid on kaks — mees ja naine. Samogonniprüulijad.

— Nii siis, küsib kohtunik, — tähendab, teie ei tunnista ennast süüdi?

— Ei tunnista, ütleb mees. — Naine on kõiges süüdi. Tema las ka vastutab. Ma ei tea sellest midagi.

— Lubage, imestub kohtunik, — kuidas siis nii? Elunete naisega ühes korteris ja ei tea midagi. Isegi seda ei tea, mis alal naine töötab.

— Ei tea, kodanik kohtunik... Tema ükski on kõiges...

— Veider, ütleb kohtunik. — Naine, mis teie ütlete?

— On õigus, kohtuülem, olen süüdi kõiges. Mind ka karistage. Temasse see ei puutu...

— Armas naine, ütleb kohtunik, — kui te tahate oma mehe nahka päästa, siis on see küll asjatu. Kohus uurib niikuinii kõik välja. Ainult venitate asjaajamist. Otsustage ise: ma ei saa ometi uskuda, et mees eluneb naisega ühes korteris ja ei tea midagi. Või te ei elune üheskoos?

Naine vaikib. Mees noogutab rõõmsalt pead.

— Ei elune temaga, ütleb, — vaat just: ei elune. Mõned mõtleavad, et ma elunen, aga ei elune. Tema on kõiges süüdi.

— Kas see on õigus? küsib kohtunik naiselt.

— On õigus... Mind üksnes karistage, tema ei ole osaline.

— Vaat mis, ütleb kohtunik, — ei elune ühes korteris. Iseloomud ei sobinud kokku või?

— Iseloomud, kodanik kohtunik, ja üldse... Ta on minust vanem ja...

— Kuidas nii vanem? küsib naine. — Oleme temaga ühe-ealised, kodanik kohtunik. Ainult üks kuu olen temast vanem.

— See on õigus, ütleb mees, — ainult kuu. Seal on tal õigus, kodanik kohtunik. Noh, aga naisterahval käib iga kuu aasta pähe. Kui ollakse neljakümne-aastane...

— Ei ole neljakümne-aastane. Valetab, kodanik kohtunik.

— Noh, kui ei olegi, aga naisterahva jaoks on ka kolmkümmend üheksa vanadus. Ja juuksed on juba hallid ja üldse...

— Mis üldse? küsib naine vihaselt. — Sa räägi lõpuni. Ära hakka mind siin rahva ees teotama. Mis üldse?

Kohtunik muigab.

— Ei midagi, Marusjakene, ütleb mees. — Ma kõnelen niisama, ülepea... ja nahk pole enam see ja kortsud... Ei elune ma temaga, kodanik kohtunik.

— Ah niimoodi! karjub naine. — Nahk ei ole enam sinu maitse järgi? Kortsud ei meeldi? Rahva ees teotab ära. Valetab, kodanikud kohtunikud! Elame kahekesi koos! Elab minuga, va võsaviilem. Ja samogonniaparaadi ostis ise... Mina tema eest murrin kaela, päästan teda, aga tema, vaat, mis teeb! Teotab... Las kanname mõlemad karistust.

Naine nutab, nuusates kõvasti rätikusse. Mees vaatab ehmunult naise otsa, lööb siis käega.

— Naine jääb ikka naiseks, neetud sugu... Las siis, kodanik kohtunik, olla peale. Mina kah. Ka mina olen süüdi...

Kohtunik hakkas kaasistujatega nõu pidama.

Jevdokija Vinogradova

(Algus lk. 327.)

tuid. Hinge kinni pidades Teie loete teerajajatest. Vaevalt Teie seejuures mõtlete, et ka Teie, Dusja, olete teerajaja. Teie ju esimesena mõtlesite välja, kuidas saab töötada korraka kõigil Teie telgedel, aga see tähendab minna läbi taiga mitte ainult ilma saatjateta, vaid ka ilma pisima teerajata. Teie tunnetasite suurimat inimlikku rõõmu — leiutus. Ja kui palju Teil ka poleks ees tõkkeid ja ärritusi, mälestus sellest rõõmusest tõstab Teid ikka jälle.

Inimesed said ammu aru, kui õnnelik oli Newton, leides gravitatsiooniseaduse, või kuis rõõmus Kolumbus, nähes uduseid randu. Nad said ammu aru, milliseid rõõme elasid läbi Shakespeare, Rembrandt, Puškin, avastades inimlike kirgede aheliku, värve, helisid ja tavalise sõna uue tähenduse. Kuid inimesed mõtlesid millegipärast alati, et on olemas kõrge ja madal töö. Nad arvasid, et vaimustus võib juhtida pintslit, aga mitte kirvest. Ma ei armasta kiitlemist: meie maal on veel palju viiltust ja pimedat. Aga temas on seda, mida pole olnud ega saa olla nende maailmas, see, mis enne ainult viirastus hüljatud poeetidele ja suurejoonelistele veidrikudele: on igaveseks langenud tumm sein kunstniku ja kuduja vahelt, töö on lakanud olemast piibli needus, muusad ei põlga ka vabrikute müraikkaid tsehhe, aga šahtide umbuses inimesed taga kihutamata saavutavad mitte ainult tonnide kaupa sütt, vaid ka meistri täieliku rahulduse. Teid, Dusja, võeti vastu arhitektide juures, kunstnikud ja kirjanikud tervitasid Teid kui seltsimeest. Meie armastame Teid mitte seepärast, et olete kuulnud ja tähtis, vaid seepärast, et meil on ühised piinad ja rõõmud. Nimetame neid otsekohele: need on loominguga piinad ja rõõmud.

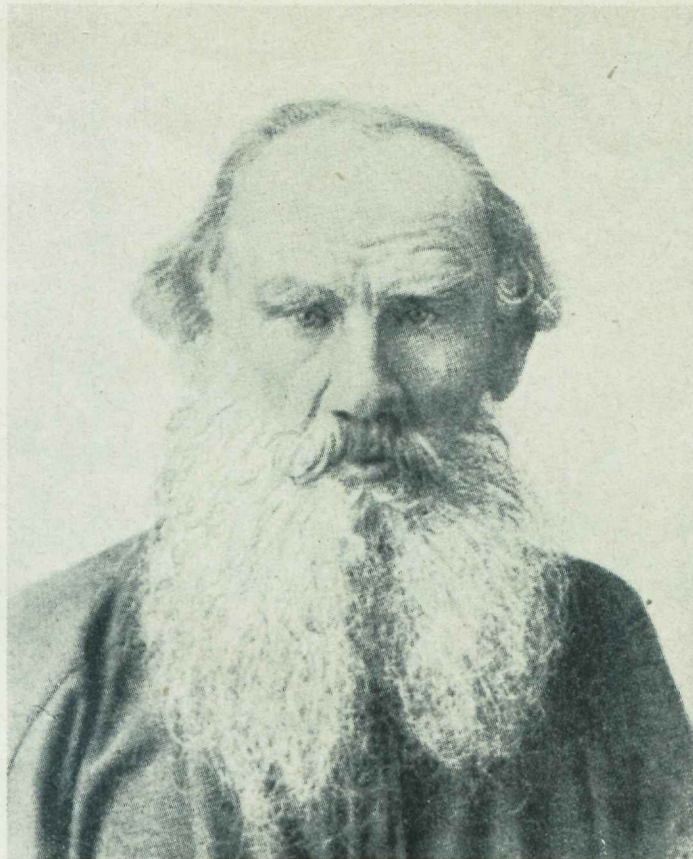
Teie tüdinesite fotograafidest nende haisva magneesiumiga või lampidega, millest hakkavad silmad valutama. Mis teha — fotograafide eest ei pääse, säärane on meil komme. Kutsutakse kuhugi külla, kasvõi teed jooma, aga kohal on äkki kaks stenograafisti ja kakskümmend fotomeest. Kuid siiski, küll see on hea, et fotografeeritakse Teid, Dusja! Teate, keda kütivad Pariisi ajalehtede fotograafid? Armukadedat mitte midagi tegijat, kes tulistas oma meest, ameerika närimiskummikuninga armukest või „miss Prantsusmaad“ — nii nimetatakse Pariisis oetatavalt kõige ilusamat tüdrukut. Tema valivad asjatundjad. Nad pilutavad silmi, mõeldavad puusi, tsiteerivad vana aja autoreid ja neelavad vaikelt sülg. Teid, Dusja, on kindlasti niimõnigi kord vaadelnud noored kergatsid, aga küll on hea, et Teie pole „miss Prantsusmaa“, vaid Nõukogude maa esimene tööline!

Teie näitasite, et julgus sobib ühte tagasihoidlikkusega. Kui Teie töös olete pealetungiv, siis elus Teie oskate olla vähe-tähelepanev. Keset bankette, naljakalt pilutades silmi, Teie mõtlete sellest, kuidas Teie pöördute koju: Teid ootavad ema, pioneerid, teljed, seltsimehed. Teid ootab see suur tore elu, mida on kuidagi piinlik nimetada vana aja eeskujul „argipäevseks“. Minuga Teie rääkisite igast võimalikust asjast, ainult mitte kuulsusest. Teie ärge kartke: võõraste saladuste jaoks olen ma haud.

Kui kustuvad jupiterlampide tuled, vaigib aplaus, Teie lähete tagasi oma ellu. Arvatavasti tabavad Teid elus paljud raskused — mureta ei saa kuidagi läbi ja südanel on alati küllalt muretsemist. Kui olete kurb, meenutage neid tuhandeid käsi, mis surusid Teie oma neil Moskva päevil. Ma tean, et nende soojus jõudis Teie südameni. See soojus on samuti meie eriala nagu sünteetiline kautšuk. Niisugust soojust pole nende rikkas, kerjuslikus ja külmas maailmas. See soojus aitab Teid üle saada karmidest tundidest ja Teie elu kujuneb tingimata õnnelikuks; ta ju ei alanud soovist ära võtta teistelt osake võõrast õnne, vaid algas võitlusest, ärevusest, tõusust. Teist kirjutavad nüüd kogu maailma ajalehed, aga Teie olete lihtne, tagasihoidlik tüdruk.

Head ööd, seltsimees Dusja! On aeg magada! Homme äratatakse Teid arvatavasti vara. Moskvas tuleb päikesepaistene ja külm ilm.

Ilja Erenburg.“

LEO TOLSTOI

LEO TOLSTOI

30-ndaks surma-aastapäevaks

Lenin kirjutas: „Leo Tolstói suri. Tema kui kunstniku ülemaailmne tähtsus, tema kui mõtleja ja jutustaja maailmakuulsus, nii see kui ka teine peegeldavad omamoodi Vene revolutsiooni ülemaailmset tähtsust.“ (K. XIV, lk. 400.)

Kolmkümmend aastat tagasi, 20. novembril 1910. a., suri üle maailma kuulud vene kirjanik Leo Tolstói.

Tolstói oli isevalitsuse ja ekspluataatorlike klasside leppimatuid vaenlasi. Juba oma esimestes teostes, „Noorusaastad“ ja „Lapsepõlv“, ta piitsutas mõisnikkude mugavat ja kurnavat eluviisi, mis oli rajatud võõra tööjõu kasutamisele.

Kirjeldades oma romaanides laialatuslikult vene elu, Tolstói alati suure armastusega kujutas inimesi lihtrahva hulgast. Lihtsate, elutarkade, suure hingelise sügavusega inimestena tõusevad nad lugejate silme ette. (Jutustus „Kasakad“.) „Sevastopoli juttudes“ annab kirjanik kujukaid tüüpe ennastsalgavatest ja isamaale andunud patriootidest — sõduritest.

Kuid päriselt ületamatuks hümniks vene rahvale, tema au ja vapruste igaveseks mälestusmärgiks on romaan „Sõda ja rahu“.

„Sõda ja rahu“ on teoseid, mille jõulisusele ja kaunidusele ei leidu võrdset kogu maailma kirjanduses.

Romaanis „Ülestõusmine“ Tolstói kujutab rahva hulgast võrsunud naise tragöödiat, kes ümbritseva sotsiaalse vale ja ülekohtu tingimustes on määratud paratamatult hukkamisele.

Kujutades oma teostes orjuse ja rõhumise režiimi, Tolstói väljendas „neid meeolusid, mis olid kujunenud juba miljonitel vene talupoegadel kodanliku revolutsiooni saabumise ajaks Venemaal“. (Lenin.)

Tolstói on maetud Jasnaja Poljanas, „Starõi zakaži“ metsasalus. Haud ei ole mingeid mälestusmärke. Värske, nagu alles eile kaevatud kääbas. Kalmu järele valvab juba kaua aastaid Sergei Ivanovišt Štšeglov isiklikult.

Stseen operetist „Orpheus põrgus“.

Kaks viimast „Vanemuise“ lavastust „Orpheus põrgus“ • „Rahutu vanadus“

Oktoobri keskel tuli „Vanemuise“ lavale Offenbachi satiiriline operett „Orpheus põrgus“ — Ott Kangilaski ajakohastustega. Vaevalt pakub huvi meie edasirühkiva tänapäeva lastele Offenbachi teose libreto algsel kujul ja selle omaaegsed ülesanded. Peatugem seepärast ainult silmaganähtu juures.

Peab tunnustama, et „Vanemuine“ algab oma uue operetivalikuga hästi. Rääkimata Offenbachi juba arvustatud ja tuhat korda tunnustatud muusikast, on see lavateos üldse klass kõrgem omaliigiliste hulgas. Tekst täis piiramatuid võimalusi fantaasiamaänguks, mida lavastaja oma õnnelikumatel silmapilkudel oli mõistnud küllalt osavalt ära kasutada. Sündmustik ja intriig jääb siin täiesti varju iga üksiku killu sädeluse ees. Seepärast ei annaks asjast mingit ettekujutust lühike rääkimine viiulimängijast Orpheusest ja tema põrgusseputkanud naisest, see on pildile ainult raamiks.

Kui esimene tingimus, et „Vanemuise“ avaoperetist aimu saada, on selle nägemine laval, siis teine ja väga oluline eel nõue selle lavateose tilgatumaks ammutamiseks on vähemalt elementaarne klassikalise mütolooogia tundmine ja kursisolemine meie oma kirjandusega ning kirjanduspoliitikaga. Või mis lõbu teeks vähikule näiteks võllaroorik lause: „Sa riimid nagu Adams!“ (riim: p'ära—ärast), kui ta ei tea, et Adamsit, kes lõi meil uue luulekooli, on tänuväärne meenutada just tema olulisema teene — irdriimi pärast (peale selle müksata keele ja mõtte vägistamist, mida agara riimuri juures vahel ette tuleb). Samuti ainult põhjaliku asjatundmise korral haarab kaasa elama teise vaatusse ko' mainsus — Styx, satiiri ja sügavaima traagika põrutav süntees. See o'eviku suhtes kipsistunud või kipsistatud kaju elab oma täies mehepikkuses ja parajaimas eas ainult minevikumälestustes. On üsna oluline Luige mõisa taga mõista Lagle talu ja „kaprali“ all lihtsalt pere-meest, samuti tunda kurikuulsat krüsan-teemi jne., et asja päris konkreetselt näha ja siis kas nutta või naerda. Kividega loopima see lavatükk meid ei kutsu — ja selles ongi tema haaravaim joon.

Kui eespool öeldust selgub, et „Vanemuise“ „Orpheus põrgus“ oli väga lahke, kuid õige kulukas vastutulek näputäiele kirjandusnimestele, siis päästab teda sellest süüdistusest opereti peategelane Mälton pastorist põrguvürsti Aristeus-Pluto kujul. Aristeus oma valgelõpuselise talaariga ja kuldse ristiga kõhul on juba kõigile tuttav tegelane. Mälton, olles hüilgevormis, andis liha ja vere meie rahvajuttude ja -naljade tüüpilisele juma'asulase-kujule. Öieti seisnes seekordse „Orpheus põrgus“ peaesmärk just kiriku naeruvääristamises, mis aga ei mõjunud eriti rabavalt seepärast, et kirikukonverentsid on ise juba varem selles suunas tõhusama töö ära teinud. Aristeuse üle muistatakse meil juba ammugi, meie po'e teda juba ammugi enam vajunud, oleme ainult üksikõiksel sallinud. Seetõttu murti laval vahest lahtisest uksest sisse. Aga kuna domineeris huumor ja koomika, mitte toores tigidus, siis ei äratatud õnneks meie nii omast

Stseen „Rahutu vanaduse“ neljandast vaatusest.

opositsiooni opositsiooni pärast, vaid sunniti meid südamestulevale naerule. Üldse oli see õhtu just oma südamliku naeruvõimalusega vabastav. Kasvõi Jupiter-Meringu kärbssetantsu-numbergi, kus tiivariputamine oli viidud oma viimsesse grotesksesse kulminatsiooni ja mis süiski paljastas galantse kuramaazi ürg-elemendid. Tore.

Nüüsgusest tänuikust tekstist ja samuti ka näitlejatest (Mälton, Alari, Mering jt. — aplodeerigem veel kord!) koosnes uue „Vanemuise“ esimene operett. Lavastaja näitas mõnes piidis otse üllatavat leidlikkust, kuid mõistis saavutatud head muljet teisel niisama „meisterlikult“ hävitada. See hüü' emine esimese vaatus lõpus ja terve viimne vaatus oma „duetiga tünnil“ ja muude fokstrotlikkude võtetega oligi see, mis „Orpheuse“ lavastuse kahtlemata põhjalikult ära rikkus. Huvitav oleks näha seda torkavalt tänapäevase tekstiga teost läbi viiduna kõrges klassilises stiilis.

Küsimine, kas on „Vanemuise“ kunstiline juht? Võib oletada mitut võimalust: kas ei seisa kunstiline juht oma ülesande kõrgusel, kas ta on tööga liiga üle koormatud, nii et ei saa mahti igas nurgas isiklikult juures olla, või on ta liiga tagasihoidlik selleks, et hasartiläänud lavastajale käppa peale panna? Kõik need kahtlused on võrdsetel rasked.

„Orpheuse“ kohta aga peab ütlemä: see tükk on väärt, et selle lavastust korrigeeritaks.

Pärast „Orpheust põrgus“ pöördus „Vanemuine“ jälle ida poole, tuues lavale Rahmanovi näidendi „Rahutu vanadus“. See teos viib meid nagu „Laevastiku hukki“ tagasi revolutsiooni-aega. „Laevastiku hukuga“ aga ei anna see asi end kuidagi võrrelda. Kui Korneitšuki teoses liiguvad ja teotsevad massid, kui revolutsioon sünnib ja areneb laval otse vaataja silma all, siis Rahmanov annab meie tubase, intiimse, mõnedest üksteisele lähedastest inimestest koosneva seltskonna ja väljas toimuvast revolutsioonist kuuleme ainult paari püssipauku, millele laval siis ka vastavalt reageeritakse. „Rahutus vanaduses“ on kõik o'ud ja inimesed juba lava taga enne eesrüide kerkimist valmis küpsenud, nii nagu nad on. Murranguid ja ümberhinnanguid, sisemisi võitlusi ja vastuolusid me laval ei näe. Liberaalse professori Poležajevi täiesti endastmõistetav liitumine enam'astega läheb lavaigi „endast

mõistetavalt", s. o. pole näha õieti mingit vahet I ja II vaatus Poležajevi vahel. Saalisolijale ei ole aga asi sugugi mitte nii endastmõistetav. Tuleb arvata, et Poležajev kui teadusmees pidi olema mitte passiivne meeleolude-, vaid aktiivne mõtteinimene. Mispärast aga ei antud meile lavalt neid põhjusi, mis veensid Poležajevit otsustama revolutsiooni kasuks? Kas küsida seda näidendi kirjutajalt, lavastajalt või näitlejalt? Kui süüdi on kirjanik, siis vastab tema eest teose valija — dramaturg. Lavastaja ja näitleja vastavad meile järgmiste uute teoste lavaletulekul.

Veel edasi „rahutust vanakesest“. Jääb veel võimalus oletada, et Poležajev lihtsalt on juba lavale tulles marksist. Sellele vaidle jällegi vastu tema hiljutine sõprus revolutsioonivastase liberaalse intelligentsiga — meenutagem oodatud sünnipäevakülalisi. Revolutsiooni ettevalmistustest paistab ta teadlik olevat, samuti, oma õpilase Botšarovi meelsusest ja tegutsemisest. Ja egas ometi selline mees nagu Poležajev agitaatorit varja ainult mingisuguse sentimentaalse meeleliigutuse pärast! On imelik, et Poležajevi esmakordne aktiivsus sünnib õieti juhusliku afekti mõjul tema 75 a. sünnipäeval. Igatahes jääb vaatata mulje, et Poležajevi esimene isiklik kokkupuutumine revolutsioonilise massiga leidis aset kahurlaev „Amuri“ pardal. On õige, et Poležajev oma ülevoolava karakteriga tundub meile pisut haruldasena ja võõrana. Meil ei suudeta ennast nii Poležajevi meele välja elada, seepärast on ka mõningaid raskusi sellesse lavakujusse sisseelamises.

Poležajevi naist, Marja Lvovnat, märgiti aga meile väga tuttavliku't. Noh, on naine, nagu neid palju nähtud: mees angloomaan — tema kah, mees veterinaararst — tema kah (uurib toakoera toiduretsepti), mees revolutsionäär — tema kah. Just lavalt nähtud Marja Lvovna kohta kehtib täiel määral see „tema kah“. Sest kuidas muidu aru saada sellest (lavalt nähtud) leedist, kellel ei puudunud parketil-liikujate graatsia, kokeeriv modulatsioon hääles ja elegantne sametjakk nädalapäevad kütmata seisnud ruumides. Jah, Laonidu oma suurepärase mängu juures andis Marja Lvovnat üliaristokraatse kaju. Et revolutsionist midagi puudu jäi, tuleb kirjutada küll tema ja agitaator Botšarovi — Jürgo arvele, kes tõi tükki liiga tugeva annuse sentimentaalsust. Ometigi olid kolm esimest vaadust täiesti rahuldavad ja rohkemgi — olid vaatamise ajal täiesti haaravad ja võtsid kriitikal relvad käest.

Ja siis tuli viimne vaatus... On kirjeldamatu see üldine ehmus, mis saalis kulmineerus Poležajevi-Lenini telefonikõne ajal. Jäi mulje, nagu kuuleks Randviir, kes on äkki unustanud olla professor Poležajev, kõnetraadi teisest otsast tõeliselt Leninit (1940. a.!). Ainult niisugusel korral oleks mõeldav selline lödisemine, nüüd aga — kuigi telefoniga tõesti rääkis Lenin (a. 1918), hoidis meie teada telefonitoru professor Poležajev, — nüüd aga oli see kuulmatu ülepakkumine, mis viis asja naeruvääristamiseni. Tõesti paneb mõtlema, kas lavakunst tihti ei seisne rohkem enesetaltsutamises kui iga hinna eest näitlemises? Võib ka olla, et selline kriiskav lõpp oli tingitud teose üldisest romantilisest käsitlusviisist. Võidakse pärida üht-teist, võidakse avaldada arvamusi, võidakse hüüda vahemärkusi kasvõi saalistki lava'le, kuid üks on kindel: „Vanemuine“, töörahva teater, teeb oma esimesi samme tõusuteel. Läheb aasta, läheb paar, maaler, kargur ja luku-sepp saavad lavalt tuttavaks Randviiruga, Laoniduga, Mältoniga, Maasikuga jne., hõiskavad vahel vaimustusest, vahel kiruvad, vahel tikuvad nõu andma, üks-puha, mida teevad, — aga elavad, mõtlevad, tunnevad kaasa. „Vanemuise!“ omalt-poolt jälle näib olevat küllalt jõudu ja hoogu määketrügamiseks.

K. S.

MARE VARMAS

UHEÕIGUSLUS

1.

Elli oli harjunud sellega, et tuli olla hommikul esimene ja õhtul viimne. Pärast teisi sööma istuda ja enne teisi söönud olla. Tuli teha ja toimetada, kuid naiste töö — ega sel olnud kaalu ega väärtust. See ei lugenud, et kui Aarne külvab, siis Elli seemendas külvihobustega mulda, või kui Aarne niitis, siis Elli sidus vihku, või kui Aarne tõstis kätte, siis Elli tegi koormat, ja et selle kõik, mis suvel ühiselt, inimjõul, hobuste ja masinatega tehti ning koormatena koju toodi, et selle Elli talvel üksi sülega loomadele ette kandis. Aga piimaja searaha — see läks peremehe kätte, ning kui Ellil vahel oli kroonigi tarvis, pidi ta Aarnele aru andma, mis sellega teeb. See oli vabalt. Mitte et ta ei tahtnud kõnelda oma toimingutest, vaid seepärast, et ei olnud vaba enesemääramisõigust. Elli ostudele vaadati läbi Aarne silmade, ja kui see leidis, et sobib osta, — osteti, kui mitte — jäeti ostmata. Kuidas Elli kadestas neid naisi, kel oli kutse ja kes võisid oma äranägemise järgi oma töövaeva kasutada. Ning üha enam ja enam hakkas kahju vanemate kehvuse pärast pooleli jäänud õpingutest. Linnas käies seisis ta nagu võlutuna raamatukaupluste akende ees ja neelas niihästi teaduslikke kui ka ilukirjanduslikke teoseid, kuid ainult pealkirju ja läbi klaasi. Ärrimiseks ja omandamiseks puudus raha.

Et muide talu asus looduslikult ilusas kohas ja maantee ääres, siis käis suvel sageli võõraid lõunastajaid, matkajaid. Ning mõnigi teadusjünger oli üllatatud, leides perenaisega vaidlusse sattudes selles tubli vastase, kes oli kodus psühholoogia ja kirjanduse küsimustes. Jah, psühholoogia ja filosoofia — see paelus.

Kui Elli käis kutsekoolis, mis küll paraku jäi pooleli, oli seal õppekavas ka psühholoogia. Õpetaja oli seminaril õppejõud ja ta vaatas kutsekooli õpilastele kui teise järgu õpilastele. Kord ta sõnvas jällegi:

— Ma ei mõista, milleks on pudru-keetjale psühholoogiat tarvis, minu aeg on siin ilmaaegu raisatud.

Siis Elli tõusis ja sõnas:

— Selleks, et kui talle juhtub teietaoline mees, siis ta peab oskama mõtteid lugeda, millist putru härra soovib!

Kogu klass pahvatas naerma, ent siis, nähes, et nende karmem õpetaja oli punastunud, vaikisid tüdrukud, kuna tundsid õhus tormi.

Ka Elli oli juuksejuurteni punane, kuid oodatav äike ei raskunud. Selle asemel sammus õpetaja Elli juurde, tõstis ta lõuga nagu lapsel ja sõnas naeratades:

— Nii, nii, Elli arvab, et ka pudru-keetjal tuleb tunda psühholoogiat. No minugipärast, hakkame siis hoolega pihta.

Siitpeale õpetaja hoolitses ka selle eest, et Ellil oli niipalju psühholoogilist kirjandust, kui ta seedida suutis. Side õpetaja ja õpilase vahel ei katkenud edaspidigi.

Nii juhtus, et koolipõlve-sõprusest arenes tunne, mida kutsutakse armastuseks. See oli vastastikune seni, kuni poiss läks ülikooli. Seal teiste härrasnoorte hulgas avastas ta, et Ellit on ikka vähe, vähe just isa rahakoti kerguse ja Elli krobliste töökäte pärast. Tüdruku mõistus ja meeldivus kui kõrvalise tähtsusega omadused — neist ei saanud hoolida. Elli kannatas rängasti, aga ei sellesse tõppe surnud. Ehkki ta lükkas tagasi kõik lähenemiskatsed haritute ja rikaste poolt, abiellus viimaks verivaese põlatud perepojaga.

Kehvale talu tagamaale rajasid kodu, ehitades hooneid ja makstes pärandusvõlga.

Elli mõtles: „Meie ei sobi, kuid veel vähem oleksin sobinud nende rikastega ja nüüd ma vähemalt ei ole müünud end rahale ja prouapõlvele. Pealegi võin töötades tõendada, et ma ei ole vääritud, ning ka talus on võimalik elada kultuuriselt.“

Kuid siin ta pörkas kokku raskustega, millest kõige raskem oli tunne, et mees ei suuda seedida tarka abielunaist. Kaua

maadles sellega ja tulemuseks oli: tuleb olla kas nii tark, et mees arugi ei saa su tarkusest, või riidle ja tülitse igapäev. Elli valis esimese võimaluse.

Kui ta tahtis mõnd uuendust läbi viia, siis ta hakkas aegsasti kaudselt seletama selle olukorra hüvesid, kuni Aarne oli küps ja pahvatas:

— Mina tahan ka niiväisi teha!

Kuid ärge arvake, et ta ütles: — Meie teeme niiväisi! Elli aitas vapralt kaasa ja nii Aarne oli saavutanud järjekordse võidu elu üle. Ning ta hülgas uhkusest, kui ta mõnele külalisele seletas, kuidas ta, makstes pärandusvõlgu, on rajanud talu, karjalauda, küüniid, aidad ja kuivatise ning elumaja — säärest, kus veevärk ja vannituba, pole terves maakonnas. Siin näete, mida mees suudab! See oli tõi.

Ent tõi oli seegi, et kui Elli õhtuti pärast päevatööd tahtis lugeda või õppida, siis Aarne kustutas tuled, leides selle olevat asjatu ajaraisu. Ta ütles:

— Ela nagu teised perenaised, paranda ja pese ning talita oma talitused, aga ära viida aega raamatute taga!

— Ega teised perenaised minu tööd teinud o'le. Mul üksi niisama palju tehtud nagu teistel teenijatega ja mitmekesi. Saan veel meeste töölegi. Polnud sul võimalik ehituse ajal põllul muud teha kui külvata ning sügisel künda, kuid kõik oli tehtud.

— Mõne päeva on hobuste taga, siis nüüd rõõgib. Kõik teevad, ega minagi see aeg maganud! Ikka tema teeb, tema teeb.

— Ma ei o'le seda ütelnudki, et sa magasid, kuigi neid tunde on olnud rohkem, kus sa prii olid ja mina üht-teist toimetasin. Kasvõi puhkepäeviti ja õhtul-hommikul.

— Või tema! Kas sina o'ed need hooned ehitatud, hobused kasvatanud, kõik korraldanud, mis? Või on sinu kaasavara pärandusvõlad makstud?

— Kaasavara — seda mul ju polnudki. Ning mitte just mina, vaid meie. Ning hobusedki saadavad peremehele hommi-

Suure Oktoobrirevolutsiooni pidustused Tartus: aukülalised tribüünil jälgimas töötava rahva rongkäiku.

kuti palju tervitusi, kui neid söötmast tul-
len. Ega mina oma tööd ja tegemist
sulle ette loeks, kui sina seda tunnus-
taksid, aga et sina seda ei tee, siis ma
pean põhjendama, sest armuleivasööja
ma ka ei taha olla.

Ning sääraseid arutlusi — muidugi
mitmes variatsioonid — kordus sageli ja
Aarnele jäi ikka arvamine, et tema on
number üks ja teised järjekorras üheksa.

2.

Puhkepäeva hommik. Elli oli täitanud
ja koristanud eluruume, mis laupäeval
välistööde tõttu jäi tegemata. Nüüd oli
kõik korras ja peregi hommikuauas. Ise
ta pesi pliidi juures nõusid.

— He-he-hee. Vaat, kus valitsus, või
eitedele antakse ka meestega ühesugused
õigused! Ei tea, mis nad nendega peale
hakkavad või kes siis peremees on?
lausus Aarne ajalehte silmates.

— Igaüks on enesele ise peremees, vas-
tas Elli.

— No aga kelle peal on siis peremehe
hool ja kes juhivad tööd?

— See, kes paremini tööd tunneb ja
rohkem suudab.

— Õige kommunist! Päril hābi hak-
kab rahvast. Eilegi poe juures rāāgiti,
et sul naine kommunist. Kaitse sin vastu,
aga ega see aidanud.

— Ei oleks tarvitsenud kaitsta, tegid
valesti, sest pean seda kõike õigeks,
mida nüüd tehakse, ja minul on sinust
samuti hābi nende inimeste ees, kes tei-
siti mõtleavad.

Aarne hari läks turri.

— Ära mõga, teen sul kere kuumaks,
siis tuleb aru pähe. Mine kaeba siis või
komissarile.

— Anna ära, mis sa ähvardad! Siis
vaata, kuidas mõjub.

— Saad kah!

Ja kahvel lennutati hooga Elli suu-
nas, see kukkus kolinal põrandale.

Elli muigas.

— Ei uskunud, et sa oled nii väike
inimene.

— Ära irvita!

Ja raevunult kargas Aarne laua ta-
gant ning tormas Elli poole.

See toetus seljaga vastu uksepiita. Vi-
haselt sisistades haaras Aarne parema
käega Elli kõrist ja pahemaga muljus
õlga ning jagas hoope. Ise märatses.
Aarne vend kiskus vihase mehe naise
kallalt.

— Sai sulle üheõiguslus, ja kui sellest
korrast ei aidanud, saad teine kord veel!
Tema kommunist...

Elli oli toibunud. Kindlal sammul astus
Aarnele järele ja ütles:

— Lõõ veel, tee oma norm täis, ma
ei karda seda valu. Kui teed sandiks —
toidad, ja kui tapad, ära — lähed türmi.
Kuid minu ühega ei lähe veel hulkade
töekspidamised hauda.

Üllatatud sellest kindlusest, millega üt-
les see vaikne naine need sõnad, kart-
mata isegi valu, jäi Aarne mõtlema. Elli
jätkas:

— Miks sa ei lõõnud enam? Miks sa
selle teise korra edasi lükkad? See valu
on väike, ent see teguviis näitas, kui-
das igal sammul valitseb ülekohtus ja
millist lärmi lüüakse pisikesegi ülekohtu
õgvendamise pärast. Mul oli varemalt
tunne, et toimin vāāralt, kui lähen ära
ja jātan kõik siipapaika. Aga nüüd on
selge: kümne-aastase töö tasuks sain ke-

retāie, ja kui töötan kaksikümend aastat,
saan tööhulgale vastavalt rohkem. Ei,
mind ei ole siia tarvis! Ja oma töeks-
pidamistest ma ei loobu.

Lausus ja sammus lauda juurde, et
loomi koju lasta.

Aarne pani suitsu tormama ja viskus
voodisse. Ent kuigi kaua ei olnud seal
hea olla. Arusaamine oma teo inetusest
ei andnud rahu. Aga teisele õigust anda
ka kuidagi ei saanud. See oli vast maad-
lemine! Tõusis ja läks lauda juurde, kus
Elli toimetas ja ümises lauda.

— Ma panen sigadele alla, ütles Aarne.
Vaikus.

— Ei tea, kas täna piimaraha ka an-
takse, siis sa vist tahtsid „Viisnurka“
tehlida või mis sa rāākisid...

Vaikus.

— Sa ikka oled ka väga jonnakas.
Mina luban, et ma enam nii ei tee, ja
sina jāta oma poliitika maha. Nii ei
saa elada, rikkusid minu pūhapāeva āra.
Jah, sārāse naisega ei saa pūhapāeval
ka rahu, tal on ikka oma vigurid ja
kniivid.

— Seda āra ikka taha, et ma vitsale
suud annan, need ajad on mōōdas! Ja
mis puutub sinu pūhapāevarahusse, siis
peksnud āripāeval āra, siis poleks täna
jāndamist olnud.

Aarnel oli palav ja piinlik.

— Ning mina hakkān õppima, jātka
Elli. — Tahad, vōin õppimise vahelt tōōd
edasi teha, aga kui arvad, et ĩma mi-
nuta odavamini lābi tuled, vōin iga sil-
mapiik lahkuda. Minu jaoks jātka tōōd
ja leiba.

Ning veel samal pāeval saatis ta soovi-
avaldise koduõppelisse keskkooli.

POLDA

Ta nimi oli Apollonia, kuid näis, et ta isegi enam ei mäletanud seda. Pikk, raske nimi. Polda oli lühem ja sobis kuidagi rohkem. Nii saigi temast Polda. Niihästi siis, tol aja järgul, mida ta ei armastanud meenutada, kui ka pärast.

Mitte seda, et ta oleks häbenenud neid päevi. Mida siis öieti häbenenud? Pole midagi parata; kui inimene ei taha surra nälga, võib juhtuda ka seda. Las häbenevad need uhkesti rõivastatud härrad, sirgete, hästitriigitud püksiviikidega, hoolikalt raseeritud, justkui oleks maailmas alaline pidupäev.

Nüüd, miljal minevikuga oli tehtud lõpparve, Polda, möödudes sellisest moehärrast, armastas ajada pea püsti ja mööda teda põlastava, pilkelise pilguga. Kõige meelsamini ta oleks sülitanud sellisele otse hästihoolitsetud näkku.

Härrad aga heitsid pilke Polda'le. Ta peagu klassikaliselt sirgejoonelisele näole, ta tihedaile heledaile juustele, ta kuningannalikule rühile. Kuid ta sülitas neile. Ta vaatas pilkavalt naerdes, kuidas nad sammuvad mööda kõnniteed, kuidas hoolikalt vädivad lombikesi, et mitte määrada oma läikivaid kingi.

Tal tuli tahtmine tõugata selline pirtsutaja kõige sügavasse lompki, et vedel pori pitsuks ta sinisele ülikonnale, glasseekinnastele ja roosa'le näole. „Eh, sa moenarr!...“ Ta teadis neid noori inimesi, kes nii uhkest rõivastusid, teadis neid elatanud, auväärseid perekonnaisasid, kes käisid nii väärilt tänaval, nagu poleks nad millelegi pööranud tähelepanu, aga taskukella kuldketike kõlkus ümmaral kõhul. Tema juba teadis, kuidas olid asjad, ja naeris oma südames haudujate kanade — naiste üle, kes saatsid pakse härrasid, olles ise niisama paksud ja endaga rahul, kahisedes siidis, ja mitte millestki teadvad.

Tänaval sa käid auväärse, tösisena, isegi kõhtu kannad nagu püha andi, kuid milline sa olid siis, kui tulid minu juurde ja maksid neid armetuid zlotte, värisedes nende juures — et mitte kogemata rohkem maksa!

Nähtavasti see põlgus ja vastikus võimaldasidki Poldale siis, kõige raskemal ajal, loobuda „sellisest“ elust ja alata otsast peale.

Ta naabruses asuval tänaval oli käimas töö. Seal kaevati vundamendiauku, kui ta esimest korda peatus p'anguga veel piiramata kohal. Ta tundis end kuidagi väsinuna, võib-olla criti seekord raskest ööst. Ta nõjatus vastu posti ja vahitis mõtlematult, kuidas labidalt lendas üles pruun savi. Noormees, kes hoidis seda labidat, tõstis pead ja vaatas temale.

— Pole siin midagi silmi jõllitada, ütles ta tagedalt. — Näe, kus leidis koha seismiseks! Aga kas ei sooviks labidat kätte võtta?

Üheks minutiks Polda jäi mõttesse: kas ta tundis tema ära või ei tundnud? Ja sel ainsal minutil oma elus ta soovis väga, et ei, et ei oleks tundnud. Ta naeratas noormehele ja tundis korraga: mees ei tundnud teda ära. Jälgid päevad ja ööd ei olnud veel jätnud pitserit ta näole, polnud veel kustutanud silmade sära ega juuste kuldset läiget, polnud veel ära märkinud kõrget, selget laupa. Veel oli aeg pääseda. Polda naeratas uuesti, helendades üleni päikesest, mis seisis otse ehitusplatsi kohal.

— Miks mitte? Ma läheksin... abiliseks. Noormees katkestas töö, nõjatus labidale. Ta silmitses ühe minuti tüdrukut. Siis sülitas läbi hammaste:

— Noh, mis siis, siis meistri juurde... võib...

Teised töölisid tõstsid päid. Ta seisis neist kõrgemal, kaevatud augu äärel, pikakasvuline, sirge, kuldsete juuste krooniga ilusas peas.

— Vaat kus tüdruk! ohkas keegi ja Polda naeratas lõbusalt. — Vaata, vaata — hakkas meeldima!

— Meister on seal! näidati talle ja Polda astus ettevaatlikult, et mitte libiseda, kallakust alla, astus hõljuvale lauale ja läks kergelt seda sillakest mööda pruunide, niiskusest lõhnava savimagede vahel.

Nii see algaski. Aga kui juba oli alanud, siis läks libedasti. Käised küünarnukini üles keerata, undruk kõvasti üles siduda — ja kanderamist kinni! Teine meeski hakkab hingeldama, aga Poldal pole midagi!

— Pane veel juurde! hüüab ta rõõmsalt noorukile, kes jääb seisatama valge lubjavahuga labidal. Muidugi võib juurde panna. See pole ju teab kes, vaid Polda. Tema tõstab rohkem, viib kaugemale, tuleb kiiremini tagasi. Lubjaga pitsunud pluusi all pingutuvad olalihased nagu marmorkujul. Lubi kuldseil juustel ja rõõm näol.

— Hei, liigutage kiiremini, vedelvorstid, et naine teist

VANDA VASSILJEVSKA

mööda ei läheks! Tõsi küll, mitte harilik naine nagu kõik naised, vaid Polda! Isegi meister kardab teda. Tõtt ütelda, siin, ehituse juures, ei julge ta ühelegi müürsepa'le sõnagi ütelda: see on äge rahvas, siin on temaga lühike jutt. Annavad telliskiviga vastu pead või perpendikulaariga mööda jalgu, pärast mine võta kinni! Kuid iseasi on abilised. Ainult Polda üksi oskab end nii hoida, et meistergi ei ütle talle sõnagi, ja müürsepad ei julge tema peale karjuda. Ja polegi põhjust: naine töötab nagu mees.

Algul mõnede'le see väga ei meeldinud, et ta oli nii ilus. On ju teada, et kus on liiga ilus naine, seal juhtub ikka mingi segadus. Kuid siin ei juhtunud. Tassis lujja, võtab isegi telliskivi kätte; laupäeval, kui asi läheb pudolini, rüütab vahvalt, kuid mis puutub sellesse — mitte raasugi.

Katsusid poisid teda puudutada, noh, — käsi on tal raske. Ja oskab ütelda nii lihtsalt:

— Eh, sina... ära vaeva oma pead, mul on villand meestest, jätkub kauaks ajaks!

Noh, kui jätkub, siis jätkub. Olgu siis nii. Siiski imelik tüdruk, kuid las tal olla.

Tellingid nagisevad jalgade all, valge lubi keeb kanderamail nagu paks koor. Telliskivid asetuvad sirgetesse ridadesse, on vaja kiiresti joosta mööda tellinguid kanderamiga, sest nood seal üleval on justkui hulluks läinud, töötavad nagu hullumees'ed. Noh, vaatame — kes keda! Senini polnud veel kellelgi korda läinud Poldat ära väsitada.

Aga siis tuli streik. Noh, muidugi, harilik lugu ehitustöödel. Igal hooajal, niipea kui algab ehitustöö — sama laul. Alandatakse tasu ühe ja teise töö pealt. Elukallidus, üteldakse, puudujäägid, kriis, raske. Selge, kriis tabab alati majaomanikku; ainult müürsepp ujub nagu juust võis. Igaüks räägib, nagu suudab. Kaubeldakse kogu jõust.

Rumalad inimesed nõustuvadki, kuigi pärast neavad enast. Aga pärast langeb teenistustasu ikka madalamale ja madalamale. Lõpuks katkeb kannatus ja siis tuleb streik.

Saal on täidetud inimestest, tee on rahvast täis, ei leita ruumi. Linnas on palju ehitustöölisi. Ja nad kalduvad kergemini streikima kui need, kes päevade viisi küürutavad tööpinkide kohal. Kas tuleb see sellest, et nad ei tööta kogu talve, või sellest, et hooajal võib alati, kui mitte siin, siis seal leida tööd, või lõpuks sellest, et on harjutud tuulega, mis puhub nende peade ümber, ja lauluga, mis kandub ühelt ehitiselt teisele?

See pole teada, tõsi on vaid see, et on vaja kisendada vaid: „Streik!“, ja kõikide käed tõusevad üles. Kõik müürsepad etteotsa, nende järel kohe puusepad, telliskivikandjad, abilised. Aitab — las kirjutavad alla kollektiivlepingule, milline palgamäär, kus, millal! Ja punkt.

Ja järgmiseks päevaks punased telliskiviseinad, mis pole veel kasvanud nii kõrgele kui vaja, seisavad tühjadena. Tumepruun savi lamab küngastena ja lubi tardub paksu valge vahuna aukudes.

JUNO

VEDEL

ŠAMPOON

- Sisaldab äsjaleiutatud ainet, mis takistab lubjaseebi teket.
- On kergesti väljaloputatav. Iga veega tarvitav.
- Annab juustele ilusa loomuliku läike.

Proovige ja Teie jäate selle šampooni alatiseks tarvitajaks.

NATS.

**A/S PROVIISOR JULIUS LILL
TARTU.**

Koosolekul aga keeb elu. Naisi juhib Polda. Hallid silmad nagu leek:

— Eh, naised, ärgem andkem järele! Kui sõda, siis sõda!

Ja sõda käib. Päev, teine. Nädal, teine, kolmas. Härrad ettevõtjad on järeleandmatud. Mis see on, tööline hakkab neile dikteerima oma tahet? Ei mingi hinna eest! Las seisab töö, las päike põletab telliskive, las vihm uhab laiali lubja ja savi — kui sõda, siis sõda! Härrad ettevõtjad muigavad. Noh, vaatame, kes peab kauem vastu? Kergete on vastu pidada täis kõhuga, heas korteris ja rahadest pungis rahakotiga. Raskem on neil, kes vaevalt mõned korrad on saanud nädalalpalga pärast töötut talve ja otse oigavad näljast.

Kolmas ja neljas nädal. Inimeste näod tumenevad. Keegi ei taha enam anda võlgu poodides. Isegi kartulikoorred on otsas, otsas on leivakoorikud, näkku vaatab avalikult ja häbenematult nälg.

Polda jookseb mööda maju. Polda karjub miitingul:

— Milleks tal kogu elu virelda, las sureb praegu, on korraga parem! Milleks sa teda kasvatad? Poisikest vargaks, tütarlast lõbunaiseks? Pigistame hambad kokku ja vaatame, kes peab kauem vastu!

Hüüesuuril platsil kõmised tuhandepeane rahvahulk. Kui nii, siis nii. Härrad ettevõtjad ei karda, tahavad nälga suretada, vaja veidi hirmutada härra linnapead. Las teab, et linnas on streik. Vaja näidata endid linnas: las inimesed teavad, et on streik!

Ja raudvärava kaudu voolab rahvamass tänavale.

— Naised, ette! Kamandab Polda ja asub ise esimesse ritta. Nad käivad tihedais ridades ta järel. Abilised, noored tüdrukud ja emad. Köhnutud, näljast vaevatud nägudega, palavikuliste silmadega. Eh, lai tänav, kõvad tänavakivid! Lööge kõvemini vastu sillutist katkistes saabastes jalgu! Polda kuldjuukseline pea on nagu lipp ees. Kogu tänavalauses voolab nagu tormi aetuna mitme tuhande peane rahvamass.

Rinnust rebeneb ilma kutseta, ilma kellegi märguandeta laul. Kogu südamest, kogu kõrist, kähiseval häälel laulab Polda, oma südamest leiab vajalikud sõnad:

„Nüüd üles, keda needus rõhub, nälg, orjus ikkes hoiavad!“

Tänavad hiilgavad päikesevalguses. Akendel — näod. Jalakäijad peatuvad. Tiheda laavana, häälte merena ujub demonstratsiooni-laine.

Kõrvalt, põiktänavalt kostab vile. Uks, teine. Ohoh! Kuski kaugel vilksatas sinine munder. Põiktänaval tihenes, muutus sinisemaks. Massi läbib väärin, rõõmus, julge väärin. Näe, juba suubub tänav laiade platsile, mis palistatud muruplatsi roheliste puudega. Ja seal, otse rahvahulga ees — politseinikkude ahel.

Kõrgemale, kõvemini, julgemalt kerkib laul:

„Viimse võitluse maale...“

Polda silmitseb rahutult naisi. Kui keegi kartma ei hakkaks! Kuid ei, nad sammuvad ühtlaselt, nagu poleks midagi juhtunud. Ja siis kõlab politseiniku vile, läbilõikavalt, kõrvulukustavalt. Kumminuiad on tõstetud kõrgele õhku, hõbedaselt hiilgab komissari mõök. Ulalt, kõrvalt kumminuiade löögid. Rahvamass hakkab laiade vajuma. Pole midagi parata, tuleb jalga lasta, et uuesti koguneda järgmisel tänaval ja uuesti minna laavana edasi.

— Seda, seda heledas särgis! karjub teraval häälel komissar ja ahnelt sirutuvad välja kümme paari politseinike käsi. Ohoh, vaat mis! Seda heledas särgis, valgepealist noormeest, kes juhib streiki?!

Polda silmade ette tõmbub punane udu. Hüpe — rusikaga rindu komissarile, hõbedas hiilgavasse sinisesse mundrisse. Tõmme. Komissari mõök on Polda käes. Vastu põlve — ja komissari mõök murdub pooleks. Nüüd visata kaugele komissari mõögatükid tänavale. Aga kus on see? Ohoh, juba on hüpanud üle tara, nüüd ei võta teda enam keegi kinni. Kas raskekereline politseinik jõuab järele Krakovi lapsele?

Polda silmad hiilgavad metsikust rõõmust.

Politseiniku nui on raske ja langeb õlgadele, seljale, kaelale nagu äkiline tuli. Hei, naised! Rutemini käed taskusse, pipart lurjustele rumalaisse, jõllis silmisse! Ja uuesti salka, uuesti koos — ja uuesti laul!

„See valges särgis“ on juba uuesti ees ja uuesti müriseb laul. Näitamäe krakovlastele, kuidas streigivad Krakovi müürsepad!

Polda pea põleb nagu kuldne leek kohevil juuste oreoolis. Ja nagu sinine leek põlevad silmad.

Aga siis — kohtusaal. Muigega, endise pilkava muigega vaatab Polda otse silmi kohtunikule. Tunnen sind, härra kohtunik, ja kuigi sa o'leksid rõivastatud veel pidulikumas ametimantlisse, ikka ma tunnen su ära selle all, seaduste kaitsja ja valvur, kõigest läbi näen su valelikku nägu!

Hallid sõnad tilguvad venivalt, segaselt. Polda muigab. Vaatab ettevaatlikult, altkulmu ringi. Jah, ta on muidugi siin. Härra komissar on siin. Mida siis härra komissar tunnistab?

Kohtusaali tolmuses õhus kohtuvad kaks pilku: Polda silmade sinine leek ja komissari ümmarikud silmaterad. Südamas heliseb üle naer. Ah, on revolver küljel ja mõök käes ja hõbeõmblused ning pagunid mundril, sinu taga seisavad tuhanded omad inimesed ja paragrahv ja eeskirjad, aga siin jääb ikkagi võit mulle, müürsepa-abilisele Poldale! Kus su mõök on, härra komissar? Halvast materjalist on su mõök, kui sellega said toime müürsepa-abilise käed!

Härra kohtunik küsitseb tasa, läbimõeldult. Härra komissar vastab tasa, läbimõeldult. Kuidas ta käskis laiali minna, aga rahvamass ei kuulunud, kuidas...

Härra kohtunik küsitseb tasasel häälel komissari, kas ta tunneb ära süüdistatavad. Ümmarikkude silmade pilk libiseb üle käputäie inimeste kaebealuste-pingil. Kuidas siis, kuidas siis, härra komissar tunneb ära.

— Ja selle naisterahva ka?

Komissari pilk libiseb üle Polda selge näo. Naise sinised silmad muutuvad külmaks nagu jää. Komissari silmad sukelduvad nagu nõutuina nende sinisesse joasse.

Polda arvestab mõttes: kolm päeva osavõtu eest tänavakluses, kolm, neli, viis aastat politseiniku solvamise eest teoga. Sinised silmad vaatavad pilklikult.

Jutusta, jutusta, kuidas oli asi! Jutusta, et sa seisid nagu tola, kui sind rabas rusikaga müürsepa-abiline, tütarlaps eeslinnast. Et sa lubasid endalt ära võtta mõõga, võimu tunnuse, ja murda pooleks põlvel nagu kepikese. Jutusta, jutusta!

Komissar kisub vägivaldselt oma pilgu ta vaate sinisest joast. Vaadates aknasse, räpastesse, tolmunud klaasidesse, ta räägib tasa:

— Jah. Ka selle naisterahva. Ta oli rahva hulgas.

Ja muud midagi.

Põlastav naeratus ilmub Polda huultele. Ta naeratab põlastavalt, saades oma kolm päeva.

Ma ei tea, kus Polda praegu on. Ei tea, millistes uutes lahingutes välgub ta kuldne peakene ja kelle mõök murdub pooleks ta kõvades kätes.

Kuid ma tean, et ta on olemas. Ja et ma veel kohtun temaga ühel teel, kõikide võitlejate ühisel teel.

AHJUKÜPSIS

Ained: 250 g sealiha, 250 g loomaliha, $\frac{1}{4}$ l piima, soola, pipart, 1 muna, 100 g jahu, äädikakurke või seeni.

Liha ajada 2 korda läbi hakkmasina, siis lisada vähehaaval piim juurde ja hõõruda umbes 10 min. Seejärel lisandada maitseained, muna ja jahu ning mõned seened või väikesed äädikakurgid. Vormida piklikuks pätsiks ja asetada pannile. Küpsetada umbes 1 tund paraja kuumusega ahjus, valades vahetevahel praerasvaga üle. Süüa kuumalt kartulitega või külmalt võileival.

HAUTATUD LAMBALIHA VÄRSKE KAPSAGA

Ained: 1 kg lamba-küljeliha, 1 pea kapsast, 1 l kooritud kartuleid, 1–2 sibulat, keeva vett, soola, 1 spl. jahu, koort.

Liha pesta ja raiuda paraja suurusega tükkideks. Samuti tükeldada ka kapsapea väiksemateks osadeks. Liha ja kapsad laduda vaheldumisi keedupotti, riputades vahele soola ning soovi korral peent pipart. Kartulid koorida, lõikuda viilukateks ja laduda kõige peale. Valada parajal määral keeva vett peale, et liha ja kapsad oleksid vaevalt kaetud. Küpsetada ahjus või keeta pliidiil umbes 2–3 tundi, kuni liha on pehme. Valmis toit seada vaagnale ja anda juurde kas sama keedu- leem või lisandada sinna veidi jahu, hapukoort ning keeta läbi.

KÜLM KALASALAT TOMATIPÜREEGA

Suuremad ahvenad või muud kalad puhastada ja praadida pannil rasvas küpseks. Lasta jahtuda, puhastada luudest ja tükeldada lib'edeks. 2 spl. võid või rasva (või söögi- öli) sulatada kastrulis, lisandada 1– $1\frac{1}{2}$ spl. jahu, 1 peeneks- hakitud sibul ja keeta läbi. Lisandada vähehaaval juurde valades $\frac{1}{2}$ kl. vett ja tomatipuder ning keeta, kuni läheb pü- delaks. Siis lisandada maitse järgi soola ja pisut suhkrut. Valada kaussi, segada kalalib'ed juurde ja süüa jahtunult kar- tulisalatiga või võileivaga.

MAKSAKOTLETID

Ained: $\frac{1}{2}$ kg maksa, 100 g pekki, 1 sibul, 2 spl. rasva, 1 muna, peent pipart, 1 kl. riivsaia või jahu, $\frac{3}{4}$ kl. piima.

Pestud, soontest ja keimetest puhastatud maks ajada ühes pekiga läbi hakkmasina. Lisandada peeneks hakitud ja rasvas läbi praetud sibul, maitse järgi soola, pipart, kloppitud muna ning piimas leotatud riivsaia või jahu. Segu kloppida hästi läbi ja küpsetada pannil kuumas rasvas, tõstes lusikaga väike- sed kotletid. Süüa keedetud kartulite ja sibulakastmega.

HAUG AEDVILJAGA

Ained: 1 kg haugi, 3–4 sibulat, 1 seller, 1 l kartuli- lõike, 2 porgandit, 2 spl. võid või rasva, 1 l vett, soola, 2 spl. jahu.

Soomustest puhastatud kalal kõrvaldada luud ja kala tü- keldada. Peenestatud sibul pruunistada rasvas või võis. Seller ja porgandid puhastada ning lõikuda peenteks ribadeks. See- järel laduda kalatükid ühes pruunistatud sibula, aedvilja ja kartulilõikudega kordamisi vormi, puistates vahele veidi soola, jahu ja või- või rasvatükikesi. Valada vesi peale, ja kattes kaanega, küpsetada ahjus või pliidiil väikesel tulel 1 tund.

HAPUKAPSA-SUPP

Ained: $\frac{1}{2}$ kg värsket sea- või loomaliha, 3 l vett, 2 spl. jahu, 2 spl. hapukoort, 1 sibul, 1 l hapukapsaid, 2 porgandit.

Liha panna külma veega tulele, ja kui on keema läinud, siis vaht ära võtta. Lisandada kooritud sibul ja kapsad ning lasta tasasel tulel keeda 2–3 tundi. Leeme pealt võtta mõni lusikatäis rasvasemat vedelikku ja panna mõnda teise keedu- nõusse. Lisandada sellele jahu ja lasta veidi aega läbi keeda. Vähehaaval supileent juurde valades ja segades valada tumm supi hulka. Porgandid puhastada ja riivida ning lisandada supile, misjärel lasta 5 min. keeda. Hapukoor tõsta tirinasse ja kloppides kuum supp juurde valada. Liha lõikuda väikesteks tükkideks ja tõsta supisse või anda eraldi lauale.

SOOLALIHA-KOTLETID

Ained: 400 g soolast sealiha, 1 supitaldrikutäis keede- tud kartuleid, 1 muna, piima.

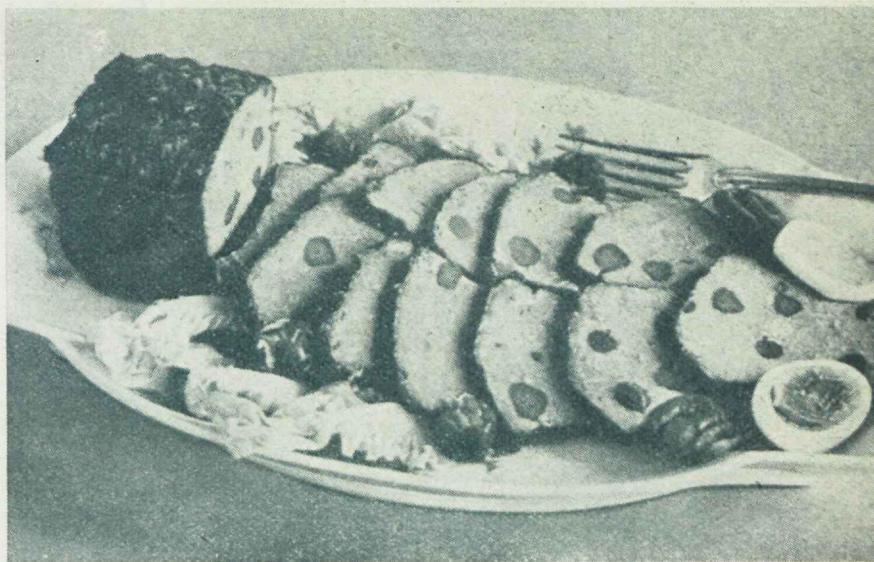
Liha leotada mõned tunnid ja ajada ühes keedetud kartu- liteliga läbi masina. Lisada juurde kloppitud muna, ja kui taigen on liiga kuiv, siis vajalikul määral ka piima. Sõtkuda hästi läbi, vormida piklikud kotletid ja praadida pannil rasvas pruu- niks ning küpseks. Süüa keedetud aedviljaga.

PRAETUD SEARIBI UBADEGA

Ained: 300 g searibi, 3 sibulat, 1 spl. võid või rasva, 400 g põldube, vett, soola.

Soolatud searibist lõigata hästi õhukesed viilukad ja praadi- da pannil mõlemalt poolt helepruuniks.

Kui tarvitatakse värsket searibi, siis oleks soovitatav hoida

AHJUKÜPSIS

seada viilukateks lõigutuna vähemalt $\frac{1}{2}$ tundi soo'vees, et liha omandaks hea maitse ja pruunistuks praadimisel.

Oad leotada ja panna keema väheses külma veega, lisanda- des parajal määral soola. Hautada tasasel tulel, kuni toit on täiesti pehme. Peenendatud sibul praadida rasvas või võis ja lisada ubadele juurde. Asetada oad ja praetud ribiviilukad nägusalt vaagnale, valada praadimisrasv üle ja riputada või- maluse korral supirohelist peale. Süüa kartu- lite ja peedi- või hapukurgisalatiga.

SISIKONNA-SÜLT

Ained: sea, vasika või lamba sisikond (maks, süda ja kops), $\frac{1}{2}$ kg sealiha, 1 kg vasika- või lahja sealiha, 3–4 por- gandit, 1 petersellijuur, mõni pipratera, soola, vett.

Maks leotada 1 öö-päev rõõsas piimas ja pühkida siis üle külma vette kastetud lapiga. Kops, süda ja liha pühkida samuti puhtaks ja panna kõik külma veega tulele. Kui keema läheb, korjata vaht ära ja lisada antud maitseained juurde. Keeta tasasel tulel pehmeks. Jahtunult lõikuda väikesteks tükkideks või ajada läbi hakkmasina, tõsta kaussidesse, valada üle soolagamaitsestatud leem ning lasta tarduda.

KÖRVITSA-PANNKOOGID

Ained: $\frac{1}{2}$ kg kõrvitsat, $\frac{1}{2}$ l hapupiima, $\frac{1}{2}$ tl. soodat, 1–2 muna, 2 spl. suhkrut, püüljahu, veidi soola.

Munad vahustada suhkruga, lisada juurde hapupiim, mille- le varemalt lisandatud sooda, ja niipalju püüljahu, et saab paras paks taigen. Siis segada juurde riivitud kõrvits ning veidi soola ja küpsetada pannil lusikakoogid. Süüa keedisega.

SOE PEEDISALAT

Ained: 1 suurem peet, 1 spl. võid, 2 spl. jahu, vett, soola, sidrunhapet, äädikat või marjamahla.

Toores peet koorida, riivida või ajada läbi hakkmasina. Keeta üsna väheses veega pehmeks, lisada juurde või, sool ja väheses piimas leotatud jahu. Maitseks lisandada veidi midagi haput. Anda lihatoitude juurde.

PORGANDI- JA MAKARONIVORM

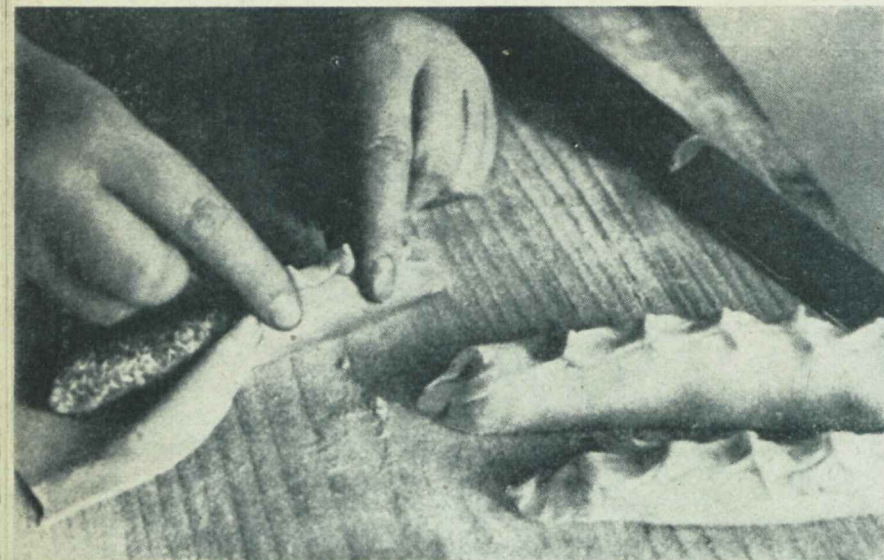
Ained: 200 g makarone, $\frac{1}{2}$ l porgandilõike, 1 kl. piima, 2 muna, soola, võid, riivsaia.

Makaroneid murda katki ja asetada keeva soolvette keema. Keeta umbes 15 min. Valada siis söelale nõrguma ja uhta üle külma veega, et nad ei kleepuks. Porgandid puhastada, lõikuda tükkideks ja keeta väheses nõrga soolveega poolpehmeks. See- järel tõsta võigamääritud küpsetusvormi kihtimisi makarone ja porgandilõike. Vahele asetada mõned võitükikesed. Võitüki- keste asemel võib tarvitada ka praetud pekikuubikesi.

Munad kloppida lahti, lisandada piim ja maitse järgi soola. Valada üle vormi ja küpsetada ahjus $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ tundi. Anda lauale eri toiduna või lihatoitude juurde.

SOOJAD JUUSTULEIVAKESED

Vana kuivanud juust riivida ja lisada niipalju võid juurde, et juust ühtub. Saadud segu määrada paksult lausaia-viilu- katele ja küpsetada kergelt ahjus üle. Anda soojalt rammu- leeme või mõne supi juurde. Külmalt sobivad tee juurde.

VORSTIKESED TAIGNAS

SEGATOIT (RASSOLJE)

Ained salatiks: 3—4 keskmise suurusega peeti, 1/2 väikest kaali, 3 porgandit, 2 hapukurki, 4—5 keedetud kartulit, 1 heeringas, 50 g sinki, tükike praevõi keedetud liha. Siis võib veel lisandada ka keedetud ja hakitud mune.

Ained kastmeks: 1—2 kl. hapukoort, 2 spl. äädikat, 1/2 tl. sinepit, 1 tl. soola, 1 spl. suhkrut, 2 munakollast ja 1/2 kl. peedisalati-leent.

Koorega keedetud peedid, kartulid, porgandid, kaal ja teised mainitud ained puhastada ning lõikuda väikesteks kuupideks.

Kaste valmistada eespool-märgitud ainetest, hõõrudes esiteks keenud munakollased lusikaga peeneks ja lisandades kõik teised maitseained ning lõpuks hapukoore. Kallata üle lõigatud ainete ja segada kergelt läbi. Asetada vaagnale või kaussi ning soovi korral kaunistada hakitud muna, peedi- ja teiste lõikudega. Soovi korral võib toidust üks või teine aine ära jätta. Samuti võib kaste valmistada ka ilma munakollaseta.

MANNAKREEM

Ained: 1 l lahjendatud marjamahla, 1—1 1/2 kl. suhkrut, tükk kaneeli, 3/4 kl. mannat.

Teie küsite — meie vastame

Lugeja Ü. S.

Kahjuks jäi Teie soov hiljaks. Avaldame monogrammide detsembrikuu-numbri mustrihel.

Lugeja Metsakurust.

Kahjuks ei saa mainitud küsimust pikemalt käsitleda. Võite valmistada pika või lühikese kleidi, kuigi pikk oleks kaunim. Kui võimalik, lugege vastust A. R-le, „Maret“ nr. 9 — s. a. J. A.

Villaseid vaibalõngu praegu küll enam ei valmistata. Kui soovite „Ekstra“ värvikaarti, pühme Teil pöörduda otseselt „Ekstra“ äri poole, Tartus, Narva tn. 49.

H. T. — Sillamäe.

„Tuulest viidud“ II osa ilmumine on RK Ilukirjanduse ja Kunsti kirjastusel 1940. a. kavas ette nähtud, kuid kunas ta ilmub, seda kahjuks ei saa praegu ette öelda. M-23. — Tartust.

Kuiva näonaha vastu tarvitage rasvasisaldavaid kreeme; piirkonda aga, mis eritab pooridest rasva, peske õhtul kuuma, pehme vee ja väävliseebiga ning tupsutage seejärel järgmise vedelikuga:

Rp. Sulfur. praecip. 2,5
Spir. camphor.
Spir. coloniens. aa 4,0
Aq. dest. ad 75,0
MDS. Näovesi.

Pideva ravi tagajärjel vähenevad aegamööda ka poorid.

„MARET“ ilmub kord kuus ühes mustri- ja lõikehega. — Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 4.—, 6 kuud kr. 2.15, 3 kuud kr. 1.10. Välismaale aastas kr. 6.—, 6 kuud kr. 3.—, 3 kuud kr. 1.50. Kuulutuste hinnad: 1 mm üle lehekülje laiuse 80 senti. Kaantel: 1 kaane seesmine külj kr. 120.—, viimase kaane välmine külj kr. 150.—, 1/2 lehekülge sisuosas kr. 200.—, 1/2 lehekülge kr. 100.— jne. Kuulutajale võimaldatakse koha valik ainult võimaluste piires. — Väljaandja: natsionaliseeritud kirjastus „Maret“. Vastutav- ja peatoimetaja: R. Puusepp. Toimetuse kolleegium: Regina Birk ja Aira Kaal-Hone. Käsitöö-, moe- ja majapidamisakonna toimetaja: Linda Puusepp. Keeleline korrektor: Helene Veskimäe. — Toimetuse, talituse, trükikoda ja koitokoda: Tartus, Ülikooli 25; telefonid: kontor ja trükikoda 35-20, pk. 22. Posti jooksev arve nr. 2201. Sisse- makse ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

Nats. „Mareti“ trükikoja trükk, Tartus, 28. novembril 1940. a.

86146

Kui marjamahl suhkruga ja kaneeliga keema läheb, riputada puulusikaga segades manna juurde ja keeta umbes 15 min. tasasel tulel. Kallata suurde kaussi. Jahtunu't k'oppida lusika või vispli abil vahule. Soovi korral võib keemise ajal lisandada ka rosinaid.

Süüa rõõsa piima, koore või vanillikastmega.

ODRATANGU-VORM

Ained: 500 g odratangusid, veidi soola, 2 kl. piima, 2 kl. vett keetmiseks, 1 spl. riivsaia, 2—3 muna, 3/4 kl. suhkrut, 50 g võid ja veel 1 kl. rõõska piima või koort.

Pestud tangud keeta piimaleemega poolpehmeteks. Jahtunud pudrule lisandada suhkruga vahustatud munakoilased ja kõvaks vahuks löödud munavalge. Segada läbi ja valada võigamääritud ja riivsaia-riputatud vormi. Peale riputada samuti riivsaia ja võitükikesi. Küpsetada ahjus. Süüa marjakastme või piimaga.

SAIAVORM

Ained: 1/2 kg kuivanud saia, piima, 2 spl. võid, 2 spl. suhkrut, 1 tl. peent kaneeli.

Sai leotada piimas ja ajada läbi lihamasina või hõõruda peeneks. Segada juurde või, suhkur ja teised maitseained, valada määratud vormi ning küpsetada ahjus 15—20 min. Süüa soojalt pohlakeedise või marjakastmega.

VORSTIKESED TAIGNAS

Võtta vajalik hulk mingisuguseid praevorste. Valmistada harilik kerge võitaigen, missugune õhukeselt välja rullida ja paraja suurusega tükikeks lõigata. Igale tükile asetada üks vorstikene ja taigen pealt kokku pigistada, nagu näha pildil. Seejärel asetada taignasemähitud vorstikesed hästimääritud pannile ja küpsetada paraja kuumusega ahjus helepruuniks. Süüa puljongi või supi juurde. Ka eri toiduna võib neid anda mõne salatiga.

Ained taigna jaoks: 1 muna, 1/4 kl. piima või vett, 150 g sõredat püüljahu ja 150 g võid. Jahedas kohas segada antud ainetest taigen ja lasta kinnikaetult mõni tund seista. Siis rullida välja ja valmistada, nagu eespool märkitud.

LEIVA- JA PALUKASUPP

Ained: 1/2 l leivatükikesi, 1 kl. palukakeedist, tükike kaneeli, maitse järgi suhkrut, 2 l vett.

Tükeldatud vana leib panna likku külma veega ja siis keema asetades keeta, kuni leib on lagunenu. Lisandada 1 kl. palukakeedist, keeta ja hõõruda läbi sõela. Asetada siis uuesti tulele, lisandada maitse järgi suhkrut ja kaneel ning lasta keema tõusta. Süüa poolsoojalt rõõsa piimaga. Soovi korral võib keedise lisandada ka pärast leiva läbi sõela hõõrumist, siis jäävad aga marjakastad supisse.

Mitmesuguseid praktilisi nõuandeid

Verejooks jääb kohe seisma, kui haavale pannakse keeva vette kastetud lapp või vatitükk.

Ärge tarvitage lillepottideks kunagi glasuuritud potte. Nad on lilledele kahjulikud, sest nad ei lase õhku läbi, mida lill läbi õhkulaskva savipoti endale juurte kaudu toiduks imeb. Iseasi on, kui harilik savipott on asetatud suurde ilupotti, nii et igast küljest õhk juurde pääseb. Siis peab glasuuritud poti põhja asetama ka paar kivikest, mille peal savipott seisab, et muld alaliselt vees seismise läbi hallituma ei lööks.

Kasutatud žiletinuga asetage korgi otsa ja teil on hea rõivaste lahtiharutamise nuga.

Vanad ajalehed asetage talvel põrandavaiba alla, tuba on siis soojem.

Vana viltkübar lõigake kinga sisemisteks taldadeks. Teil on talvel palju soojem.

Kloppides madratseid või pehmet mööblit, kasutage sealjuures niisket käterätti, asetades selle klopitava eseme peale. Tolm jääb käteräti külge.

Peakamme puhastatakse salmiaagipiiritusse kastetud vana hambaharjaga, hiljem pestakse üle soodaveega.

Mitmesuguseid praktilisi nõuandeid

Olipiltidejt saab tolmu vaevata kõrvaldada toore kartuliga hõõrudes, lõigates aeg-ajalt ära määrdunud kartulikihti. Seda korrata niikaua, kuni kartul jääb puhtaks. Kui pilt on kuiv, siis niisutada käsn külma veega ning tupsutada veel kord pilti kartulijälgedele kaotamiseks.

Tuhmunud lakk-kingi puhastatakse värskelt pooleks lõigatud sibulaviilukaga.

Jalataldade hõõgumist uutes, sissekandmata jalanõudes võib vältida, kui kinga sisetald niisutada veidi piiritusega.

Väga mustad pudelid, näiteks õlised, lähevad täiesti puhtaks, kui need täita kruusakivikestega ning valada peale soodavett, misjärel tublisti loksutada. Või jälle ajada toored kartulikoored pudelisse, valada vett peale ning lasta mõni päev seista. Üldse võib soodavett soovitada suurepärase puhastusainena.

Soolast suppi saab muuta magedamaks, kui sinna hulka panna tooreid kartulilõike. Enne supi laualetoomist peab nad muidugi välja korjama.

Vanad kartulid maitsevad palju paremini ja ei muutu keedes siniseks, kui keeduveele lisandada äädikat.

Külmunud kartulid muutuvad jälle tarvitamiskõlblikeks, kui neile lõigata ring ümber ja hoida neid külmases vees.

Noad ja kahvlid puu- ja sarvpeadega ei tohi kunagi kuumas vees seista, kuna esimeste juures liistud lõdveneavad ja kahvlitel peale selle harud inetuks muutuvad. Mitte-roostevabad noad ja kahvlid kohe pärast sööki paberiga või lapiga puhatakse pühkida. Seeläbi kergendatakse puhastusvaeva. Kuivatamiseks kasutada nugade jaoks eri rätikuid, milliseid niisamuti nagu kastrulite, puu-, plekk- ja emailnõude jaoks vanadest kokku õmmelda võib.

Puunõusid puhastatakse peene liiva ja harjaga või liivapaberiga, loputades nad külma veega üle ja pannes nad seejärel õhu kätte kuivama, mitte kunagi aga soojale pliidile.

Katlakivi saab äädika abil kõrvaldada. Kastrulisse valada niipalju äädikat, et kõik kiviosad on sellega kaetud. Lasta siis 2 kuni 3 tundi seista. Seejärel põhjalikult pesta.

Kui majapidamises on kuivanud puuanumaid, siis teha nad järgmisel viisil jälle veekindlaks: toppida anum õlgi või heinu täis, asetada kivi peale ning täita alles siis veega. Kuigi vesi ära voolab, siis säilib ometi niiske hein või õled, mis lühikese aja vältel paisutavad puud, saavutades seega anu- male ühtlasi ka veekindluse.

Puuviljamahla-plekid eemaldada võimaluse korral kiiresti. Selleks riputada plekile paksult soola ja pesta kuuma veega. Ka sidrunimahla võib siin tarvitada.

Olivärvi- ja vaiguplekid eemaldada tärpentiinõliga ja pesta plekikohad hiljem sooja seebipiiritusega üle.

Inetute kollaste suitsuplekkide kõrvaldamiseks sõrmedelt on osutunud mõjuvaks vahendiks vesinikülhipendi ja salmiaagi võrdsetes osades valmistatud segu. Vastavaid kohti tuleb vatiga tupsutada. Enne seda on aga soovitatav käsi põhjalikult seebiga puhastada. Seeläbi soodustatakse vedeliku sissetungi- mist ja mõju kaotatavale plekile.

MURETSEGE VEEL TANA ENDALE

kuulus romaan

„Tuulest viidud“ I osa

Müügil kõigis raamatukauplustes. Hind Kr. 6.75.

Aedvilja säilitamisest talvel.

Sageli kuulduv kaebeid, et keldrisse paigutatud aedvilja hakkab juba jõulude paiku mädanema ja hallituma. Alati ei ole siin süüdi kelder ja selle ventilatsioon, vaid aedvilja paigutaja. On päris tavaline nähtus, et kelder jäetakse kuni uue saagi sissemahutamiseni täiesti koristamata, soodustades seega mitmesuguste kahjulikkude bakterite siginemist.

Et talvised aedvilja-tagavarad säiliks keldris korralikult, peame silmas järgmisi nõudeid.

1. Kevadel, kui tagavarad on lõpukorral, kantagu kõik rikkiläänud aedvilja jätted keldrist välja, samuti ka liiv, millesse oli paigutatud aedvilja.

2. Kelder pühkida luuaga üleni puhtaks ja lubjata üle, lisandades lubjapiimale 2% rauavitriooli.

3. Keldri aknad ja ukсед hoida võimaluse korral kevadest hilissügiseni vastamisi lahti.

Samuti ei ole ükskõik, kuidas aedvilja keldrisse paigutada.

Aedvilja tuleb koristada enne külma ja kuuri all põhjalikult kuivatada. Enne peakapsaste keldrissepaigutamist tuleb nad varju alla tuua, suuremad lehed ära lõigata ja lasta nädal või rohkem seista. Seejärel laduda kapsapead ühekordselt keldrisse riiulitele.

Juurvilja paigutada värskesse liiva. Kaalikad ja peedid säilivad hunnikus või salves liivata.

Keldri aknad ja ukсед hoida sügisel kuni suuremate külma- deni lahti, eriti veel siis, kui keldrisse on paigutatud ka kartuleid. Viimased annavad palju sooja.

Hoolitsege jalanõude eest!

Et jalanõud peaksid kauem vastu ja säiliks pikema aja jooksul ilusatena, tuleb nende korrashoiule pühendada suurt tähelepanu. Selleks alljärgnevalt mõningaid näpunäiteid.

Pärast tarvitamist tõmmata jalanõud kas liistule (kui see on olemas) või toppida täis paberit või riidelappe, et nad ei praguneks kuivamisel. Seejärel puhastada nad tolmust või porist ja määrada nahakreemiga üle.

Pruunide ja beežide kingade puhastamiseks valmistada 3 spl. külmast piimast ja 1 spl. tärpentiinist segu, millega hõõruda kingad puhtaks. Pärast kuivamist määrada kingad valge nahakreemiga üle ja nühkida puhta lapiga läikima. Ka muna- valgega hõõrudes omandavad beežid ja pruunid kingad ilusa uue läike. On aga heledatel kingadel õli- või rasvuplekke, siis tuleb need enne bensiini ja magneesia seguga välja võtta ja kingad pärast valge kreemiga määrada ning lapiga läikima nühkida. Lapi juures peetagu silmas, et ei juhtuks kätte musta kinga puhastamise lapp.

Lakk-kingad harjata tolmust, tarviduse korral pesta kooritud piimaga, ja kui kingad on kuivanud, nühkida sibulapoo- lega üle ning hõõruda lapiga läikima. Jäävad lakk-kingad pikemaks ajaks seisma, tuleb nad tingimata paberit täis toppida või tõmmata liistule ning määrada sisse mageda võiga.

Musti riiekingi harjata enne tolmust ja puhastada siis piirituse või salmiaagilahusega (3 osa salmiaagipulbrit 10 osa sooja vee kohta). Rasvuplekid kõrvaldada, nühkides bensiini- nisse kastetud lapiga.

Heledaid riiekingi puhastada bensiini ja magneesia se- guga. On kingad valmistatud paksemast pesuriidest, pesta neid harja ja seebiga, toppida seejärel kingad riidelappe täis ja kui- vatada.

Soovitakse saada veekindlaid saapatald, määrada neid soo- jendatud linaseemneõliga mitu korda.

On veel võimalik saada «Mareti»

1937., 1938., 1939. a. aastakäike

Hind à kr. 1.20. Saatekulud lisatagu juurde!

ILMUS MÜÜGILE

Margaret Mitchell kuulus romaan

„TUULEST VIIDUD“ I osa

380 lehekülge

Hind brošüüris Kr. 6.75

„Tuulest viidud“, nagu kõlab selle maailmakuulsaks saanud romaani tiitel, on ainulaadne teos oma tekkimise ja menu poolest, oma meeldivalt mõjuva, lihtsa jutustajaandega ja oma sündmustiku haarava dramaatikaga.

Taidurlikult käsitletakse siin Ameerika ajalugu ja kujutatakse elavalt kõigi kihtide inimesi sõjakeerises.

Siin variseb eelkõige vana Euroopa maailm, et anda maad uuele, tänapäeva Ameerika elukorrale. Kangelanna Scarlett O'Hara armastuslugu pole mitte vähem kõitev kui võitluse, elu, blokaadi, inflatsiooni ja majandusliku allamineku jõuline kujutus.

Sedasama, mis tähendab Venemaale ja Euroopale Tolstoi „Sõda ja rahu“, peaks „Tuulest viidud“ tähendama 19. sajandi Ameerikale.

„Tuulest viidud“ evib edemuse kõrval olla kõitvaim romaan ka erihüvet ja nimelt — olla üks parimaid sõja- ning ajaromaane 1918. aastast saadik. Ainuüksi see seletab toda võrratut menu, mille läbi Scarlett O'Hara on kujunenud maailmas üldtuntuks ja isegi moodimääravaks kujuk.

Natsionaliseeritud kirjastus

Maret

Tartus, Ülikooli 25

Posti jooksev arve nr. 22-01.

Kõike, mida ajakiri pakub Teile kuust kuusse, võite jäädvustada alatiseks nägusa ja odava köitega.

Nii teadab „MARET“ alati Teile heaks nõuandjaks. Üksikud numbrid kaovad aga sageli teadmatult kuskile, kust neid kunagi ei leita, kui on tarvis.

„Maret“ aastakäikude köitetöid võtavad vastu:

Tallinn: ajak.-kontor V. Poom,
Voorimehe 1
Tartu: „Mareti“ trüki- ja köitekoda,
Ülikooli 25
Antsla: K. Kivi, kauplus
Haapsalu: P. Berg, Karja 17
Jõhvi: Joh. Bruns, „Vikerkaar“
Järva-Jaani: G. M. Mandel —
„Osa“ kauplus
Järvakandi teh.: Järvakandi tehaste
T.-ühisus
K.-Nuia: J. Reile, kauplus
Kiviõli: Ed. Reinas, kauplus

Kunda: A. Maiberg, kauplus
Lihula: L. Kambi, kauplus
Märjamaa: J. Sepp, kauplus
Narva: P. Uibokand, Hermanni 11
Otepää: K. Saar, raamatukauplus
Paide: H. Seidelberg, raamatukauplus
Põltsamaa: A. Virro, kauplus
Rakvere: Erik Priimann, raamatukpl.
Tapa: Jaama raamatukapp, A. Maasik
Türi: A. Rumvoldt, raamatukpl.
Tõrva: H. Ploom, kauplus
Viljandi: „Kirjandus“, Tartu tn. 3

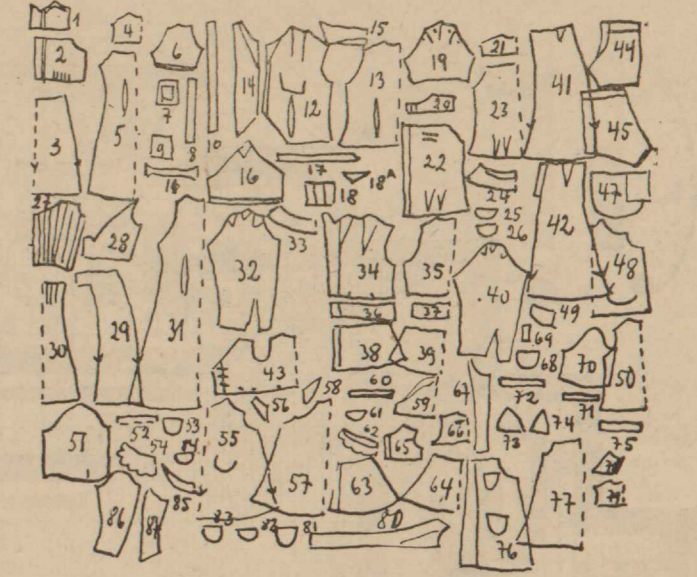
Samades kohtades võetakse vastu ka kõiki muid köitetöid.

Puuduvald numbreid saab meilt juurde osta.

Natsionaliseeritud „Mareti“ trüki- ja köitekoda

Tartus, Ülikooli 25, telef. 35-20.

Posti jooksev a-e nr. 22-01. :: Postkast 22.

Maret
 Naiste ja kodude kuukiri
 NOVEMBRIKUU MUSTRI- JA
 LÕIKELEHT 1940. A.

- Lõige I. Kleit nr. 2, rinnamõõt 88 sm.
1. Esipasse
 2. Esitükk
 3. Esilaid
 4. Seljapasse
 5. Selg
 6. Varrukas
 7. Tasku ülemine osa
 8. Tasku-äär
 9. Tasku alumine osa
 10. Vöö
 11. Seelik
- Lõige II. Pluus nr. 4, rinnam. 102 sm.
12. Esitükk
 13. Selg
 14. Reväär
 15. Krae
 16. Varrukas
 17. Vöö
 18. Tasku
 - 18-a. Taskuklapp
- Lõige III. Pluus nr. 6, rinnam. 90 sm.
19. Varrukas
 20. Esipasse
 21. Seljapasse
 22. Esitükk
 23. Selg
 24. Krae
 25. I taskuklapp
 26. II taskuklapp
- Lõige IV. Kleit nr. 5, rinnam. 96 sm.
27. Keskitükk
 28. Esitükk
 29. Esilaid
 30. Kesklaid es
 31. Selg
 32. Varrukas
 33. Krae
- Lõige V. Jakk nr. 420, rinnam. 92 sm.
34. Esitükk
 35. Selg
 36. Esipoole vaheosa
 37. Seljapoole vaheosa
 38. Esipoole soos
 39. Seljapoole soos
 40. Varrukas
- Lõige VI. Seelik nr. 420-a, puusam. 96 sm.
41. Esilaid
 42. Tagalaid
- Lõige VII. Ülikond nr. 424, 2-4-a. poisile.
43. Pihik
 44. Püksi esipool
 45. Püksi tagapool
 46. Nõõpauku äär
 47. Tasku
 48. Pluusi esipool
 49. Esipasse
 50. Selg
 51. Varrukas
 52. Manset
 53. Tasku
 54. Krae
- Lõige VIII. Kleit nr. 425, 2-4-a. tütarlapsele.
55. Esitükk
 56. Esipasse
 57. Selg
 58. Seljapasse
 59. Varrukas
 60. Manset
 61. Tasku
 62. Krae
- Lõige IX. Mantel ja müts nr. 428, 2-4-a. tütarlapsele.
63. Esilaid
 64. Tagalaid
 65. Esipasse
 66. Seljapasse
 67. Reväär
 68. Tasku
 69. Tasku kaunistis
 70. Varrukas
 71. Manset
 72. Krae
 73. Mütsi esitükk (2x lõigata)
 74. Mütsi tagatükk (2x lõigata)
 75. Pael
- Lõige X. Mantel nr. 431, 7-8-a. tütarlapsele.
76. Esitükk
 77. Selg
 78. Esipasse
 79. Seljapasse
 80. Reväär
 81. Alumine tasku
 82. Taskuklapp
 83. Ülemine tasku
 84. Taskuklapp
 85. Krae
 86. Varrukas
- Mustrilehel asuvad:
1. Muster vaibale.
 2. Muster varrastelkootud linale.
 3. Mustriid ovaalsele ja ümmargusele heegelpit-siga linale.
 4. 2 mustrit ristpistikandiga liinadele.
 5. Muster heegeldatud linale.
 6. Muster narmastehnikas padjale.
 7. Kudumisaiteid.
 8. Heegelproof.
 9. Monogramme.
- Natsionaliseeritud „Maret“ trükkikoja trükk,
 Tartus, 1940. a.

